

תפ"ח 20705/07/14 - מדינת ישראל נגד סלומון רדאי

בית המשפט המחוזי בירושלים

לפני כב' השופטים: י' נועם - סגן נשיא, ר' פרידמן-פלדמן ומ' בר-עם

תפ"ח 20705-07-14 מדינת ישראל נ' סלומון רדאי (עציר)

המאשימה

מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד
הנאשם

סלומון רדאי (עציר)
על-ידי ב"כ עו"ד ודים שוב ועו"ד מאיה ברקאי
(מטעם הסנגוריה הציבורית)

הכרעת-דין

סגן-הנשיא, י' נועם:

פתח דבר

ההכרעה בהליך

1. הנאשם מזוכה מעבירת רצח - לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, אשר יוחסה לו בכתב-האישום; זאת הואיל ואשמתו לא הוכחה בנטל המוטל על המאשימה במשפט פלילי.

מדובר ברצח שבוצע בשנת 2003, ובסמוך לו נחקר הנאשם ושחרר לאחר מעצר של כחודש ימים. חקירת התיק על-ידי המשטרה נמשכה 11 שנים; וכתב-האישום הוגש במחצית השנייה של שנת 2014, לאחר שבשנה זו חודשה החקירה באמצעות הפעלת סוכן משטרתי, כמדובב, אל מול הנאשם. ההליך המשפטי כלל חומר ראיתי רב-היקף, נשמעו בו עשרות עדים, והוא מקיף אלפי עמודי פרוטוקול, מאות מסמכי מוצגים, ובנוסף - סיכומים בכתב בהיקף כולל של 450 עמודים, בנוסף לסיכומים בעל-פה (סיכומים שהצדדים שקדו על הכנתם במשך תקופה ארוכה).

לאור תוצאת הכרעת-הדין, קרי - זיכוי של הנאשם מהעבירה שבה הואשם, ולנוכח העובדה שהנאשם נתון במעצר עד לתום ההליכים תקופה ממושכת, הכרעת-הדין תהיה מפורטת בעניין מרבית הסוגיות, ותמציתית יותר לגבי חלק מהן, כדי למנוע כל עיכוב נוסף בהכרעה.

כתב-האישום

2. על-פי עובדות כתב-האישום, הנאשם והמנוחה מ' ב' (להלן - המנוחה, ששמה לא יצוין מחמת פרטים הקשורים בצנעת הפרט), היו בקשר זוגי במהלך השנים 2001-2003, ואף התגוררו יחד, לסירוגין, בתקופות מסוימות. במועד שאינו ידוע למאשימה, עובר ליום 26.4.2003, גמלה בלבו של הנאשם החלטה לרצוח את המנוחה; ולצורך כך הצטייד מראש, בין-השאר, בכפפות. על-פי הנטען, ביום 26.4.03 בשעות הערב שהו הנאשם והמנוחה יחד בירושלים. באותו מועד, לאחר השעה 20:30, נסעו השניים לאזור הקראוונים בשכונת "גבעת המטוס" בירושלים, שם גרם הנאשם למותה של המנוחה, בכוונת תחילה. על-פי הנטען בכתב-האישום, דקר הנאשם את המנוחה, בין-השאר, באמצעות חפץ "הדומה לגרזן", ו"גרם לה למכות ודקירות רבות, בראש, בצוואר ובפלג גופה העליון מלפנים", וכן "דרך ברגלו על צווארה, תוך שהוא מועך את צווארה" (כלשון כתב-האישום). בגין מעשים אלו - שגרמו על-פי הנטען למותה של המנוחה - הואשם הנאשם, כאמור, בעבירת רצח.

3. כתב-האישום המקורי ייחס לנאשם, בשני אישומים נוספים, גם עבירות חמורות שבוצעו על-פי הנטען על-ידו בחודש יוני 2014, יחד עם מי ששימש כסוכן משטרתי, מדובב, בחקירת פרשת הרצח. בתחילה נדון ההליך לפני מותב אחר (י' צבן - סגן-נשיא, והשופטים ר' כרמל ור' פרידמן-פלדמן). בהחלטה מקדמית שניתנה על-ידי אותו מותב, בוטלו שני האישומים הנוספים; והמשך ההליך התנהל רק בעניין האישום בעבירת הרצח, לאחר שהועבר להרכב הנוכחי.

תמצית מהלך החקירה בתיק

4. בין מועד מציאת הגופה בשנת 2003 לבין יום הגשת כתב-האישום חלפו כ-11 שנים; ובפתח הדברים נסקור את שלבי מהלך החקירה.

ביום 29.4.03 נמצאה גופת המנוחה באזור גבעת המטוס, ובסמוך לאחר מכן נפתחה חקירת המשטרה בגין עבירת רצח. מניתוח שלאחר המוות עלה, כי המנוחה הותקפה באמצעות סכין וכן באמצעות מכשיר קהה אחר עם שוליים חדים. הנאשם היה אחד מהחשודים בתיק, ואולם גם אחרים נעצרו ונחקרו כחשודים. במסגרת החקירה בשנת

2003 נחקרו, בין-השאר, עדת התביעה ירושלים שיבש (להלן - ירושלים) ועדת התביעה מנברה קיברט (להלן - מנברה). השתיים מסרו גרסאות שונות, ואף סותרות, בשאלת הימצאותו של הנאשם עם המנוחה בירושלים, במוצאי השבת שקדמה למציאת הגופה. במהלך אותה חקירה נחקרו עדים שונים, וביניהם עד התביעה ד' (להלן - ד'). יצוין, כי ד', ירושלים ומנברה נחקרו על-ידי המשטרה בשלב מסוים גם תחת אזהרה, כחשודים במעורבות ברצח. כמו-כן, נגבתה הודעה מעד התביעה דוד כהן, אשר ציין כי מקיוסק שבבעלותו, המצוי ברחוב בן יהודה בירושלים, התקשרה המנוחה למאן דהוא, בשעה שהייתה מלווה באדם נוסף. אין חולק, כי ההתקשרות הייתה לחברתה מנברה. כהן הוסיף וציין, כי המנוחה והאדם הנוסף רכשו שתייה חריפה. פקק מבקבוק שתייה, מהסוג שנרכש בקיוסק, נתפס בזירה שבה נמצאה גופת המנוחה. במהלך החקירה משנת 2003, שבה היה הנאשם נתון במעצר, הוכנס לתא המעצר שוטר עולה מאתיופיה, העד אברהם מרה, כדי לדובב אותו. דברים ששמע העד מפי הנאשם תועדו על-ידו בדו"ח. לאחר כחודש שבו היה הנאשם נתון במעצר בחשד למעורבות ברצח המנוחה, שוחרר הנאשם; ובשלב זה סברה המאשימה, כי למרות שהראיות אשר נאספו מסבכות את הנאשם בביצוע הרצח, אין בהן די כדי להגיש נגדו כתב-אישום.

5. החקירה חודשה בשנת 2009, בדרך של הפעלת סוכן משטרתי אל מול הנאשם (להלן - הסוכן), בעת שהנאשם ריצה מאסר בתיק אחר. הסוכן המשטרתי היה עבריו, אשר ריצה באותה עת עונש מאסר בגין עבירות שוד. הוא הופעל החל מחודש אוגוסט 2009 כסוכן משטרתי, במסגרת הסכם שנערך בינו לבין המשטרה, כדי לדובב את הנאשם בעניין החשד לביצוע רצח המנוחה. הסוכן מסר למפעיליו, כי שוחח עם הנאשם על רצח שבגינו הנאשם היה עצור. בשלב מאוחר יותר, בחודש נובמבר 2009, בעת ששהו הסוכן והנאשם יחד בצינוק הכלא, דיווח הסוכן למפעיליו, כי הנאשם הודה בפניו ברצח המנוחה. בסמוך לאחר מכן, הוצא הסוכן מהצינוק והותקן על גופו מכשיר הקלטה. חלקה השני של השיחה בינו לבין הנאשם הוקלט; ובשיחה זו נשמעו אמנם אמירות הקשורות לרצח שבגינו נחקר הנאשם בעבר, אך לא נשמעה התוודות בביצוע הרצח. במהלך אותה תקופה תכננו החוקרים, כי הנאשם והסוכן יצאו לבצע עבירת שוד, בפעילות עבריינית מבוזמת, בעת חופשתם מן הכלא; אך הדבר לא יצא אל הפועל, בין-השאר לנוכח העובדה שאחותו של הנאשם, אשר שימשה כמפקחת עליו במהלך החופשה, לא התירה לו לצאת מביתו. בשלב זה של החקירה מסר הסוכן שתי הודעות: האחת - ביום 3.12.09, והשנייה - ביום 20.6.10, שבהן מסר את הדברים ששמע מהנאשם בזמן הפעלתו כסוכן בין כותלי הכלא ובחופשות. המאשימה הבהירה, כי באותה שנה לא נחקר הנאשם, וממילא לא נעצר לחקירה, שכן שיחתו עם הסוכן לא הוקלטה במלואה; ולנוכח האמור סברו גורמי החקירה והתביעה כי אין בסיס להגשת כתב-אישום בשלב האמור.

6. בשנת 2013 נפתחה חקירה סמויה חדשה בתיק החקירה הנדון, כאשר המשטרה החליטה לפעול במקביל

בשני מישורים, הן נגד הנאשם, והן נגד ד', שהיה חשוד נוסף עד לאותה עת. אל מול כל אחד מהשניים הפעילה המאשימה סוכן סמוי. בשנת 2013 הפעילה המשטרה מול ד' סוכן סמוי, המכונה "גיא כחלון", ובתום ההפעלה סברו החוקרים כי ד' אינו מעורב ברצח.

7. במהלך שנת 2014, לאחר שהמשטרה סברה כי מיצתה את החקירה נגד ד', החלה הפעילות הסמויה המחודשת אל מול הנאשם, באמצעות הסוכן, מבלי שהנאשם נעצר או נחקר. במסגרת זו, חתמה המשטרה על הסכם נוסף עם הסוכן ביום 20.5.14; זאת לאחר שכחודשיים לפני כן, ביום 26.3.14, התבצע מפגש בין הסוכן לבין הנאשם בעת שהאחרון עבד באולם "כינור דוד" בירושלים. מאותו שלב התחדש הקשר בין השניים. כל שיחות הטלפון ביניהם הוקלטו (במסגרת היתר להאזנת סתר), ואף כל מפגשיהם הוקלטו, כאשר לאחר כל מפגש אף נגבתה הודעה מהסוכן. במהלך הפעלת הסוכן, קיבלה המשטרה היתר מהפרקליטות לביצוע פעילות עבריינית משותפת על-ידי הסוכן והנאשם; כאשר המטרה הייתה להקליט את השניים במסגרת הפעלה זו, עת ידובב הסוכן את הנאשם לשוחח על רצח המנוחה. כאמור, השיחות הוקלטו, אך האישומים השני ושלישי בכתב-האישום המקורי, שעניינם היה עבירות שביצעו השניים על-פי הנטען במסגרת הפעלה זו, בוטלו על-פי החלטת המותב הקודם שדן בתיק.

תמצית המחלוקת

8. התביעה ביקשה לבסס את אשמתו של הנאשם על מספר אדנים: האחד - אמרות שהשמיע הנאשם באוזני הסוכן ובאוזני עדים אחרים על מעורבותו ברצח; השני - גרסאותיהן של מנברה וירושלים, שלפיהן נכח הנאשם בירושלים יחד עם המנוחה, בליל 26.4.2013 שבו נראתה המנוחה לאחרונה; השלישי - התבטאות של הנאשם במהלך תרגיל חקירה ביחס למסדר זיהוי "מבוי", כאשר על-פי הנטען, למרות שהבעלים של הקיוסק, העד כהן, לא זיהה את הנאשם, הייתה לנאשם התבטאות שממנה ביקשה המאשימה להסיק כי היה בקיוסק יחד עם המנוחה; הרביעי - מניע שהיה לנאשם לרצוח את המנוחה, על-רקע טענת המאשימה בדבר "עדות שיטה" ו"מעשים דומים", באירועי אלימות קודמים בין השניים; החמישי - פרטים אודות הרצח שנמסרו על-ידי הנאשם בשיחותיו עם הסוכן, אשר לטענת המאשימה מהווים פרטים מוכמנים שמשתלבים עם ממצאים פורנזיים; והשישי - שקרי הנאשם בחקירותיו בבית המשפט ובעדותו. בסיכומיה הבהירה המאשימה, כי שני האדנים המבססים את הרשעת הנאשם הם ההודאות בפני הסוכן וגרסאות מנברה וירושלים כי ראו את הנאשם והמנוחה יחד בירושלים במועד האחרון שבו נראתה המנוחה. את יתר האדנים מבקשת המאשימה לראות ככוללים ראיות תומכות ומסייעות למסקנה המפלילה העולה משני האדנים הראשונים.

9. הנאשם הכחיש את המיוחס לו בכתב-האישום. הוא טען, כי לא שהה עם המנוחה ביום הרצח בירושלים, וכי

ראה אותה לאחרונה ביום 26.4.03 בביתו בבית-שמש לפני שליווה אותה מביתו לתחנת האוטובוס הסמוכה למקום מגוריו. בחקירותיו במשטרה טען הנאשם, בכל הנוגע לשיחותיו עם הסוכן, בין-השאר, כי מעולם לא הודה בפני הסוכן ברצח המנוחה, וכי דברים שהשמיע באוזניו היו בהקשרים אחרים, ולא בקשר לרצח - בכלל, או לרצח המנוחה - בפרט. בעדותו בבית-המשפט אישר הנאשם, כי הודה בפני הסוכן ברצח המנוחה, למרות שלא רצח אותה, זאת ממכלול טעמים: בשל "התרברבות" אל מול מי שציין בפניו כי בעצמו ביצע עבירות רצח; מחמת פחד וחשש ממשי מהסוכן, שהציג עצמו כבכיר בארגון פשיעה; מתוך אינטרס לרצות את הסוכן, שהציע לו לבצע יחד עמו פשעים חמורים לשם השגת רווח כלכלי ניכר; וכן בשל העובדה שהיה בחלק מהזמנים אף נתון להשפעת סמים. לכך הוסיפה ההגנה במהלך המשפט, כי הסיבות האמורות להתוודותו הכוזבת של הנאשם בשיחות עם הסוכן בביצוע הרצח, מקבלות משנה תוקף גם לנוכח נתוני אישיותו של הנאשם, אשר על-פי הנתען רמתו הקוגניטיבית נמוכה, ולתכלית זו אף השמיעה מומחה מטעמה.

טיעוני המאשימה בזיקה לתשתית הראייתית

על המניע לרצח - מערכת היחסים בין הנאשם לבין המנוחה

10. המאשימה הביאה שורה של ראיות בעניין מערכת היחסים בין הנאשם לבין המנוחה, וגורסת, כי הנאשם התנהג באלימות כלפי המנוחה עובר ליום הרצח, וכי נקט אלימות גם כלפי בנות זוגו האחרות. בין-השאר, הפנתה המאשימה לאמרותיו של הנאשם במשטרה. באמרות אלו אישר הנאשם, כי היו מספר מקרים שבהם "הרים ידיים" על המנוחה, "נתן לה כאפות", ואף נתן לה סטירות, על-רקע ויכוחים ביניהם. כמו-כן, הפנתה המאשימה לאמרותיו של הנאשם במשטרה, שלפיהן כעס על כך שהמנוחה בוגדת בו, ועובדת בזנות למרות שדרש ממנה להימנע מכך. המדינה מוסיפה וטוענת, כי מאמרות חוץ של הנאשם לעדי תביעה, עולה כי נקט כלפי המתלוננת אלימות חמורה יותר. כך למשל העיד ד', כי הנאשם התוודה באוזניו כחודשיים לפני הרצח, שהכה קשות את המנוחה עד "שהתעלפה". כן הפנתה המאשימה לדו"ח הפעולה של השוטר מרה, ששימש כמדובב בתא המעצר בשנת 2003, שלפיו שמע מפי הנאשם שהמנוחה עסקה בזנות, ולא נענתה להפצרותיו לחדול מכך ולכן הנהג להכות אותה.

עוד הפנתה המאשימה לראיות בדבר תלונות שהשמיעה המנוחה על אלימות שנקט כלפיה הנאשם; ולטענת המאשימה ראיות אלו קבילות לאור סעיף 10(2) לפקודת הראיות [נוסח חדש] תשל"א-1971 (להלן - פקודת הראיות),

בהיות האמרה "נוגעת למעשה האלימות לפי סדר האירועים עד כדי היותה חוליה בשלשלת הנסיבות הקשורות במישרין ביצוע העבירה". בהקשר זה, ביקשה ב"כ המאשימה לקבוע ממצאים על-יסוד גרסאותיהם של מספר עדים בחקירה המשטרתית, לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, כאשר רובם ככולם לא אישרו את הדברים מעל דוכן העדים. היא ביקשה לאמץ את הודעתה של מנברה בחקירה המשטרתית, כי המנוחה מסרה לה שהנאשם נוקט נגדה אלימות קשה, על-פני עדותה בבית-המשפט שבה אישרה, כי ראתה את מנברה חבולה, אך טענה כי לא שמעה ממנה פרטים נוספים. כן ביקשה המאשימה להעדיף את גרסתה של עדת התביעה יזנה צטלה בחקירה המשטרתית, שבה ציינה, כי המנוחה דיווחה לה שהנאשם נוהג להכות אותה ואף ראתה על גופה סימני מכות, על-פני עדותה בבית-המשפט, שבה לא אישרה את הדברים והעלתה טענות קשות על אופן חקירתה במשטרה. עוד ביקשה המאשימה להעדיף את גרסתה בחקירה המשטרתית של העדה בטי ארגאן, בדבר תלונות ששמעה מהמנוחה בדבר אלימות שנקט כלפיה הנאשם, על-פני עדותה בבית-המשפט, שבה טענה כי אינה זוכרת את הדברים. בנוסף הפנתה המאשימה בעניין האלימות לעדותו של שמואל תורג'מן, שלפיה ראה את המנוחה חבולה, וזו סיפרה לו כי הוכתה על-ידי הנאשם. כן ביקשה ב"כ המאשימה לסמוך ממצאים בהקשר זה על עדותו של ד' בבית-המשפט, שלפיה באחד הלילות שישן בביתם של הנאשם והמנוחה שמע צעקות, וכאשר יצאה המנוחה מחדרה לשירותים הייתה "מנופחת" (ממכות).

את המסקנה האמורה ביקשה המאשימה לחזק בגרסאות של שתי עדות תביעה נוספות שהיו בנות זוג של הנאשם, ואשר על-פי הנטען נקט הנאשם גם כלפיהן אלימות, זאת תוך העדפת אמרותיהן של העדות במשטרה על-פני עדויותיהן השונות בבית-המשפט, לפי סעיף 10א לפקודת הראיות. המאשימה הפנתה להודעתה במשטרה של ד' ק', שהייתה חברתו של הנאשם בשנת 2000 לפני שהיה בקשר זוגי עם המנוחה, שבה ציינה העדה כי הנאשם נהג להכותה, הפגין רגשי קנאה, ואף אמר שאם תצא עם אנשים אחרים "זה יהיה סופה", דבר שהביא אותה להגשת בקשה להוצאת צו הגנה. המאשימה ביקשה להעדיף את ההודעה על-פני העדות בבית-המשפט, שבמהלכה טענה העדה כי אינה זוכרת את הדברים וסירבה לענות לשאלות. כן הפנתה המאשימה להודעתה במשטרה של א' ט', בת-זוגו של הנאשם עובר למעצרו בשנת 2014, שגם אותה ביקשה להעדיף על-פני עדותה בבית-המשפט - עדות שבה טענה כי הנאשם לא איים עליה וכי היא לא חששה מפניו. בהודעתה במשטרה ציינה העדה, כי באירוע בודד אחד, הנאשם סטר לה והצמידה לקיר. בהמשך אותה חקירה, לאחר שהושמעה לעדה שיחה שהוקלטה במסגרת האזנת סתר, שבמהלכה איים עליה הנאשם "ברגע שאני יוצא אני דוקר אותך...", אישרה העדה באוזני החוקרת את קיום השיחה, והוסיפה, כי הנאשם גם איים להרוג אותה והיא מפחדת ממנו. מתמליל השיחה עולה, כי הנאשם מרבה להשתמש במילים: "אשחט אותך", "הרגתי אותך".

אל מול גרסאות אלה, הכחיש הנאשם בעדותו בבית-המשפט, כי היה אלים כלפי המנוחה, או כי היה אלים כלפי חברותיו ד' ק' ו-א' ט' או השמיע איומים כלפי מי מהן. העובדה שהנאשם הכחיש, כל אלימות כלפי ד' ק' ו-א' ט', מחזקת - על-פי טענת ב"כ המאשימה - את המסקנה, כי שיקר בכל הנוגע להכחשתו את התנהגותו האלימה כלפי המנוחה. ממכלול הראיות האמורות מבקשת המאשימה לקבוע, בעניין יחסיהם של הנאשם והמנוחה עובר ליום הרצחה, כי הנאשם נהג כלפי המנוחה באלימות קשה באופן קבוע, ולדחות את עדותו שלפיה מעולם לא היה אלים כלפי המנוחה, למעט מקרים בודדים שבהם נקטה נגדו אלימות והוא "החזיר לה".

11. המאשימה מוסיפה וטוענת, כי האלימות ואיומים ברצח של הנאשם כלפי חברתו עובר למעצרו - א' ט', וכלפי חברתו בעבר - ד' ק', מהווים גם "עדות שיטה" התומכת במארג הראיות המפליל את המערער. לטענת המאשימה, לאור חזית יריעת המחלוקת הרחבה שהציג הנאשם - שלפיו הוא לא רצח את המנוחה, לא היה אלים כלפיה ואינו אדם אלים - "עדות השיטה" שאותה מבססות חברותיו האחרות של הנאשם, יכול שתתייחס לאלימות הקשה של הנאשם כלפי בנות-זוגו ולעובדה שהוא מאיים עליהן באלימות וברצח; גם אם האירועים כלפי בנות-הזוג האחרות לא הסתיימו בפגיעות גופניות קשות.

על הראיות בדבר נוכחות הנאשם בירושלים יחד עם המנוחה במועד האחרון שבו נראתה

מבוא

12. במוצאי שבת, 26.4.03, שהתה המנוחה עם הנאשם בביתו בבית-שמש, כך על-פי עדותו. הצדדים היו חלוקים בשאלה, האם הנאשם והמנוחה נראו באותו מוצאי-שבת במרכז העיר ירושלים. המאשימה גורסת, על-בסיס הראיות שהובאו - כי השניים שהו בשעות הערב במרכז העיר בירושלים; כי בסמוך לשעה 20:00 התקשרה המנוחה מטלפון ציבורי מחנות ברחוב בן-יהודה לטלפון הנייד של מנברה, בשעה שחברתה ירושלים הייתה לצדה של מנברה; כי לאחר מכן הבחינו השניים במנוחה ובנאשם ממרחק, באזור קרן הרחובות הלני המלכה ויפו; וכי בהמשך הייתה לנאשם הזדמנות לרצוח את המנוחה, ואף היה לו מניע לכך כמפורט לעיל. להוכחת עובדת היותו של הנאשם עם המתלוננת במרכז העיר ירושלים הפנתה המאשימה לגרסאותיהן של ירושלים ומנברה. מהשניים נגבו הודעות משטרתיות רבות, הן בשנת 2003 והן לאחר חידוש החקירה בשנת 2014. בהודעות אלו מסרה כל אחת מהעדות גרסאות שונות בשאלה, האם ראתה את הנאשם עם המנוחה במרכז ירושלים, אם לאו. כל אחת מהן מסרה בחלק מההודעות, כי ראתה את הנאשם יחד עם המנוחה, אך בחלק אחר מההודעות הכחישה את הדברים. בבית-המשפט אישרה ירושלים, כי ראתה את

השניים במוצאי שבת במרכז העיר, אך מנברה העידה כי לא ראתה אותם. נפנה להלן לתמציות גרסאותיהן של העדות.

עדויות של עדת התביעה ירושלים

13. בחקירתה הראשונה במשטרה מחודש מאי 2003, לא ציינה העדה כי ראתה את המנוחה והנאשם במרכז העיר במוצאי שבת. בהמשך חקירתה מסרה גרסאות שונות וסותרות. בחלק מההודעות מסרה, כי ראתה את השניים במרכז העיר, ובחלק הכחישה זאת. בהודעה הראשונה טענה, כי לא ראתה את הנאשם ואת המנוחה באותו מועד. בהודעה נוספת, שניתנה באותו יום, ציינה העדה, כי ראתה את השניים; כי בשיחת טלפון אמרה המנוחה שהיא נמצאת אצל הנאשם; כי בהמשך התקשרה המנוחה למנברה, ואמרה לה שהיא נמצאת "עם החתיך" "וכבר באה" אליהן; וכי לאחר מכן ראתה את המנוחה והנאשם כשהם הולכים במרחק של כ-150 מטרים ממנה, ולאחר שהמנוחה נופפה לה לשלום ממרחק, נכנסו השניים לסמטה. היא הוסיפה, כי לא סיפרה את האמת בהודעה הראשונה מחמת חששה מהנאשם. בהמשך חקירותיה במשטרה מסרה העדה גרסאות שונות וסותרות, לעיתים אישרה שראתה את השניים, ולעיתים הכחישה זאת. על-רקע זה, החוקרים עצרו אותה לחקירה, אגב אזהרתה כי היא חשודה במעורבות ברצח. בעדותה בבית-המשפט ציינה העדה, כי ראתה את הנאשם יחד עם המנוחה במרכז העיר. היא הוסיפה והעידה, כי במשטרה מסרה שלא ראתה את השניים, ממספר סיבות, וביניהן - הפחד מהנאשם, שכן נודע לה שרצח את המנוחה, וכן בקשתה של מנברה שלא לספר על המפגש, מכיוון שמנברה אוימה על-ידי הנאשם וחששה מפניו. עוד העידה, כי גם בחקירות המשלימות לאחר 11 שנים, בעקבות מעצרו של הנאשם, דבקה בגרסה שלפיה לא ראתה אותו עם המנוחה במוצאי שבת, זאת בכזב, מחמת חששותיה מפניו, גם כאשר נאמר לה שהנאשם הודה במיוחס לו. בכל הנוגע לטיב היכרותה את הנאשם, שאותו זיהתה כאמור ממרחק של 150 מטרים, ציינה כי אינה זוכרת כמה פעמים ראתה אותו לפני כן, ואישרה כי לא היה ביניהם קשר מיוחד.

גרסאותיה של מנברה

14. מנברה מסרה בהודעות רבות במשטרה, הן בשנת 2003 והן בשנת 2014, גרסאות שונות וסותרות, בשאלה אם ראתה את המנוחה עם הנאשם במרכז ירושלים במוצאי שבת 26.4.03. לנוכח הסתירות בגרסאותיה אף נעצרה מנברה לצרכי חקירה, כאשר השוטרים הזהירו אותה בחשד במעורבות ברצח. בבית-המשפט העידה מנברה, כפי שציינה במרבית אמרותיה במשטרה, כי לא ראתה את השניים במרכז העיר, וכי השוטרים הפעילו כלפיה אמצעים פסולים כדי להפליל את הנאשם. במהלך החקירה משנת 2003 ציינה מנברה, כי ראתה את המנוחה יחד עם הנאשם במרכז העיר; אך בהמשך החקירה היא חזרה בה מגרסתה והעלתה טענות לגבי אופן החקירה. בשלוש מההודעותיה משנת 2003 ציינה

מנברה, כי ראתה את הנאשם ואת המנוחה עולים לרחוב הלני המלכה מכיוון רחוב יפו, כי המנוחה נופפה לה ממרחק לשלום מבלי לומר דבר, וכי השניים נכנסו לסמטה. עוד יצוין, כי בעימות שנערך בין מנברה לבין הנאשם, הטיחה מנברה בנאשם, כי ראתה אותו יחד עם המנוחה במוצאי שבת; וכן ציינה, כי פחדה ממנו שכן ביקש ממנה לא לאמר מה שהיא יודעת. בהודעות אחרות מאותה תקופה, חזרה בה מנברה מגרסה זו. יצוין, כי בשיחה שקיימה עם ירושלים במהלך החקירה, ביקשה מנברה מירושלים שלא לחשוף מה ראתה במרכז העיר, שכן הנאשם עלול להרוג אותן. בחקירתה מחודש יולי 2014, מסרה מנברה גרסאות שונות אודות המפגש. באחת מאמרותיה ציינה, כי ראתה את המנוחה והנאשם הולכים ברחוב יפו לכיוון תחנת האוטובוסים לכיוון שכונת תלפיות; וכי המנוחה, שהייתה עם הגב אליה, הסתובבה לרגע, נופפה בידה לשלום והמשיכה בדרכה. בחקירה אחרת ציינה, כי לאחר שיחת הטלפון עם המנוחה, ראתה את המנוחה כאשר היא עולה ברחוב הלני המלכה מכיוון רחוב יפו, והשתיים נופפו זו לזו בידיהן ממרחק. בעדותה בבית-המשפט טענה מנברה, כי המשטרה הפעילה עליה לחצים קשים בחקירותיה בשנת 2003, שבעטיים מסרה כי ראתה את הנאשם עם המנוחה, למרות שלא ראתה אותם.

עדותו של בעל הקיוסק דוד כהן

15. דוד כהן, בעלים של קיוסק ברחוב בן-יהודה, משם טלפנה המנוחה למנברה במוצאי-שבת, ציין בעדותו כי המנוחה הגיעה, כשהיא מלווה בגבר מעולי אתיופיה. על-פי תיאור שמסר, הוכן קלסטרון על-ידי הצייר עד התביעה גיל ג'יבלי. העד כהן מסר, כי לאדם שהתלווה למנוחה הייתה "בעיה" בעין, שהוא התקשה לתאר אותה והעלה מספר אפשרויות, ביניהן - קטרקט, צלקת או מכה, זאת "מעל העין או ליד העין". בזמן הכנת הקלסטרון, ערך העד גיל ג'יבלי תרשומת, שבה ציין: "ייתכן צלקת בגבה הימנית". עוד מסר כהן, כי המנוחה והגבר שהתלווה אליה קנו בקבוק ויסקי מסוג "אולד קליפר" וכן סיגריות ופיצוחים, ואף המציא קבלה על אותה רכישה. אין מחלוקת, כי בזירה שבה נמצאה הגופה נתפס פקק של בקבוק "אולד קליפר". מהראיות שהובאו עולה, כי כשבוע עובר למועד הרלבנטי לאישום, היה הנאשם מעורב בקטטה עם עד התביעה דויט קיברט, שבמהלכה נפצע בפניו. העד קיברט העיד, כי ראה דימום באזור המצח או הגבה; הנאשם עצמו ציין בחקירתו במשטרה, כי נפצע בפניו - "נפתחה לי הגבה"; והחוקרת שגבתה את הודעתו ציינה כי ראתה צלקת מעל הגבה הימנית עם דם קרוש. כמו-כן אישר הנאשם בעדותו, כי נפצע באותה תקרית.

מסדר הזיהוי ותרגיל החקירה

16. לעד דוד כהן נערך מסדר זיהוי (ת/24), זאת בנוכחות הסנגור ציבורי שמונה לנאשם, עו"ד מיכאל הורוביץ. המזהה עמד במרחק מן הניצבים, שכללו הן את הנאשם והן את ד', והביט בהם דרך חלון. העד לא זיהה את הנאשם או

את ד', ואף העלה את האפשרות שלפיה אחד משלושה מהמשתתפים במסדר (שאינם הנאשם או ד') הוא האדם שהתלווה אל המנוחה. בהמשך, לאחר מסדר הזיהוי, נערך תרגיל חקירה בעניין מסדר הזיהוי, באישור הפרקליטות, שמטרתו הייתה ליצור אצל הנאשם את הרושם, כי זוהו על-ידי בעל הקיוסק, על-מנת לבחון את תגובתו של הנאשם לזיהויו. במהלך התרגיל, שנעשה שלא בנוכחות עו"ד הורוביץ, התקרב לניצבים שוטר (ממפלג אחר), נגע בנאשם ואמר: "זה הוא", כדי ליצור מצג שלפיו יחשוב הנאשם כי זוהו על-ידי האדם שעמד מאחורי החלון. החוקרת לילך שרף העידה, על-יסוד מזכר שערכה, כי לאחר מכן, בעת שהכינה קפה, בשיחת שנחזתה כשיחת חולין עם הנאשם, אמרה לו: "נו סלומון, מה אתה אומר?" (בזיקה ל"מסדר הזיהוי"); וכי הלה הגיב: "הוא מניאק זה, זה שהיה לו את הבן-יהודה" (עמ' 147). למרות שהיה מדובר בתרגיל חקירה מתוכנן, כדי לשמוע את תגובתו של הנאשם לזיהוי הפיקטיבי, לא תועדו דברי הנאשם בהקלטה או בתרשומת סימולטאנית, אלא רק בזכרון דברים שרשמה החוקרת יומיים לאחר מכן. על-יסוד עדותה של לילך שרף, טוענת המאשימה, כי העובדה שהנאשם מסר שהאדם שזיהה אותו במסדר זיהוי הוא הוא מי שבבעלותו חנות ברחוב בן-יהודה, מבלי שראה אותו במסדר הזיהוי, מחזקת את המסקנה שלפיה המנוחה והנאשם היו יחד בקיוסק.

אמרות החוץ של הנאשם

רקע

17. הנדבך הראייתי העיקרי העומד ביסוד בקשת המאשימה להרשיע את הנאשם הוא אמרותיו של הנאשם בשיחותיו עם הסוכן בשנים 2009 ו-2014, כאשר לכך מתלוות אמרות נוספות שהשמיע הנאשם באוזני שוטרים, ובאוזני ד', אשר לטענת המאשימה יש לראות בהן משום "ראשית הודאה". כפי שצוין, עד להקלטת אמרותיו של הנאשם בשיחותיו עם הסוכן בשנת 2014, סברה המאשימה כי אין בכל התשתית הראייתית שנאספה עד לאותה שנה כדי לבסס אישום בעבירת רצח. הנדבך הראייתי המרכזי והעיקרי, אשר הביא להגשת כתב-האישום, הוא אפוא, אמרותיו של הנאשם בשיחותיו עם הסוכן משנת 2014. אסקור בתמצית את עיקר האמרות.

שיחותיו של הנאשם עם הסוכן בצינוק בשנת 2009

18. בחודש אוגוסט 2009 החלה הפעלתו של הסוכן אל מול הנאשם, בין כותלי הכלא, בעת שהשניים ריצו עונשי מאסר. הסוכן דיווח למפעילו, קובי כהן, כי שמע מפי הנאשם שהיה עצור בעבר, לפני כשבע שנים, כחשוד ברצח. הסוכן אמר למפעיל, כי ביום 29.11.09 הודה באוזניו הנאשם בביצוע הרצח, בעת שהיו יחדיו בצינוק הכלא. כשבוע לפני כניסתם לצינוק דיווח הסוכן למפעיל, כי הנאשם מסר לו פרטים על תיק הרצח שבו היה חשוד, וביניהם - כי המנוחה

נדקרה באמצעות סכין וגם נפגעה בראשה; פרטים שלטענת המאשימה היו פרטים מוכמנים שמן הסתם היו ידועים רק למי שביצע את הרצח. שיחה זו לא הוקלטה על-ידי הסוכן.

19. ביום 3.12.09 מסר הסוכן בהודעה למפעילו, כי במהלך שהייתו עם הנאשם בצינוק במשך כארבעה ימים, אמר לו הנאשם כי הוא סומך עליו כמו אח וביקש ממנו לספק לו "לקוחות" שמעוניינים ברוצח שכיר. בשיחה זו אמר הנאשם לסוכן, בין-השאר, כי הוא "מקצוען", וכי באירוע של רצח הבחורה דאג לזרוק את הבגדים, לבש חליפת ניילון ותיאם אליבי עם בחור שעובד במסעדה. לשאלת הסוכן, "מה הורדת אותה?", השיב הנאשם: "כן, רצחתי אותה" וחייב את הסוכן. הסוכן הבהיר בעדותו בבית-המשפט, כי לפני ההתוודות של הנאשם בפניו בצינוק בביצוע הרצח, סיפר הוא עצמו לנאשם שגם הוא רצח את חברתו בסכין. כן הוסיף הסוכן וציין בעדותו, כי הסיפור שלפיו הוא עצמו רצח את חברתו, היה בגדר "המצאה ספונטנית" שלו, כדי לדובב את הנאשם; אך טען, כי באותו שלב כל שידע ממפעיליו הוא שהנאשם חשוד ברצח, ולא היה מודע לכך שמדובר ברצח של בחורה. באשר לשיחה, העיד הסוכן בבית-המשפט כי הוא עצמו היה הדובר הדומיננטי, עת תיאר כיצד רצח את חברתו שלו, אך גם הנאשם שיתף אותו בפרטים אודות הרצח שביצע. הסוכן העיד, כי לאחר ששמע את ההתוודות ביקש לצאת למרפאה, וכשחזר הותקן עליו מכשיר הקלטה. על-פי עדותו, במהלך השיחה המוקלטת לא נשמעה התוודות של הנאשם בביצוע רצח. עיון בתמליל ההקלטה (ת/91ב) מלמד, כי במהלך הניסיון של הסוכן לדובב את הנאשם, הוא תיאר באוזני הנאשם פרטים אודות רצח שהוא עצמו ביצע. בעניין חקירתו בגין הרצח, אמר הסוכן לנאשם כי משפחתו "עמדה מאחוריו", והנאשם הגיב: "אצלי זה לא היה כך" שכן משפחתו כעסה עליו (עמ' 20). בהמשך שאל הסוכן את הנאשם: "יש לך סיפור כמו שלי?", והלה השיב מילים לא ברורות: "פשוט לשכוח את העבר..." (עמ' 24). למרות ניסיונו של הסוכן לדובב את הנאשם, אומר הנאשם, כי הוא "מחק את הכל" (עמ' 26); ובהמשך השיחה לא שוחחו השניים על הרצח המיוחס לנאשם, אלא ניהלו שיחות כלליות בעניין פשיעה. מכל מקום, לא עולה מהשיחה המוקלטת, כי השניים מדברים על רצח שביצע הנאשם או מתייחסים להתוודות קודמת ברצח שהשמיע הנאשם באוזני הסוכן דקות ספורות לפני שהותקן מכשיר ההקלטה. יצוין, כפי שעוד יורחב במשך, כי בשיחתם בצינוק - שעל-פי עדות הסוכן במהלכה התוודה הנאשם בביצוע הרצח (שיחה שכאמור לא הוקלטה) - השתמשו הסוכן והנאשם בסמים שאותם החדיר הסוכן לצינוק.

הודאת הנאשם בשיחתו עם הסוכן מיום 1.6.14

20. כאמור, בעת ההפעלה המחודשת של הסוכן אל מול הנאשם בשנת 2014, הוקלטו כל שיחותיו של הסוכן עם הנאשם. בשיחה מיום 1.6.14 (ת/31) ניסה הסוכן לדובב את הנאשם, פעם אחר פעם, בשאלת מעורבותו ברצח

המנוחה. הסוכן הדגיש, מספר פעמים, כי הוא עצמו היה עצור בגין רצח; וכאשר אישר הנאשם שגם הוא נעצר בחשד לעבירה כזו, ניסה הסוכן לחלץ ממנו מידע. הסוכן אמר לנאשם, כי הוא עצמו סיפר לו על הרצח שביצע, וביקש מהנאשם לספר אף הוא על הרצח שבו נחשד: "אני סיפרתי לך בדיוק מה היה, אז תספר גם אתה מה היה" (ת/31, עמ' 70). בתגובה הבהיר הנאשם, כי הוא יכול לספר לו רק על דברים שהוא נחשד בהם, וכלשונו: "לפי מה **שכתוב** אני אספר לך". בהמשך ציין הנאשם מה קרה למנוחה, על-פי מה שנמסר לו, מבלי להודות שהיה מעורב ברצח; ובין-היתר ציין: "לקחו אותה טרמפ... היא נרצחה פה בירושלים... אחרי כמה ימים מצאו אותה... וחקרו אותי, חקרו את החברים... הרוב הפילו את התיק עלי... החברות שלה הפילו עלי... ואני נלחמתי עמדותי על שלי... חודש הייתי עצור" (לעיל). בשלב זה הטיח הסוכן בנאשם, כי לדעתו הנאשם מתחמק; ואמר לו, פעם אחר פעם, כי עליו לסמוך עליו ולספר לו על מעשיו, כפי שהוא עצמו חשף בפניו כיצד דקר את חברתו למוות (עמ' 71-74). הנאשם הגיב, כי הוא סומך על הסוכן, ואז אמר לו הסוכן: "מה שאתה רוצה לדעת אתה תדע הכל עליי, אין לי בעיה" (עמ' 76). הסוכן שב והפציר בנאשם לספר לו, שכן הוא עצמו סיפר לנאשם "את הדבר הכי רגיש"; והנאשם הגיב: "גם אני סיפרתי... גם אני אספר לך, סיפרתי לך וגם אספר לך, אין לי בעיה" (עמ' 74). בשלב זה אמר הסוכן לנאשם, מספר פעמים, כי הסכים לצרף אותו כשותף לעבירות פליליות חמורות מתוך מתן אמון בו, ובמסגרת זו חשף באוזניו את העבירות שביצע, ובכללן רצח חברתו; והוסיף והבהיר לנאשם, כי כל עוד לא יספר לו (הנאשם) על העבירה שבה נחקר (כלשונו - "תישאר איתי בונקר"), לא יוכל לתת בו אמון, שכן הוא יוכל לבגוד בו בכל עת ("אתה מחזיק עליי קלפים על שמאל וימין, מחר מחרתיים אני רב אתך, מסתכסך אתך... לא יודע מה יהיה איתי... ואתה יכול לזיין אותי") (עמ' 77).

על השתלשלות הדברים בשלב זה של השיחה היו הצדדים חלוקים. ההגנה גורסת, על-יסוד עדותו של הנאשם, ועל-בסיס רעשים שנשמעו ברקע ההקלטה ותוכן הדברים ובכללם התייחסות לסמים (עמ' 77-87) - כי בשלב זה הוציא הסוכן סמים והשתמש בהם יחד עם הנאשם. מנגד גורסת התביעה, כי מדובר בהכנת שתיה חמה, קפה, ולא נעשה שימוש כלשהו בסמים. למחלוקת זו אתייחס בהמשך בפרק הערכת הראיות, ואשוב לסקירת תוכן חילופי הדברים בין הנאשם לבין הסוכן, כעולה מן ההקלטה.

לאחר השיחה האמורה, שב והפציר הסוכן בנאשם, כי "יספר לו את הסיפור שלו". והנאשם החל למסור גרסה, בלחש, במשפטים קטועים (חלקם בלתי ברורים בהקלטה), כדלהלן: "הבחורה הייתה חרא... לקחתי אותה... תכננתי מראש...". לשאלת הסוכן: "מה תכננת?", השיב הנאשם: "תכננתי... אמרתי אני חייב לעשות את זה... היא לא תיתן לי לחיות... הייתי אוהב אותה והיא הייתה בוגדת בכוונה עושה דברים, בוגדת". בהמשך הוסיף: "תפסתי אותה פעם אחת, אמרתי לה תקשיבי טוב מה מציק לך?... אני לא יכול לעזוב אותה... אז זהו זרקתי אותה". לשאלת הסוכן: "מה זה

זרקת אותה?", הגיב הנאשם: "איך אני אסביר את זה, זרקתי אותה וזהו, נגמר הסיפור... אבל עשיתי הכל מראש, הכל תכננתי, מא'-ת'". במענה לשאלה: "מה זה מא'-ת'?", הגיב הנאשם: "תכננתי הכל, יצאתי... הכל היה מחושב. זה רק לך אני מספר, הכל היה מחושב... כל דבר שעשיתי באותו היום" (עמ' 88). לשאלה, מה עשה בכל היום, ענה: "קניתי כמה דברים... שתייה, דברים כאלה כל דבר שאני קונה", והוסיף: "כל דבר שאני קונה, כל דבר יעני תוכן מראש, שיצאתי מפה כל דבר היה מתוכנן" (ואף נשמעת בהקלטה המילה: "כפפות", למרות שמילה זו לא מופיעה בתמליל). בשלב זה, ביקש הסוכן לברר פרטים אודות דרך ביצוע הרצח, והנאשם השיב: "הגענו למקום מסוים, שם הרגתי אותה". לשאלה: "עם מה?", השיב: "עם קרש", והוסיף: "מה עשיתי לה בכבוד שלי? אתה לא תאמין עשיתי לה ככה עם הרגל... בצוואר". מיד בהמשך ביקש הנאשם מהסוכן שלא לגלות דבר לאיש - "בכבוד שלי, מהפה שלי לא יצא"; והסוכן הגיב, כי גם הוא התוודה באוזניו על רצח שביצע והסודות הם הדדיים (עמ' 89-90). בשלב זה אמר הסוכן לנאשם, כי במקרה שלו, של הסוכן, הוא השתמש בסכין, ובתגובה אמר הנאשם: "גם סכין" (עמ' 90). הסוכן המשיך לנסות לדובב את הנאשם למסור לו פרטים על הרצח, ותיאר באוזני הנאשם כיצד דקר את חברתו באמצעות סכין בבטן בתיאור קשה ומזעזע: "נתתי בבטן וואי אחי הכל יצא לה מהפה..."; והנאשם הגיב: "לא יצא לי". לשאלת הסוכן: "מה, היית קר רוח?", הגיב הנאשם: "כלום, הייתי דוקר אותה שם לה את הסכין בתוך הגוף ולא מרגיש את הגוף כלום". לשאלה, האם דקר אותה בבטן, ענה הנאשם: "לא בבטן, שמתי לה אותו פה..." (והצביע על החלק העליון של הירך, ליד הכיס; עמ' 90). מיד לאחר מכן הוסיף הנאשם: "אבל אני סומך עליך, למה אני סומך עליך? כי אתה סיפרת לי את הסיפור שלך" (עמ' 90). בהמשך אמר הסוכן לנאשם שחברתו שנרצחה על-ידו: "באה אלי בחלומות"; וכי מאז שהתוודה באוזני הנאשם הדבר "כאילו נפסק". לכך הגיב הנאשם, כי גם דבריו לסוכן הקלו עליו - "שסיפרתי לך זה משחרר אותי" (עמ' 91).

בהמשך השיחה מסר הנאשם, כי אין מדובר ב"מקרה ראשון", שכן בעת שהיה באתיופיה, בגיל 17, דקר אדם למוות (עמ' 92). הסוכן לא שאל את הנאשם דבר על רצח נוסף זה. בשלב זה של החקירה שאל הסוכן את הנאשם מדוע קנה שתייה באותו יום והלה השיב: "הייתי חייב ... כי זה דבר מלחיץ אחי, שתיתי... ויסקי... שותה אחד וזהו זה מרגיע" (עמ' 92-93).

עוד התייחס הנאשם לכך שחברותיה של המנוחה ראו אותו, ובהקשר זה אמר: "חברות שלה, אחת מהן ראתה אותי... היא פתחה במשטרה שיעצרו אותי. כן אני מספר לך עצרו אותי. אמרו תביאו את הבחורה...". בהמשך תיאר כיצד הצביעה עליו החברה במשטרה, ואמרה לו במהלך העימות: "ראיתי אותך אתה עשית לי עם היד, ככה נפנפת לי עם היד". לשאלת הסוכן: "נפנפת אליה עם היד?", השיב הנאשם: "לא. סתם. אבל מה היא איפה שהיא אמרה שהיא

ראתה אותי ב... בזמן הזה באמת הייתי שם באמת הייתי שמה, אתה מביין?". הוא הוסיף, כי בשלב זה אמר לה, בנוכחות החוקרים, כי היא משקרת, קילל אותה ואיים עליה, כי ירצח את כל משפחתה (עמ' 94); ועל התנהגותו זו בחקירה אמר, במענה להערת הסוכן: "אני עשיתי את העבודה נקי, בגלל זה אני עושה פוזות איך שאני רוצה... לפתוח את הפה אני לא פותח, אבל מה, אני אזיין אותה" (עמ' 94). בהמשך הוסיף, כי עבר חקירה קשה במשטרה ולא הודה: "אלוהים ישמור... חקירה כזאת אין דבר כזה, בן אדם שלא עשה - פותח"; והסוכן ציין, כי גם הוא עבר חקירה קשה כאשר נחקר אודות רצח חברתו. בסוף הדברים אמר הנאשם לסוכן: "רק אתה קלטת את הנקודה אתה יודע את זה? על העניין שדיברנו עכשיו" (עמ' 100). לקראת פרידתם אמר הנאשם לסוכן (בהקשר שלא נשמע ברור): "בוא הנה, השתחררתי... פחד אלוהים לספר על דברים כאלה", וגם הסוכן אמר שכל אחד "נפתח" כלפי רעהו - "זה הדדי אחי" (עמ' 101).

21. הסוכן נחקר ארוכות על שיחתו עם הנאשם מיום 1.6.14, ודחה את טענת ההגנה, כי באותו מעמד סיפק לנאשם סמים קשים. הוא טען, כי לא עישן סמים עם הנאשם בשנת 2014, וכי בתקופה זו הנאשם לא עישן סמים לידו.

22. המאשימה גורסת, כי אין בסיס לטענת הנאשם שלפיה התוודה באוזני הסוכן בביצוע הרצח, כדי שהלה יבטח בו בעת ביצוע פעולות עברייניות משותפות, ולו מן הטעם שהנאשם והסוכן יצאו לבצע הצתה של רכב עוד ביום 27.5.14, ארבעה ימים לפני ההתוודות האמורה של הנאשם מיום 1.6.14; מה-גם, שלאחר ההצתה שילם הסוכן לנאשם 2,000 ₪ על עבודתו, ולמעשה הנאשם כבר "הועסק" על-ידי הסוכן. מטעם זה טוענת המאשימה, כי גם אין בסיס לטענת הנאשם, בדבר "התרברבות" אל מול הסוכן, והצגתו כעבריין, כדי "לקבל עבודה".

23. כאמור, הודאתו של הנאשם בביצוע הרצח בשיחה מיום 1.6.14 לא כללה תיאור מפורט של מהלכיו של הנאשם ביום האירוע, החל מהמפגש עם המנוחה (שלא ברור היכן היה), המשך בנסיעה לזירה וכלה בפרטי ביצוע הרצח. כפי שתואר לעיל, מרבית המידע נמסר במענה לשאלות הסוכן, במשפטים לא סדורים, שחלקם אף לא ברורים. בכל הנוגע לאופן ביצוע הרצח ציין הנאשם, כי הרג את המנוחה באמצעות קרש; ובמענה לשאלת הסוכן בדבר שימוש בסכין, השיב כי גם דקר אותה בסכין באזור העליון של רגלה (באזור כיס המכנסיים). בהקשר זה יצוין, כפי שעוד יורחב בהמשך, כי למנוחה נגרמו פצעי דקירות בחזה, ולא באזור החלק העליון של הרגל; ועל-פי עדות המומחה לרפואה משפטית "פצעי הקציצה" בראשה של המנוחה לא נגרמו מקרש או ממוט, אלא מחפץ מתכתי בעל שוליים דקים או חדים, כמו למשל שולי בסיס של פיגום ברזל.

הודאת הנאשם בשיחתו עם הסוכן מיום 18.6.14

24. בשיחה נוספת, שהתקיימה בין הסוכן לבין הנאשם ביום 18.6.14 ואשר הוקלטה (ת/33), נשמעה הודאה נוספת של הנאשם בביצוע הרצח. בשיחה זו התייחס הנאשם לשיחתו עם המנוחה, וציין (כאשר הוא צוחק במהלך כל דבריו): "תגידי עכשיו אם אני הורג אותך מה תעשי לי? אני עומד להרוג אותך". לשאלת הסוכן, "מתי זה היה?", ענה הנאשם: "באותו רגע אני שולח אותך למעלה כך אני מדבר אתך" (עמ' 57-58). בהמשך הוסיף (כאשר הוא ממשיך לצחוק): "אני רציני כבר הייתי, כן. שולח אותך למעלה, מה תעשי אם תמותי עכשיו? (צוחק), התבלבלה כזה קצת אבל אמרתי לה... היא לא חשדה, התבלבלה כזה. אני אמרתי לה - מה, לא תשמרי עליי כשתהיי למעלה? כן, כן, כן. למעלה? כן, כן, בום, במקום. במקום נפלה... לא, אמרתי לה את רוצה לדבר אתו? זה, זה... " (בשלב זה לטענת המאשימה גם נשמעות בהקלטה המילים, שלא מופיעות בתמליל: "נתתי לה קרש בראש, הפלתי אותה למטה"). לשאלת הסוכן, האם עבר זמן עד שהמנוחה "מתה", השיב הנאשם: "לא יודע... לא חיכיתי שמה. לא עמדתי וחיכיתי... לקח לה, מה זה לקח לה... היא נפלה... כאילו... לקחה לה כאילו הנשימה וזה. לקח בטח" (עמ' 58). כן הוסיף, כי "באתיופיה כשהם עושים את הדבר... יש מנהג אחד... כאילו ש... אומרים שהנשמה שלא תרדוף אותך, אתה צריך אותה שלוש פעמים" (עמ' 58-59). במענה לשאלה לא ברורה של הסוכן, אמר הנאשם כי דאג לשרוף את כל מה שהיה עליו - "הכל שורף, הכל לוקח, לוקח אני... לוקח הכל, במקום אחר זורק" (עמ' 60). בהמשך אמר הנאשם, בתגובה לשאלת הסוכן - האם חש בהקלה "רוחנית"? - "הרגשתי את הרוחניות", והתייחס למקרה שבו דקר למוות אדם באתיופיה וחווה תחושה דומה (עמ' 61). בתגובה לדברי הסוכן אמר הנאשם לסוכן, כי אלוהים אוהב גם את הסוכן וגם אותו. עוד הוסיף, כי אין לו חברים, שכן הוא לא סומך על איש, ואלמלא נפגשו לא היו משוחחים על הדברים (עמ' 62-63). בהמשך אמר הנאשם (כאשר הוא ממשיך לצחוק), כי אינו מצטער על מעשיו, וכי אמר למנוחה במהלך האירוע: "תמסרי ד"ש למעלה" (עמ' 66). בשלב זה של השיחה ציין הנאשם, במענה לשאלות הסוכן ובהתייחס לפרוטוקולים של הדיונים בתקופת חקירת הרצח, כי חוקריו אמרו לו שנמצא זרע שלו באיבר מינה של המנוחה, וכי על-רקע זה אישר לחוקריו שקיים אתה יחסי מין לפני כן. חלקים מדבריו של הנאשם אינם נשמעים ברורים בהקלטה, בפרט כאשר הוא והסוכן דיברו, לא אחת, בו זמנית. לשאלת הסוכן: "אבל אמרת נתת אחת, נכון?", השיב הנאשם: "כן"; ולשאלה נוספת של הסוכן: "ואז התחלת לדבר אתה", ענה: "לא, לפני שנתתי הכל"; והוסיף: "אחרי אחד היא לא יכולה לדבר" (עמ' 67). בתגובה, אמר הסוכן לנאשם כיצד הוא היה נוהג במקרה כזה: "אני מתכוון שאני הייתי אומר ... אני הייתי נותן אחת, כאילו לא חזק, כדי שהיא תבין מה הולך להיות אתה. הבנת? לא בהפתעה. יעני ... לדבר, להגיד לה - תשמעי, עכשיו אני הולך להרוג אותך. אתה מבין? להסביר לה בדיוק מה אני הולך ... הבנת?". לכך הגיב הנאשם: "היא ידעה שאני... היא הרגישה. הנשמה שלה ידעה שאני הולך (לא ברור) אותה. הנשמה הרגישה. התחילה (לא ברור) שלוקח אותה" (עמ' 68). בהמשך השיחה שאל הסוכן את הנאשם, האם הוא "בטוח במאה אחוז שהשאיר עבודה נקייה", ולכך הגיב הנאשם בחיוב: "אני ילד אחי? אני בן 40... נקי בטח נקי" (עמ' 73). בשלב זה אמר הנאשם לסוכן, כי הוא זקוק לכסף, והסוכן הבהיר לנאשם, לגבי פעילותם העבריינית המתוכננת לעתיד: "אני צריך עבודות נקיות... שיהיו

נקיות אחי" (עמ' 74). בהקשר זה אמר הסוכן לנאשם, כי במקרה של המנוחה לא עשה הנאשם "עבודה נקיה", שכן מישהי ראתה אותו; והנאשם הגיב: "היא אמרה ראתה, התחרטה וזהו" (לעיל). במענה לשאלת הסוכן, אם ביום האירוע היה לו רכב, השיב הנאשם בשלילה, וציין כי נסע במונית, וחלק מהדרך הלך ברגל. בהמשך שוחחו הנאשם והסוכן על כך שהם צריכים לסמוך איש אל רעהו, ככל הנראה בנוגע לפעילות עבריינית משותפת, שעבורה ישלם הסוכן לנאשם סכום של 35,000 ₪ (עמ' 101). הנאשם אף ביקש, כי הסוכן ישלם לו סכום מסוים "על החשבון"; והסוכן אמר, כי ישלם לו רק כאשר יצאו לבצע פעילות עבריינית תכליתית - "אין חשבון אחי. חשבון יש אתה יודע מתי? שאנחנו יודעים שאנחנו הולכים לעשות תכלס" (עמ' 103). בהקשר זה הוסיף ואמר הסוכן, כי ייתכן שלא תהיה ביניהם "התקדמות לשום מקום"; והנאשם אמר שהוא מעוניין לבצע את הפעילות עד כמה שיותר מהר. בשלב זה אמר הסוכן, כי את הפעילות יוכלו לבצע רק כאשר יהיו "פתוחים אחד עם השני במאה אחוז". הנאשם אמר: "אני פתוח אתך במאה אחוז"; והסוכן הגיב: "לא, אתה לא פתוח במאה אחוז הסברתי לך את זה בבית". בהקשר זה הדגיש הסוכן: "אני פתוח אתך... אני לא מסנן מילים כשאני מדבר אתך וזה חייב להיות הדדי. או שזה הדדי, או שזה לא". הנאשם הגיב: "הדדי"; והסוכן הוסיף, כי אם לא תהיה "פתיחות" הדדית לא יוכלו להתקדם בפעילות העבריינית. בשלב זה אמר הנאשם לסוכן, כי הוא "לחוץ כספית" וביקש ממנו כסף, והסוכן מסר לו 200 ₪. בהמשך השיחה שב והפנה הסוכן שאלות לנאשם על הרצח שבו הוא נחשד. לשאלתו, האם חזר במונית, השיב הנאשם בחיוב; ולשאלה נוספת: "מה עשית אתה בסוף?", ענה: "מה עשיתי אתה? שחטתי אותה מה זה" (עמ' 108). הסוכן המשיך להפנות לנאשם שאלות על התנהלותו לאחר הרצח. לשאלת הסוכן: "איך שזה עזבת והלכת?", השיב הנאשם: "כן, כן". לשאלה נוספת של הסוכן: "לא החבאת, לא כלום?", הגיב הנאשם: "כלום". הסוכן אמר לנאשם, כי במקרה הרצח שאותו ביצע הסוכן נערכו חיפושים אחר המנוחה, וכי הוא עצמו "עזר בחיפושים". הנאשם הגיב (בצחוק), כי ביקש לראות את גופת המנוחה בשלב הזיהוי, אך הדבר לא התאפשר לו על-ידי החוקרים (עמ' 109).

הודאת הנאשם בשיחתו עם הסוכן מיום 25.6.14

25. שיחת הנאשם עם הסוכן מיום 25.6.14, עת חבר אליו לשם ביצוע פעילות עבריינית של הטמנת מטען חבלה ברכב, הוקלטה אף היא (ת/37), וגם במהלכה התייחס הנאשם, בין-השאר, לרצח המנוחה. במהלך השיחה, שחלקים ממנה אינם ברורים, אמר הנאשם כי אהב את המנוחה, אך היא בגדרה בו עם אחר ובכל זאת לא רצתה להיפרד ממנו - "אם הייתה נפרדת ממני לא הייתי נוגע בה" (עמ' 14). לשאלת הסוכן, כיצד המשיך להיות עמה בקשר כאשר עסקה בזנות, השיב, כי היה אובססיבי לגביה; כי "תיקן את הטעות"; וכי המנוחה אמרה שתגרום לו לסבול, אך היא לא דיווחה עליו למשטרה ואף העבירה לו כספים (עמ' 15). באותה שיחה שאל הסוכן את הנאשם אודות נסיעתו במונית לאחר הרצח. הנאשם סיפר, כי נהג המונית שאל אותו אם הוא עובד במשחטה, כי שילם לנהג 100 ₪, וכי לאחר מכן "רץ

ברגל" שרף את כל בגדיו, התקלח ויצא לשתות בפאב של חברו - שהיה "האליבי שלו" ומסר למשטרה כי היה עמו כל הזמן בפאב (עמ' 16-17). לשאלת הסוכן, "היכן זה היה?", השיב הנאשם: "בירושלים"; ובתגובה לאמרת הסוכן שיש לו מזל "שיצא מהתיק", הגיב הנאשם: "ים מזל" (עמ' 18). המשך השיחה נגע לפעילות העבריינית שביצעו הנאשם והסוכן בו זמנית לביצוע ההקלטה.

שיחותיו של הנאשם עם השוטר אברהם מרה בשנת 2003

26. המאשימה גורסת, כי בשיחתו של הנאשם עם השוטר אברהם מרה, אשר הוכנס כשוטר סמוי לתא המעצר בעת הארכת המעצר בשנת 2003, יש משום "ראשית הודיה" בביצוע הרצח. השוטר מרה העיד, כי כשנכנס לתא המעצר ביום 8.5.03 סיכם עמו הנאשם שידברו באמהרית, מחשש לקיומה של הקלטה בתא. מרה רשם דו"ח זכרון דברים (ת/50) על דברים שהשמיע הנאשם במהלך שהייתם המשותפת בתא המעצר. הדברים, כאמור, לא הוקלטו, ומרה רשם אותם רק לאחר יציאתו מתא המעצר, במסמך הכולל ששה עמודים. במסמך צוין, כי הנאשם קם במהלך הלילה ממיטתו, דפק על הקיר וקרא: "למה עשית [כך במקור!] את זה, למה אני פה בגלל הזונה הזו כוס אמה שלה"; כי במענה לשאלתו של מרה מתי נרצחה המנוחה, הגיב הנאשם: "כל הכבוד למשטרת ישראל, אם זה היה באתיופיה לא היו מוצאים את הגופה בזמן קצר ככה אני חושב"; וכן אמר לו באחת מהשיחות: "אם אני לא משתחרר ביום שני, אני לא אשתחרר בחיים, ואם אני משתחרר מחר אני לא עושה יותר דברים כאלה", "פשעים". יוער, כי השוטר מרה העיד, כי ראה בתאו של הנאשם כתבות על מציאת הגופה בגבעת המטוס, וכי בהקשר זה שאל את הנאשם היכן נמצאת גבעת המטוס, והלה ענה לו - בדרום ירושלים. לשאלת השוטר את הנאשם מהו הבור שאליו מתייחסים בעתון, הגיב הנאשם: "אל תשאל אותי שאלות כאלה בוא נשנה את הנושא".

דברים שהשמיע הנאשם בשיחתו עם שוטר אלי בן-טל בשנת 2014

27. השוטר אלי בן-טל העיד, כי בעת שהוביל את הנאשם מתא המעצר, לצורך נטילת טביעות אצבעות, אמר לו הנאשם: "מיהרתם לעצור אותי, הייתם צריכים לחכות עוד קצת ואז גם הייתי מודה לכם"; וכי כאשר אמר לנאשם שיכול להודות בפניו עכשיו השיב לו הלה: "די עכשיו כבר מאוחר מדי, אני אשתחרר ואקבל פיצויים" (כאמור בזיכרון הדברים ת/96). העד ציין, כי לא הקליט את השיחה שכן כלל לא התכוון לשוחח עם הנאשם, מכיוון שרק הובילו לעמדת הטבעת טביעות האצבעות. בדברי הנאשם האמורים מבקשת המאשימה לראות משום ראשית הודאה בביצוע הרצח.

דברים שהשמיע הנאשם באוזני השוטר עודד יניב בשנת 2014

28. השוטר עודד יניב העיד, כי כאשר נסע עם הנאשם במטרה לערוך חיפוש בביתו, אמר לו הנאשם, במהלך הנסיעה, כי לאחר שהטיפול בתיק יסתיים ילך עמו לים ויספר לו את האמת. שיחה זו הוקלטה על-ידי השוטר (ת/59כט, עמ' 8). על-פי תמליל השיחה, החוקר אמר לנאשם "אני ואתה יש בינינו הסכם", והנאשם שאל: "מהו ההסכם?". החוקר עודד יניב הוסיף: "יש בינינו הסכם, לא משנה איך נגמר התיק אתה בסוף תספר לי מה היה שם". הנאשם העיר: "לבד?", והחוקר השיב: "לבד... לבד בים שנינו ערומים. אמיתי". לדברים אלה הגיב הנאשם: "אמיתי. נשבע לך אמיתי", והחוקר סיכם במילים: "יאללה סגרנו אני אתך". השוטר הוסיף, כי הוא מבקש לשאול על המנוחה "ולא על שטויות אחרות"; הנאשם שאל: "נדבר על זה לבד?"; החוקר ענה: "כן"; והנאשם השיב: "או קי" (ת/59כט, עמ' 8).

המאשימה הפנתה לשיחה נוספת שנערכה בין החוקר יניב לבין הנאשם, ואשר הוקלטה אף היא. היא מציינת בסיכומיה, כי הנאשם אמר ליניב ש"טעה בדרך"; כי יניב ענה לו שאף פעם לא מאוחר לתקן, וכי הנאשם הגיב "אי אפשר לתקן" (עמ' 43 לסיכומים בכתב). ואולם, עיון בתמליל מעלה שההקשר הוא אחר לחלוטין, לאחר המילים "טעיתי בדרך" הוסיף הנאשם משפט המבהיר את הקשרו, וכך ציין: "טעיתי בדרך, אני נשבע לך טעיתי בדרך, הייתי צריך ל... הייתי צריך לעשות צבא, לסיים את הצבא, להתגייס להיות שוטר" (ת/59 ל"א, עמ' 2). בהמשך שיחתו עם החוקר עודד יניב ציין הנאשם, כי התיק "לא תפור" עליו ואין לשוטרים ראיות נגדו (ת/59לב, עמ' 14). כאשר אמר החוקר לנאשם, כי יגיע היום שהוא יספר לו מה היה, הגיב הנאשם במילים: "יכול להיות כן ויכול להיות לא" (לעיל, עמ' 18). המאשימה מבקשת לראות בהתבטאויות האמורות משום ראשית הודאה של הנאשם בביצוע הרצח.

דברים שהשמיע הנאשם באוזני ד'

29. על העד ד' ייוחד הדיבור בפרק נפרד, וכאן המקום להתייחס לעדותו של ד' בדבר ראשית הודאה ששמע, על-פי הנטען, מהנאשם. ד' העיד על שתי שיחות שקיים עם הנאשם בעניין זה. השיחה הראשונה התקיימה לטענתו לפני הרצח, ובמהלכה אמר לו הנאשם, כי הכה את המנוחה עד שהתעלפה; והוסיף, כי אם היא תתקרב אליו "יפרק אותה שלא יזהו אותה". השיחה השנייה התקיימה לאחר הרצח כשהשתחרר הנאשם ממעצרו בשנת 2003. ד' העיד, כי שוחח עם הנאשם על המנוחה, וכי בשלב כלשהו אמר לו הנאשם: "אתה יודע מי עשה את זה?". לדבריו, לא רצה להמשיך את השיחה וניתק את הטלפון.

תמצית עדות הסוכן

30. הסוכן העיד, כי בחר לעשות שינוי בחייו, ועל-רקע זה, עוד בשלב ריצוי מאסרו בשנת 2009, שימש כסוכן משטרתי לצורך קבלת מידע מהנאשם, שריצה יחד עמו עונש מאסר. בכל הנוגע לשיחותיו עם הנאשם בצינוק הכלא בשנת 2009, אישר הסוכן כי הכניס לצינוק סם מסוכן מסוג חשיש ואף נתן לנאשם לעשן סמים יחד איתו בשעה שפעל מולו כמדובב. הסוכן הודה, כי השימוש בסמים ואספקתם על-ידו לנאשם היו שגויים, אך טען שדיווח על-כך בזמן אמת למפעילו, השוטר קובי כהן. המפעיל העיד, כי אכן הסוכן דיווח לו בזמן אמת, בשנת 2009, על שימוש בסמים בצינוק, והוסיף כי שגה בכך שלא ערך על-כך תרשומת כלשהי.

בכל הנוגע לטענת ההגנה, שלפיה עישן הסוכן סמים קשים עם הנאשם ביום 1.6.14, במהלך השיחה שהוקלטה ביניהם, הכחיש הסוכן את הדבר מכל וכל. הוא העיד, כי לא צרך סמים עם הנאשם, ויתירה מכך - אף ניסה להניא את הנאשם מלעשות כן, לא אחת.

על-רקע העובדה ששלוש השיחות משנת 2014, שבהן הודה הנאשם באוזני הסוכן בביצוע הרצח, הוקלטו, התמקדה עיקר חקירתו הנגדית של הסוכן בנסיבות הפעלתו כסוכן אל מול הנאשם בשנת 2009, וכן בנסיבות שבהן פעל כמדובב אל מול הנאשם, הן בשנת 2009 ובעיקר בשנת 2014, במסגרת יצירת "המציאות המדומה", שלפיה הציג עצמו כעברין בכיר ורתם את הנאשם לפעילות עבריינית חמורה.

ממצאים פורנזיים וסוגיית הפרטים המוכמנים

31. גופת המנוחה נמצאה ביום 29.4.03 בשעות הערב, באזור קבר שיח' ב"גבעת המטוס" בירושלים. בשעות הערב הועברה הגופה למכון לרפואה משפטית, שם הושמה בקירור, וביום 1.5.03 נותחה הגופה על-ידי ד"ר ב' לוי, שהעיד בפרשת התביעה. על-פי ממצאי הנתיחה, למנוחה היו "פצעי קציצה" בראשה, שייתכן כי נגרמו משולי פיגום מתכת שנמצא בזירה. ד"ר ח' קוגל, ששימש במועד עדותו כמנהל המכון, הגיש אף הוא חוות דעת בתיק, בעקבות פניות של גורמי המאשימה, למרות שלא ניתח את המנוחה. ד"ר קוגל קבע בחוות-דעתו ובעדותו, כי הפיגום האמור יכול לגרום ל"פצעי הקציצה"; ומהבדיקות שערכה ד"ר מ' פרוינד מהמכון, עולה כי על הפיגום נמצאו דמה של המנוחה וכן שערות משערות ראשה. כמו-כן, על גופתה של המנוחה נמצאו פצעי חתך ודקירה בצווארה ובפלג גופה העליון וכן דקירות בבית החזה (כמפורט בחוות-הדעת ת/119). למנוחה נגרמו שני סוגי פציעות - פצעי חתך ודקירה וכן פצעי קציצה. ד"ר קוגל העיד, כי המנוחה נרצחה באמצעות שני סוגים של "נשק קר" לפחות. הנאשם במסגרת שיחותיו עם הסוכן ציין, כי נתן למנוחה "קרש" בראש, וכן דקר אותה בסכין. ואולם, ד"ר קוגל חיווה דעתו, כי פצעי הקציצה בראשה של המנוחה לא

נגרמו ממקל או ממוט, אלא מחפץ כבד בעל שוליים דקים או חדים. בהקשר האחרון ציין ד"ר קוגל, כי שולי המתכת של בסיס ה"ברזל תומך", שנמצא בזירה יכולים לגרום לפצעי הקציצה (ת/131).

ד"ר קוגל הבהיר, כי פצעי הדקירה בחזה נגרמו למנוחה לאחר מותה; וכאמור, על-פי עדות הסוכן, הנאשם הודה בפניו כי דקר את המנוחה לאחר מותה כדי לוודא את הריגתה. בצד זאת, התוודה הנאשם באוזני הסוכן, כי דקר את המנוחה באזור כיס המכנסיים (אזור החלק העליון של הירך) ובאזור זה לא נמצאו כלל דקירות; שכן הדקירות הרבות היו באזור החזה.

הנאשם מסר לסוכן, כי דרך על צווארה של המנוחה בתנועות סיבוביות של מעיכה; ואולם, ד"ר קוגל ציין כי הפצעים בצוואר לא נגרמו כתוצאה מדריכה עם הרגל (ת/131, עמ' 2, סעיף 2).

באשר למועד גרימת המוות, קבע ד"ר לוי בחוות-דעתו, כי "צפידת מוות" חסרה; כי לא ניתן להבחין בכתמי מוות; כי קיימים ביצי זבובים בנחירי המנוחה; וכי הגופה בשלב של ריקבון התחלתי (ת/119). ד"ר קוגל התייחס בעדותו בהרחבה לנושא "צפידת המוות" וכתמי המוות, ולפרמטרים השונים המשפיעים על הצפידה, וכפועל יוצא על קביעת מועד המוות. הוא ציין, כי בטמפרטורה ממוצעת, עוברות כ-42 שעות מתחילת התגבשות הצפידה ועד להתפוגגותה; כי קיימים משתנים שונים שמשפיעים על הצפידה (ובכללם טמפרטורה, לחות ותנאים סביבתיים), וכן ישנן עמדות מקצועיות שונות בנוגע לדיוק בדיקת הצפידה; וכי על-רקע זה ישנן מדינות שבהן כלל לא נקבעים ממצאים על-פי הצפידה, מחמת אי-הדיוק. הוא ציין, כי תמוה בעיניו שהעד שהגיע לזירה, השוטר ניסים מזרחי, הצליח לראות כתמי מוות; זאת בשעה שד"ר לוי קבע, כי לא ניתן לראות כתמי מוות. המאשימה הציגה נתונים מטאורולוגיים, שלפיהם החל ממוצאי שבת (26.4.03) ובמשך שלושה ימים הטמפרטורה הממוצעת הייתה 10.3 מעלות, וכי במוצאי שבת וביום שלמחרת היו משקעים בירושלים בכמות של 5 מ"מ בממוצע; ולאור עדותו של ד"ר קוגל, שלפיה בטמפרטורות כאלה הצפידה נשאת שלושה וארבעה ימים, ביקשה לקבוע, כי המנוחה נרצחה ביום 26.4.03 (המועד שבו נראתה לאחרונה) - כשלושה ימים וחצי טרם מציאת גופתה - 29.4.03.

טענות המאשימה בדבר שקרי הנאשם בחקירה המשטרתית

32. המאשימה הפנתה בסיכומיה לשקרים של הנאשם בחקירה המשטרתית בסוגיות שונות, וכן לשקרים במהלך העדות בבית-המשפט. לטענתה, יש לראות בשקרי הנאשם ראיות מסייעות וראיות תומכות למסכת התשתית הראייתית המפלילה את הנאשם. בהקשר זה הפנתה המאשימה להסברים שנתן הנאשם במהלך חקירתו במשטרה על תוכן דבריו

בשיחותיו עם הסוכן, אשר הוקלטו. כך למשל כשהשמיעו לנאשם בעת חקירתו במשטרה התבטאויות מפלילות בשיחה עם החוקר, כמו למשל בעניין בחורה שהרג, ציין הנאשם בחקירתו במשטרה, כי כוונתו ש"הרג בזיונים" את חברתו; וכאשר השמיעו לו במהלך החקירה המשטרית הקלטה שבה אמר כי הכה את המנוחה בקרש בראשה, אמר לחוקר כי התייחס לחלום שבו הרג חולדה עם מוט של מטאטא. בעדותו בבית-המשפט אישר הנאשם, כי כיזב בחקירתו בעניין זה, וציין כי חשש באותו שלב של החקירה להודות בתוכן שיחותיו עם החוקר, כמו-גם בתוכן הפעילות העבריינית המשותפת שביצע עמו. בנוסף הפנתה המאשימה לפרטים כוזבים שמסר הנאשם בחקירותיו במשטרה, עת הכחיש כי ביצע יחד עם הסוכן פעילות עבריינית של הטמנת מטען חבלה ושל הצתת רכב, שעה שבעדותו בבית-המשפט הודה בכך. כאמור, הנאשם הסביר, כי הכחיש את מעורבותו בפעילות העבריינית המשותפת עם הסוכן, כדי להימנע מהפללה עצמית באותה פעילות. כמו-כן טוענת המאשימה, כי הנאשם כיזב בעדותו עת טען, כי הוא מתקשה בקריאה בעברית, כדי לבסס את טענת ההגנה שלפיה הוא "מונמך קוגניטיבית". בהקשר זה הפנתה המאשימה לחלק מחקירותיו המתועדות של הנאשם, שבהן ביקש מחוקריו לקרוא את האמרות, ואישר שהוא קורא עברית. שקר נוסף שאותו מציגת המאשימה מתייחס לעדותו של הנאשם בבית-המשפט, שלפיה אינו מכיר את עדת התביעה ירושלים, ושאת מנברה ייתכן שראה. בהקשר זה עימתה המאשימה את הנאשם עם הליך העימות שנערך לו בשנת 2003 עם שתי העדות, ובתגובה ציין הנאשם כי הוא מכיר את השתיים "בפנים". את הניסיון לטעון לחוסר היכרות עם שתי העדות, רואה המאשימה ככזב נוסף בעדות, אשר נזקף לחובתו של הנאשם, ותומך, לשיטתה, במארג הראיות המפלילות אותו. כזב נוסף שאליו מפנה המאשימה נוגע לעדותו של הנאשם בבית-המשפט בדבר התכנית של הסוכן ושלו לבצע שוד בזמן חופשתם מהכלא. הנאשם העיד, כי חשש מהסוכן ועל-כן ביקש מאחותו, ששימשה כמפקחת עליו בעת חופשתו מהכלא, שתאמר לסוכן, כי היא מסרבת לאפשר לנאשם לצאת מהבית. אחות הנאשם, עדת התביעה נישאן רדאי, ציינה בעדותה, כי לא אפשרה לנאשם לצאת מהבית להיפגש עם הסוכן, וציינה, "גם סלמון לא רצה וגם אני התנגדתי" (עמ' 737). יצוין, כי אמנם העדה לא ציינה במפורש, כי הנאשם ביקש ממנה שתסרב לאפשרות יציאתו מהבית, אך אין לראות את עדותה כסותרת את עדות הנאשם; בפרט כאשר הדגישה, כי לא רק היא סירבה לכך, אלא גם הנאשם.

טענות המאשימה בעניין גרסאות הנאשם

33. המאשימה גורסת, כי מעדויות עדי התביעה מצטייר הנאשם כמי שהכה קשות את המנוחה, בת-זוגו; כמי שנהג להכות בנות זוג אחרות שלו ולאיים עליהן; כמי שנהג כבן-זוג קנאי וכאדם חסר עכבות; וכמי שבמהלך פעילותו עם הסוכן הסמוי לא היסס מלהסכים להצטרף לביצוע עבירות חמורות, כמו הטמנת מטען חבלה וניסיון לרצח. לטענתה, לאורך החקירה והעדות, שיקר הנאשם בפרטים רבים, כדי למלט עצמו מכל ממצא מרשיע.

34. כאמור, הנאשם נחקר במשטרה בשנת 2003, לאחר מציאת גופתה של המנוחה. במהלך תקופת מעצרו של כחודש ימים, נגבו ממנו שמונה הודעות (ת/1-ת/8). במהלך כל חקירותיו הכחיש הנאשם את החשדות נגדו, ומסר כי לא היה עם המנוחה במוצאי השבת בירושלים. הוא אישר בחלק מחקירותיו, כי נקט אלימות כלפי המנוחה, אך טען כי הדבר היה בנסיבות של תגובה מינורית יחסית לאלימות שלה כלפיו.

בשנת 2014, לאחר מעצרו בשנית בעקבות ההפעלה המחודשת של הסוכן כלפיו, נחקר הנאשם במשטרה תשע פעמים נוספות (ת/10-ת/18), זאת לאחר שנתאפשר לו להיוועץ בעו"ד, הן בתחילת החקירה והן במהלך החקירה. במהלך כל חקירותיו משנת 2014, הכחיש הנאשם כי רצח את המנוחה, כי היה עם המנוחה במוצאי השבת בירושלים, כי השתתף בפעילות משותפת עם הסוכן בהצתת רכב ובהטמנת מטען חבלה, וכי התוודה באוזני הסוכן על רצח המנוחה. כפי שצוין, טען הנאשם באוזני חוקריו, לאחר שהושמעו לו קטעים משיחותיו המוקלטות עם הסוכן, כי התייחס בעניין הריגה, לחולדה שהרג באמצעות קרש; וכי בהתייחסותו ל"רצח" בחורה, התכוון רק לקיום יחסי מין.

35. במענה לאישום ביום 23.11.14, כפר הנאשם בביצוע עבירת הרצח, ומסר תשובה לעניין שני האישומים הנוספים שנכללו בכתב-האישום המקורי בדבר הפעילות הפלילית המשותפת עם הסוכן. הוא אישר ששוחח עם הסוכן, אך טען, כי לא התוודה באוזניו בביצוע הרצח. יריעת המחלוקת בעת שהחלה שמיעת הראיות, התייחסה בעיקרה לעצם ביצוע הרצח, להימצאותו של הנאשם עם המנוחה במוצאי השבת בירושלים, וכן להתוודויות של הנאשם ברצח המנוחה בשיחותיו עם הסוכן.

36. כאמור, בפרשת ההגנה העיד הנאשם, כי אכן הודה ברצח המנוחה באוזניו של הסוכן, והסביר זאת, כפי שכבר צוין, בכך שפחד מהסוכן, רצה להתרברב בפניו כדי לרצותו, התפתה לבצע פעילות עבריינית יחד עמו לשם השגת סכומי כסף ניכרים, ואף בחלק מהמקרים היה נתון תחת השפעת סמים; והכל - כאשר לטענת ההגנה מדובר באדם "מונמך קוגניטיבית", שהיה קל לפתות אותו ולהשפיע עליו. לטענת התביעה, טענות הנאשם על הטעמים שבעטיים התוודה באוזני הסוכן ברצח המנוחה, הנם בגדר עדות כבושה, שהועלתה לראשונה בתום פרשת התביעה, ללא הסבר מספק ואמין לכבישת העדות, ויש לדחותה.

37. בכל הנוגע לטענת "הפחד" של הנאשם מהסוכן, גורסת המאשימה כי מדובר בעדות כבושה בלתי אמינה, ושלא הייתה סיבה להימנע מלהעלותה כבר בשלב החקירה במשטרה בשנת 2014. לטענת המאשימה, גרסת הנאשם שלפיה היה נתון בפחד מהסוכן, הן בשנת 2009 והן בשנת 2014, לא הייתה אמינה, בפרט כאשר לגרסתה מדובר באדם "חסון

וקר רוח" (כלשונה), אשר לא היסס להתלוות אל הסוכן לשם ביצוע פשעים חמורים, של הטמנת מטען חבלה והצתת רכב, ואשר שיחותיו עם הסוכן, שהוקלטו כאמור, אינן מצביעות על תחושות חשש או פחד מפני הסוכן. לכך מוסיפה המאשימה, כי גם תיאורו של הנאשם בעדותו את חידוש הקשר עם הסוכן בשנת 2014, בעת שנפגשו באולם "כינור דוד", אינו מצביע על חידוש קשר מתוך חשש או פחד.

38. באשר לטענת ה"התרברבות" לפני הסוכן כדי לרצותו, טוענת המאשימה, כי טענה זו הועלתה בלשון רפה; כי לעתים המיר הנאשם את ההסבר להתוודות בכך ש"זרם" עם גרסת הסוכן; וכי "זרימה" עם הסוכן אינה יכולה להתיישב עם "התרברבות". לגרסתה, הנאשם לא "התרברב" ביכולותיו העברייניות, שכן אלו קיימות אצלו ואף מוכחות, כפי שבא הדבר לידי ביטוי ביציאה להנחת מטען החבלה ובהצתה; וכי ההתוודות שלו היא מעין "השתפכות" (כלשונה), שאיננה מתיישבת עם טענת "התרברבות".

39. מכאן לגרסת הפיתוי או האינטרס, על-רקע טענת הנאשם, כי היה לו אינטרס לחבור לסוכן בפעילות העבריינית ולהפיק רווח כספי. המאשימה גורסת, כי יש לדחות את הטענה, שכן הנאשם עבד והשתכר בטרם פגש את הסוכן בשנת 2014; והוא היה זה שבחר להשאיר את עבודתו מאחור ולפנות לדרך הפשיעה. עוד היא מוסיפה, כי האינטרס של הנאשם להפיק כסף קל מפעילות עבריינית חמורה, לא גרם לו לספר לסוכן במהירות וללא מחשבה על רצח המנוחה (כטענתו), שכן הנאשם סירב פעם אחר פעם לשתף את הסוכן בסודו, היה מחושב בתגובותיו, והוא זה שהחליט מתי והיכן יחשוף באוזני הסוכן את דבר ביצוע הרצח. בהקשר זה מדגישה המאשימה, כי ההתוודות בביצוע הרצח הייתה לאחר אירוע ההצתה, כלומר בשלב שבו האינטרס של הנאשם בהשגת "עבודה" וכסף קל, כבר בא על סיפוקו.

40. באשר לגרסת הנאשם, שלפיה היה נתון תחת השפעת סמים בתא המעצר בשנת 2009, וכן במרבית המפגשים בינו לבין הסוכן בשנת 2014, טוענת המאשימה, כי גרסה זו אינה מתיישבת עם השיחות המוקלטות. לדבריה, בשיחה המוקלטת מיום 29.11.09 של המשך השיחה בצינוק, אין אינדיקציות לכך שהנאשם היה נתון תחת השפעת סמים; וגם בשיחות המוקלטות משנת 2014 לא עולה, כי הסוכן סיפק לנאשם סמים או כי הסוכן עישן סמים בעת המפגשים ביניהם. בכל הנוגע למפגשים משנת 2014, מציינת המאשימה שהסוכן העיד כי בשנה זו לא עישן סמים יחד עם הנאשם, כי הלה אכן ידע שהנאשם משתמש בסמים, וכי מטעם זה אמר לו שסם מסוג "נייס גאי", "דופק לו את הראש" ושלא כדאי שיעשן סם זה. המאשימה טוענת, כי גרסת הסוכן, שלפיה לא הביא סמים לנאשם וממילא לא השתמש עמו בסמים, היא גרסה אמינה, ואף סבירה בנסיבות העניין, שכן אין זה מתקבל על הדעת שהסוכן היה נוטל על עצמו סיכון של נשיאת סמים מסוכנים על גופו ועישון סמים יחד עם הנאשם, על כל המשתמע מכך, כאשר כל פעילותו הייתה מוקלטת ונתונה

למעקב השוטרים, אם כי לא בצפייה ישירה. לכך מוסיפה המאשימה, כי בהקלטה אין כל שיח על כך שהנאשם הביא עמו סמים ושהשניים משתמשים יחדיו בסמים; וכי תוכן השיחה מלמד שהשניים דיברו רק על סמים שמעשן הנאשם לבדו, זאת כשהסוכן מבקש ממנו להימנע מלהשתמש בסם מסוג "נייס גאי". עוד מציינת המאשימה, כי הנאשם העיד שבשיחותיו עם הסוכן שוחחו השניים על הסם על סמים קשים יותר מ"גראס", שהשתמשו בהם במפגש (עמ' 2577), אך עדותו זו אינה מתיישבת עם תוכן השיחה המוקלטת ביניהם, שלכאורה מתייחסת לסם מסוג "נייס גאי" שהוא זול יותר מסם ה"גראס", ובוודאי שלא על סמים יקרים יותר כמו "קריסטל", שבמהלכה אמר הסוכן לנאשם, כטענת המאשימה, כי עליו להימנע משימוש ב"נייס גאי", שכן סם זה "דופק לו את המוח". בנוסף טוענת המאשימה, כי שמיעת רעשים של "דפיקות" בהקלטת השיחה, משתלבת עם העובדה שהשניים הכינו קפה; וכי מכל מקום, אין ללמוד מרעשי ה"דפיקות", כי מדובר בשבירת גוש של סם מסוג "קריסטל", כטענת ההגנה. לכך מוסיפה התביעה, כי בכל השיחות המוקלטות משנת 2014, ובכללן השיחות בשלושה המפגשים שבהם הודה הנאשם ברצח (ת/31, ת/33 ו-ת/37), ניכר כי הנאשם משוחח באופן הגיוני וענייני, וכי לא היה תחת השפעת סמים, לא כל שכן - סמים קשים. בנוסף, מציינת המאשימה, כי הטענות בדבר מסירת ההתוודות על-רקע השפעת סמים קשים, עומדות בסתירה פנימית לטענות ההגנה האחרות, שלפיהן מסר הנאשם את ההתוודות הכוזבת בכוונת מכוון ובאופן מודע ומחושב - מתוך רצון להתרברב באוזני הסוכן ולשכנע אותו שהוא מתאים להצטרף אליו לביצוע פעילויות עברייניות חמורות מתוך אינטרס כלכלי; ובפרט כאשר הלה מסר, על-פי הנטען, גרסה ברורה וקוהרנטית אודות הרצח.

41. בעניין טענת ההגנה על רמת המשכל הנמוכה של הנאשם, אשר בעטייה הודה הנאשם באוזני הסוכן בדברים שלא ביצע ו"התאים עצמו" לגרסת הסוכן - מציינת המאשימה כי הגרסה נולדה בסמוך לפרשת ההגנה; וכי ההתרשמות מהתנהגותו של הנאשם ומשיחותיו עם הסוכן היא שמדובר באדם קר רוח ומחושב, אשר לא היסס להטמין מטען חבלה ולפוצץ אדם ברכב, או להצית לאדם אחר רכב, ולא באדם "מונמך קוגניטיבית" ונגרר. עוד טוענת המאשימה, כי אין מקום לקבל את חוות-דעתו המגמתית של המומחה מטעם ההגנה, ד"ר יגיל, אשר ערך חוות-דעת על רמת המשכל של הנאשם והתרשם כי הלה "מושפע מאחרים", "נגרר" ו"תלותי", זאת ולו מן הטעם שהמומחה לא עיין באמרותיו של הנאשם בחקירה ובהקלטות שיחותיהם של הנאשם והסוכן, שבדיקתו את הנאשם בין כותלי הכלא נמשכה זמן קצר יחסית ובמהלכה הציג הנאשם בפני המומחה מצג כוזב לפיה הוא "מונמך קוגניטיבית", ושהקביעות בדבר "תלות" ו"הגררות" אינן בתחום מומחיותו. לכך מוסיפה המאשימה, כי יש להעדיף בעניין זה את עדותה של המומחית מטעם התביעה, ד"ר רעיה אריאל, שלפיה הנאשם הציג לפני ד"ר יגיל תמונה לא אמינה על יכולותיו הקוגניטיביות, ואין בסיס לקביעתו של ד"ר יגיל כי רמת המשכל של הנאשם נמוכה; וכי גם ההתרשמות מקלטות החקירה ומעדויותו של הנאשם בבית-המשפט מלמדת שאין מדובר באדם "מונמך קוגניטיבית".

42. בסיכום הדברים גורסת המאשימה, כי אשמתו של הנאשם הוכחה, זאת לנוכח הודאתו של הנאשם באוזני הסוכן המשטרתי בשלוש הזדמנויות בביצוע הרצח, לאור המניע שהיה לו לרצוח את המנוחה והאלימות שנקט כלפיה וכלפי חברותיו בכלל, ובשל העובדה שנראה בירושלים יחד עם המנוחה בלילה שבו נותק הקשר עמה; כאשר לראיות אלו מתווספים שקרים וכזבים בחקירה המשטרית ובעדות בבית-המשפט.

תמצית טיעוני ההגנה

43. ההגנה מבקשת לזכות את הנאשם על-בסיס שלושה אדנים עיקריים: הראשון - פסילת הודאות הנאשם - בין במישור הקבילות ובין במתן משקל אפסי להן; השני - קיום אפשרות ממשית לכך שהעבירה בוצע על-ידי אחר, שאינו הנאשם; והשלישי - פגמים בהתנהלות גורמי אכיפת החוק שפגעו בזכויותיו של הנאשם להליך הוגן במידה שיש בה כדי להביא לזיכוי.

שלילת קבילות או משקל הודאות הנאשם

44. ההגנה מדגישה, כי כל חומר הראיות שנאסף בשנת 2003, כמו-גם החומר הנוסף בשנת 2009 עת החלה פעילותו של הסוכן-המדובב אל מול הנאשם, לא הביא את המדינה להגשת כתב-אישום; וכי רק לאחר מסירת הודאתו של הנאשם באוזני המדובב בשנת 2014 הוחלט להעמידו לדין בגין רצח המנוחה. לטענת ההגנה, יש לפסול את הודאות הנאשם משנת 2014 הואיל ואלו הושגו תוך שימוש באמצעים פסולים - בניגוד לסעיף 12 לפקודת הראיות, ובניגוד לפסיקת בית-המשפט העליון בפרשת אלזם (ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נ' מדינת ישראל (22.6.09)). לטענתה, שילוב של פיתוי והשאה, שיטות חקירה בלתי הוגנות ואיומים, הוביל למסירת הודאתו של הנאשם לפני הסוכן; זאת לנוכח שיטת ההפעלה שבוצעה בתיק זה, שהנה ייחודית בנוף הפעולות הסוכנים והמדובבים במדינת ישראל, אשר טרם זכתה להתייחסות בפסיקה הישראלית.

בהקשר זה, תוקפת ההגנה את שיטת הפעלת הסוכן, כדי לדובב את הנאשם, באמצעות יצירת "מציאות מדומה" בפני הנאשם, שלפיה הסוכן הוצג כעברין בכיר מאוד; ובנוסף ניתנו לנאשם טובות הנאה רבות והוא פותה להשתתף בפעילות עבריינית שבוימה על-ידי המשטרה. לגרסת ההגנה, לנוכח שיטת הפעלת הסוכן אל מול הנאשם, עולה חשש ממשי למסירת הודאת שווא מצד הנאשם, ואף אם לא תיפסלנה ההודאות שנמסרו לפני המדובב, יש לייחס להן משקל אפסי. בהקשר זה הפנתה ההגנה "לפערי הכוחות" שנוצרו בין הסוכן לבין הנאשם, אשר הובילו לכך שהסוכן הצטייר בפני הנאשם כעברין אכזרי ועוצמתי, כאשר בה-בעת פיתה את הנאשם להצטרף לפעילות עבריינית עמו,

והאחרון רצה להוכיח את עצמו בפני הסוכן כדי לקבל "עבודה" במסגרת הפעילות העבריינית שהוצעה לו על-ידו. נוסף על-כך, הפעיל הסוכן על הנאשם לחץ בלתי פוסק, כאשר אמירות רבות לוו ברמזים מאיימים.

בכל הנוגע למשקל הפנימי של ההודאה, טוענת ההגנה כי אין מדובר בסיפור קוהרנטי שזור בפרטים שמתחברים לרצף הגיוני, אלא "ברסיסי מידע חלולים" שמסר הנאשם במענה לשאלות הסוכן; וכי מההודאות ניכר רצונו הבולט של הנאשם להרשים את הסוכן במקצועיותו כדי לענות על ציפיותיו. בהקשר זה הדגישה ההגנה, כי הסוכן אמר לנאשם, במפורש, שהמצב שבו הנאשם מודע לכך שהסוכן רצח את חברתו, בעוד שהסוכן אינו מודע "לסיפור של הנאשם" הוא מצב בעייתי מבחינתו; והכל על-רקע "תפאורה עבריינית" שנוצרה מסביבו של הנאשם, אשר במסגרתה השתתף בפעילות פלילית מבוזבת. להתוודות, הכוזבת, אף תרם השימוש המשותף בסמים.

מעבר למשקל הפנימי הנמוך של ההודאה, גורסת ההגנה, בעניין המבחן החיצוני שלה, כי הודאת הנאשם דלה מאוד, חסרה בפרטים מהותיים בסיסיים, ואף רוויה בפרטים שאינם נכונים. לגרסתה, ניכר לאורך מסירת ההודאה, כי הנאשם מנסה לפאר את מקצועיותו ברצח, מבלי למסור פרטים מדויקים על האירוע. מחד-גיסא - טען שהשמיד את כל הראיות אשר עלולות לקשור אותו לאירוע, ומאידך-גיסא - לא ידע למסור פרטים ענייניים ואמיתיים באשר למעשה עצמו. בהקשר זה של המבחן החיצוני מוסיפה וטוענת ההגנה, כי במסגרת ההודאה מסר הנאשם פרטים תמוהים, שאף הפתיעו את הסוכן שלא האמין לדבריו, כמו נסיעתו במונית לאחר ביצוע הרצח כאשר בגדיו מגואלים בדם והסברו לנהג המונית שהוא עובד במשחטה. בנוסף, תיאורים שמסר הנאשם בדבר אופן ביצוע הרצח, מיקום וכמות הפגיעות וכן תיאור כלי הרצח, אינם מתיישבים עם הממצאים הפורנזיים שהתגלו במהלך החקירה. יתירה מכך, הודאתו של הנאשם כי תיאם אליבי עם החבר בפאב, נשללה באופן מלא. זאת ועוד, הנאשם אף טען כי ביצע פשעים חמורים אחרים, אשר התבררו בדיעבד כסיפורי בדים. באשר לפרטים בהודאתו, אשר על-פי טענת המאשימה מהווים פרטים מוכמנים, מדגישה ההגנה כי אותם פרטים נחשפו בעיתונות עוד בשנת 2003, והוכח בעדויות העדים, כי הנאשם נחשף לקטעי עיתונות בעניין הרצח בעת שהייתו בתא המעצר. עד כאן לגבי הודאות הנאשם משנת 2014.

באשר לטענת המאשימה בדבר הודאת הנאשם משנת 2009, גורסת ההגנה, כי מסירת ההודאה לא הוכחה כלל ועיקר, שכן בניגוד להנחיות הפסיקה לא הוקלטו בשנת 2009 השיחות בין הנאשם לבין הסוכן; מה-גם, שעצם ההודאה לסוכן לא מצאה ביטוי בדו"חות שמסר למפעיליו באותה תקופה. יתר-על-כן, בהודאתו במשטרה בשנת 2010 סיפר הסוכן למפעיליו, כי הנאשם אמר לו שהיה חשוד ברצח, ולא ציין כי הנאשם הודה בפניו בביצוע הרצח. לכך הוסיפה ההגנה וטענה, כי בתקופת הקשר שבין הסוכן לבין הנאשם בשנת 2014, לא הזכיר הסוכן בשיחותיו המוקלטות, ולו פעם

אחת, את עצם ההודאה של הנאשם בפניו משנת 2009; ויתירה מכך - הסוכן התרעם על-כך שהנאשם אינו מספר לו על מעורבותו ברצח, כאשר הסוכן עצמו כבר התוודה בפניו בשנת 2009 שרצח את חברתו. מכל מקום, אף אם הייתה התוודות כלשהי של הנאשם באוזני הסוכן בשנת 2009, גורסת ההגנה כי משקלה של ההתוודות הנו אפסי, שכן אותם אמצעים פסולים ששימשו להשגת ההודאה בשנת 2014 שימשו את הסוכן גם בשנת 2009. בהקשר זה הדגישה ההגנה, כי גם בשנת 2009 הופעל לחץ פסול על הנאשם על-ידי הסוכן, והנאשם חשש כי הלה יפגע בו; וכי גם בשנה זו נחשף הנאשם לסיפורו של הסוכן, שלפיו רצח הסוכן את חברתו וכבר אז הציע לו "עבודות" במסגרת פעילות עבריינית משותפת. עוד גורסת ההגנה, כי לנוכח היעדר הקלטה של ההודאה משנת 2009, יש לצאת מן ההנחה שאותן שיטות פסולות שאפפו את מסירת ההודאה בשנת 2014, חלו גם בשנת 2009; וכי הודאת הנאשם בשנת 2009, ככל שהייתה, אינה קבילה, או לחלופין - אינה מהימנה, מה-גם שמדובר בהתוודות דלת משקל, ללא מסירת פרטים משמעותיים לעניין ביצוע הרצח. עילה נוספת לפסילת ההתוודות משנת 2009, ככל שהייתה, היא אישורו של הסוכן כי באותה עת סיפק לנאשם סמים והשניים השתמשו בסמים.

קיומו של חשש ממשי לביצוע העבירה על-ידי אחר

45. ההגנה גורסת, כי קיים תסריט חלופי לתסריט שהציגה המאשימה, ולפיו הרצח בוצע על-ידי ד'. לגרסתה, לא זו בלבד שלא הובאו על-ידי המאשימה ראיות שיש בהן כדי לשלול את האפשרות שד' הוא זה שרצח את המנוחה, אלא שלאור הראיות שהובאו, אפשרות זו הנה בגדר אפשרות סבירה; זאת אף יותר מהאפשרות שהנאשם הוא זה שגרם למות המנוחה. בהקשר זה מדגישה ההגנה, כי ד' הכיר את המנוחה וגופתה נמצאה מטרים ספורים מהקרוואן שבו התגורר; כי האליבי של ד' נשלל על-ידי ארבעה עדים שונים, ולא הובאה עדות חיצונית שתומכת בגרסתו לעניין האליבי; כי למרות שבעל הקיוסק לא זיהה את ד' במסדר הזיהוי, הוא מסר פרט ייחודי שמתאים לתיאור החיצוני של ד' - היותו בעל סימן ייחודי בעין (שכן ד' הוא בעל עין תותבת); כי ד' היה מלכתחילה אחד החשודים המרכזיים בפרשה, ואף מסר למדובב בעת שהיה עצור, כי הרצח בוצע במוצאי שבת (פרט מוכמן, לטענת ההגנה, שכן רק הרוצח יכול היה לדעת לאור השיהוי במציאת הגופה); וכי ד' אף אמר בחקירתו, כי שקל להסגיר עצמו למשטרה, פרט שניתן לראותו כ"ראשית הודאה". די בדברים אלה, לטענת ההגנה, כדי להעלות לכל הפחות ספק סביר בקיומו של סיפור חלופי אודות הרצח, שלא מאפשר את הוכחת אשמתו של הנאשם מעבר לכל ספק סביר.

פגמים בהתנהלות גורמי אכיפת החוק

46. ההגנה גורסת, כי בהתנהלות גורמי אכיפת החוק בחקירת התיק נפלו פגמים חמורים, אשר בכל אחד מהם יש

כדי להביא לזיכוי של הנאשם, לא כל שכן בהצטברותם. עיקר הפגמים היו באבדן חומר חקירה רב, חקירה פסולה של העדות ירושלים ומנברה, וכן אי-חקירת אליבי בזמן אמת. בעניין אובדן חומר החקירה מצינת ההגנה, כי לפחות 30 קלטות של שיחותיו של הנאשם עם מדובב בסמוך למעצרו משנת 2003 אבדו; כי תקליטורים שתיעדו חקירות ועימותים של עדים לא נמצאו; וכי צילומים שנעשו במהלך הצבעות של עדות הראיה מנברה וירושלים בשנת 2003 אבדו אף הם. בכל הנוגע לחקירה הפסולה של מנברה וירושלים, גורסת ההגנה, כי התנהלות המשטרה הייתה "שערורייתית", שכן זו הפעילה על-פי הנטען כלפי העדות אלימות פיזית ומילולית, השפלות רבות על-רקע גזעני, הטרדה מינית, וכן שימוש במעצר כדי לחלץ הודעות מפלילות נגד הנאשם. לכך אף התווסף איום ממשי כלפי העדה ירושלים, כי תגורש מן הארץ, למרות שמדובר באזרחית מדינת ישראל. בעניין אי-חקירת האליבי בזמן אמת, מצינת ההגנה, כי עורך-דינו של הנאשם מסר בזמן אמת למשטרה אליבי מפורט, אך זה לא נבדק.

טענות נוספות של ההגנה

47. כמו-כן מבקשת ההגנה מבית-המשפט לפסול את כל הראיות המפלילות נגד הנאשם שהושמעו מפי מנברה וירושלים, בין אם מדובר באמרות בכתב או בעל-פה ובין אם מדובר בעדות בבית-המשפט, זאת בהתאם להלכת יששכרוב (ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד סא(1) 461), ובפסק-הדין בע"פ 5002/09 מדינת ישראל נ' מאיר ז'אנו (2.12.10), שעניינו התייחסות לקבילות הודעות של עדים שננקטו כלפיהם אמצעים פסולים. בעניין גרסאותיהן של השתיים לגופו של עניין, טוענת ההגנה כי ניתוח תוכן האמרות של שתי העדות מלמד, כי הן לא ראו את הנאשם יחד עם המנוחה בליל הרצח; שכן, על-פי הנטען, הפרטים שמסרו אודות לבושו של האדם שהיה עם המנוחה אינם תואמים את עדותו של בעל הקיוסק; והמקום שממנו ראו כביכול את הנאשם מרחוק, אינו מאפשר זיהוי ודאי של הנאשם, זאת לאור המרחק, המיקום ותנאי התאורה בשנת 2003.

48. בנוסף מלינה ההגנה על מחדלים של רשויות החקירה נוכח היעדר תיעוד קולי וחזותי של עדויות מרכזיות בתיק, ובכלל זה - תיעוד השיחה עם הסוכן-מדובב בשנת 2009, תרגיל החקירה של "מסדר הזיהוי המדומה" ופעולות שבהן נעשה ניסיון לדובב את הנאשם והעדים. בהקשר זה מצינת ההגנה, כי באותם מקרים שבהם אמרות תועדו, הן בכתב והן באמצעים חזותיים וקוליים, ניכר היה כי קיים פער בין הכתוב לבין הדברים שתועדו בהקלטה. על-הרקע האמור, וכן לאור הטענה בדבר "מוטיבציית יתר של החוקרים להפליל את הנאשם", גורסת ההגנה, כי יש להתייחס בזהירות רבה לכל תיעוד בכתב שלא לווה בתיעוד קולי, בהקלטה.

49. כמו-כן מלינה ההגנה על התנהלות הפרקליטות, שוויתרה בשלב מאוחר, כשנתיים לאחר תחילת המשפט, על

השמעת מספר רב של עדים שנכללו ברשימת עדי התביעה, אך התנגדה להגשת הודעותיהם מטעם ההגנה בהסכמה, ודרשה לזמנם למתן עדות, זאת בהיותה מודעת לקשיים הכרוכים במציאת עדים לאחר חלוף 14 שנה. עוד טוענת ההגנה, כי החקירה לא מוצתה עד תום על-ידי חוקרי המשטרה, ומחמת חלוף הזמן נגרם נזק ראייתי משמעותי לנאשם.

דין והכרעה

הודאות הנאשם לפני הסוכן המשטרה

פתח דבר - על קבילת ומשקל האמרות

50. האדן הראייתי המרכזי שעליו מבקשת המאשימה לסמוך את הרשעת הנאשם בעבירת הרצח, עניינו הודאות הנאשם לפני הסוכן המשטרה. נקדים ונאמר, כי עדות הסוכן המשטרה על התוודותו של הנאשם בפניו בשנת 2009 היא בעלת משקל דל ואפסי, ולו מן הטעמים - השיחות לא הוקלטו, למעט שיחה אחת שבה אין אינדיקציה ברורה להתוודות ברצח, ושבמהלך השיחות שקיים הסוכן עם הנאשם בצינוק סיפק הסוכן לנאשם סמים. השיחות המפלילות שיש לבחון את קבילותן ומשקלן הן שלוש השיחות שהוקלטו בשנת 2014; שההגנה לא חולקת על תוכן, אך גורסת כי הן בלתי קבילות, ולחלופין חסרות כל משקל - הן משקל פנימי והן משקל חיצוני אל מול מכלול הראיות.

51. שאלת קבילותן של אמרות של חשוד נבחנת על-פי מבחן כפול. המבחן האחד הוא המבחן הסטטוטורי הקבוע בסעיף 12(א) לפקודת הראיות, שלפיו הודאה תהא קבילה אם הוכח כי הייתה "חופשית ומרצון", והוא שם את הדגש על נסיבות מתן ההודאה, ועל השאלה האם הפגיעה בזכויותיו של הנחקר פגעה בפועל - פגיעה מהותית וחמורה - באוטונומיה שלו וביכולתו לבחור שלא להודות. המבחן השני מבוסס על דוקטרינת הפסילה הפסיקתית שנקבעה בהלכת יששכרוב, ובגדרו נבחן, האם ההודאה הושגה שלא כדין עד כי בקבלתה כראיה במשפט יש כדי לפגוע באופן מהותי בזכות להליך הוגן; כאשר מדובר בדוקטרינה של "בטלות יחסית", ולא כל סטייה מכללי החקירה תביא לפסילת ההודאה (ע"פ 3237/15 און יהודה נ' מדינת ישראל (1.6.16)), בפסקה 4 לפסק-דינה של כבוד השופטת (כתארה אז) (חיות) והאסמכתאות המפורטות שם; וכן ראו: פסק-הדין בעניין אלזם, עמ' 177, 202, 225-228). יודגש, כי הפסיקה החילה את המבחנים האמורים - של שילוב דוקטרינת הפסילה הפסיקתית והפסילה הסטטוטורית לפי סעיף 12 לפקודת הראיות

- מעבר למסירת אמרות לאיש מרות, גם להתוודות לפני מי שאינו נציג של הרשות, ובכלל זה, אמרות שהושמעו בפני מדובבים (ראו: פרשת אלזם (לעיל)).

52. על-פי הדין, עצם קבילות הודאה אינה מעידה בהכרח על אמיתות תוכנה, ובית-המשפט נדרש לבחון את משקלה, ולברר אם אכן מדובר בהודאת אמת. משקלה של הודאה נבחן באמצעות שני מבחנים מצטברים: מבחן פנימי ומבחן חיצוני (ע"פ 4818/16 פלוני נ' מדינת ישראל (9.1.18) בפסקה 34; וע"פ 1301/06 בעניין אלזם). בהתאם למבחן הפנימי נבחנת משקלה של ההודאה על-פי סימני האמת העולים ממנה, "כגון הגיונה או חוסר הגיונה הפנימי, סידורם או בלבולם של הפרטים הנמסרים בה וכיוצא בהם סימנים של שכל ישר המביאים אדם בר-דעת להתייחס לדברי זולתו באימון" (ע"פ 774/78 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 228, בעמ' 234-235 (1979); וכן ראו: ע"פ 4179/09 מדינת ישראל נ' וולקוב (18.10.10) בפסקה 22 לפסק-דינו של כב' השופט (כתוארו אז) גרוניס)). המבחן החיצוני דורש לתמוך את ההודאה בתוספת ראיה מאמתת, מסוג "דבר-מה נוסף", בין ראיה ישירה ובין ראיה נסיבתית, שיש לה אחיזה בחומר הראיות שמחוץ להודאה עצמה, ואשר מטרתה לאמת את תוכן ההודאה ולהפיג את החשש מהודאת שווא (ע"פ 4818/16 בעניין פלוני, לעיל; וכן ראו ע"פ 6977/03 סארה נ' מדינת ישראל, 20.7.09, בפסקה 19). במסגרת המבחן החיצוני "נבדקת ההודאה על-פי סימני האמת החיצוניים לה, שיש בהם, לפי מבחני השכל הישר, כדי לשפוך אור על אמיתותה של ההודאה" (ע"פ 4818/16 בעניין פלוני, לעיל; וכן ראו: ע"פ 774/78 בעניין לוי, לעיל). בין המבחן הפנימי לבין המבחן החיצוני "מתקיימת מעין "מקבילית כוחות", כך שככל שההודאה זוכה למשקל רב יותר, כך יידרש "דבר מה נוסף" בעל משקל נמוך יותר; ולהפך, ככל שמשקלה של ההודאה נמוך יותר, יהיה צורך בתוספת ראייתית בעל משקל משמעותי יותר" (ע"פ 4818/16 בעניין פלוני, לעיל; וכן ראו ע"פ 4142/04 מילשטיין נ' התובע הצבאי הראשי (14.12.16) בפסקה 20).

53. אמרת חוץ שנמסרת לפני מדובב, ובפרט כאשר היא מהווה, כמו בענייננו, ראיה עיקרית ומרכזית, מחייבת את בית-המשפט להתייחס לראיה בזירות רבה. בענייננו, המדובב הנו עברין ששימש כסוכן משטרת, שקיבל עבור פעילותו כסוכן-מדובב, סכומי כסף לא מבוטלים, וכן הטבות נוספות תמורת חילוץ הודאה מהנאשם, כמפורט בהסכמי הפעלתו (ת/25-ת/27). הפסיקה התוודתה קווים באשר להפעלת מדובבים על-ידי המשטרה כנגד נאשמים לצורך "חילוץ הודאה" (ע"פ 1301/06 בעניין אלזם; פרשה שבה נפסלה הודאתו של נחקר, הן לפני מדובבים והן לפני החוקרים בעקבות השיחה עם המדובבים, הואיל והמדובבים שידלו אותו לוותר על זכות השתיקה ולפקפק בעצותיו של סנגורו).

בהפללה עצמית של חשוד בשיחה עם מדובב, ייתכנו מצבים של מסירת ההתוודות כתוצאה מאמצעים פסולים

הפוגעים ברצון החופשי (פרשת אלזם) (לעיל בפסקה 19 לפסק-דין של כב' השופט לוי); ואף קיים פוטנציאל מסוכן של השמעת דברי רהב, הן מחמת החשש מפניו של המדובב, והן מתוך רצון לרצותו ו"לרכוש מעמד" (ע"פ 8515/13 גרא זכרייב נ' מדינת ישראל (9.12.13) בסעיף 68 לפסק-דין של כב' השופט סולברג). בהקשר זה הדגישה הפסיקה את הזהירות הנדרשת בהערכת משקלה של התוודות בפני מדובב: "מדובב יכול להטיל חיתתו על חשוד, מדובב יכול לגרום לחשוד להתרברב בפניו על-מנת להרשימו, מדובב יכול לפתות או להשיא חשוד להודות במה שלא עשה - כל אלה אפשרויות שעל בית-המשפט לקחת בחשבון בבואו לבחון התוודות בפני מדובב" (ע"פ 7939/10 רומן זדורוב נ' מדינת ישראל (23.12.15) בפסקה 7 לפסק-דין של כב' השופט עמית).

במקרה שלפנינו אין מדובר בהפעלה "שגרתית" של מדובב, אלא בהפעלה "ייחודית" וחריגה, של שימוש במדובב המציג עצמו כעברייני בכיר, מסוכן ורב עוצמה, המציע לנחקר לשתף עמו פעולה בפעילויות עברייניות חמורות - של הטמנת מטעני חבלה ואף ניסיונות לרצח - תוך מתן תמריצים כספיים מפתים עבור פעילות זו. ההצעה כרוכה בשילובו של החשוד באווירה של "ארגון עברייני" או "פשיעה מאורגנת", אשר מצד אחד מתמרצת ומפתה אותו להשתלב בפעילות הארגון, אך מן העבר השני עלולה "להעניש" אותו ככל ש"יסטה מן השורה". שיטת הפעלה זו של המדובב כלפי הנאשם עלולה להביא להודאת שווא, בקרב נחקרים שיחששו מפני העברייני הבכיר המציע להם להצטרף לפעילותו, ויפחדו מתגובתו, ככל שלא יסכימו לשתף עמו פעולה; שיתפתו לשתף פעולה בהתאם לתמריצים הכספיים, ולרצות אותו בפעילותו ובמידע שיבקש לקבל מהם; ואף "שיתרברבו", או "יתפארו" בפעילות עבריינית קודמת, ו"בניסיון פלילי" עשיר וחמור. חשש זה הנו מוגבר כאשר קיימים "פערי כוחות" משמעותיים בין החשוד לבין הסוכן, אשר עשויים להוביל לתלות של הראשון בשני. שיטת הפעלה זו של מדובב טומנת, אפוא, בחובה פוטנציאל מסוכן של היגררות הנאשם לתוך "מלכודת"; שכן מסגרת הארגון העברייני ו"המציאות המדומה" שנוצרת, עלולה לגרום לו לוותר על זכותו לאי-הפללה עצמית ולמסור הודאות שווא. על-כן, יש לנקוט זהירות רבה בעת בחינת הודאות שמושמעות באוזניו של מדובב מסוג זה.

54. שיטה זו, של הפעלת מדובב כמי שיוצר מציאות מדומה של עברייני בכיר המנסה לרתום את החשוד לביצוע פשעים חמורים ובכללם מעשה רצח, כדי לדובבו, כפי שהעיד העד אבי קינן, אשר הפעיל את הסוכן בשנת 2014, היא שיטה חריגה, ולמיטב ידיעתנו טרם זכתה להתייחסות של הפסיקה. ההגנה מכנה את שיטת הפעלת המדובב כשיטת "Mister big", והפנתה את בית-המשפט, במסגרת משפט משווה, לפסק-דין של בית-המשפט העליון בקנדה בפרשת 2 [2014] S.C.R. 544R .v. Hart, שבה נעשה השימוש בשיטת חקירה זו. בפרשה האמורה הפעילה משטרת קנדה סוכן אשר גייס את הנאשם לעסקי פשיעה שבהם היה מעורב ורתם אותו לפעילות עבריינית משותפת תמורת תשלום כספי.

באחד מהמפגשים, לאחר בניית יחסי אמון בין השניים, הודה הנאשם באוזני אותו סוכן בביצוע הרצח. בית-המשפט העליון של קנדה קבע, כי הראיות שהושגו בשיטת ההפעלה מסוג זה אינן קבילות, אלא אם התביעה תצליח להוכיח, כי החשש לעיוות דין זניח לעומת העוצמה הראייתית של ההודאה, והתווה בפסק-הדין מבחנים שונים הנוגעים לסתירת החזקה, כמו למשל - אישיותם של הסוכן הנאשם, טיב היחסים ביניהם, היקף הפיתויים ויכולת התחכום של הסוכן אל מול יכולות הנאשם. יודגש, כי דרך הפעלה של סוכן סמוי, במתכונת האמורה, כשלעצמה, מעוררת שאלות בדבר "השחרה" של החשוד, שכן יש בה כדי להציג את הנאשם לפני בית-המשפט שידון בעניינו, כמי שנכון ליטול חלק בפעילות עבריינית חמורה, במנותק משאלת אשמתו בעבירה המקורית שבעטייה בוצעה הפעלת הסוכן. כאמור, ניסיון שכזה היה בעניינו, כאשר בכתב-האישום המקורי בנוסף לעבירת רצח המנוחה, גם הואשם הנאשם בעבירות החמורות שביצע עם הסוכן, כמו הצתת רכב וניסיון רצח - באישומים שבתחילת הדיון בהליך הפלילי נמחקו על-ידי בית-המשפט מכתב-האישום.

55. לאחר תום שמיעת הסיכומים ניתן בבית-המשפט העליון (כב' המשנה לנשיאה מלצר, כב' השופט שהם וכב' השופטת ברק-ארז) פסק-הדין בע"פ 2868/13 אלישע חייבטוב נ' מדינת ישראל (7.8.18), והצדדים השלימו טיעונים בעקבות מתן פסק-דין זה. בפרשת חייבטוב זיכה בית-המשפט העליון אדם שהתוודה בפני מדובב בביצוע רצח, לאחר שמצא כי יש לפסול את ההודאה, מכוח דוקטרינת הפסילה הפסיקתית, זאת מחמת הצטברותם של אמצעים פסולים ולא חוקיים שבהם השתמשה המשטרה במסגרת גביית ההודעה באמצעות מדובב. באותו עניין הייתה התנהלות המשטרה נגועה במספר ליקויים מהותיים: המערער נחקר במעמד של "עצור" (בתקופה שבה היה אסיר) במשך כשבועיים מבלי שהובא לפני שופט כדי שידון בדבר מעצרו; בפני המערער הוטחו בתחילה אשמות שווא, שהחוקרים ידעו שאין בהן אמת; מהמערער נמנעה זכות היועצות עם עורך-דין, והמדובב, בידיעת החוקרים, גרם לכך שתישלל מהמערער האפשרות להיפגש עם עורך-הדין שבו בחר; התדריכים שניתנו למדובב לגבי הפעלתו לא הועלו על כתב; למדובב ניתנו הבטחות החורגות מן המותר, אשר בחלקן היו תלויות בתוצאה של השגת הודאה מהמערער; המערער והמדובב הורשו להשתמש בתא המעצר בסמים, אף בסם מסוג הרואין, אשר המערער לא היה מנוסה לפני כן בסם זה, וייתכן שהשימוש בו השפיע על רצונו החופשי; ומשופט המעצרים הוסתרו עובדות רלבנטיות, כמו מעצרו הלא חוקי של המערער במשך כשבועיים, ההגבלות שהוטלו עליו ודרכי חקירתו. יצוין, כי בדומה באופן חלקי למקרה שלפנינו, המדובב בפרשת חייבטוב, היה עבריון מורשע ונרקומן לשעבר, צרך סמים יחד עם המערער והציג עצמו כעבריון רב-מעללים העומד בראש ארגון פשיעה. עם זאת, בשונה מהמקרה שלפנינו, לא שידל המדובב את המערער לבצע עבירות נוספות, פרט לשימוש בסם מסוכן, ולא נתן לו טובות הנאה או כספים, זולת כיבוד וסיגריות בתא המעצר. לאחר מספר ימים של שהות בתא המעצר, התוודה המערער בפני המדובב בביצוע רצח ושווד; אך במהלך חקירתו במשטרה הכחיש את המעורבות ברצח. בית-המשפט העליון פסל את ההודאה שנתן המערער בפני המדובב, למרות שהיה לה משקל פנימי

וחיצוני, זאת נוכח העובדה שהמערער והמדובב השתמשו יחד בסמים בתא המעצר; שהמדובב היה עבריין ונרקומן לשעבר שהובטחה לו תמורה תחת הודאתו של המערער, ושאיך הובטחה לו תמורה כספית משמעותית אם ייחלץ הודאה מהמערער; ושלא ניתנה למערער אפשרות להיוועץ בעורך-דין בזמן שהופעל כלפיו המדובב. במהלך הדיון בבית-המשפט העליון, הצהירה המדינה כי אכן משנת 2009, במסגרת נוהל פעולה חדש בעניין מדובבים, נאסרה העבודה עם מכורים לסם כמדובבים, נאסר מתן תגמול עבור הבאת ראיות מפלילות, נאסר קשר בין המדובב לבין צוות החקירה, נאסר השימוש בסמים על-ידי המדובב בזמן ההפעלה, וכן נקבע כי תדרכי המדובב על-ידי יחידת המדובבים יתועדו ויועברו בבוא העת להגנה. במסגרת פסק-הדין ציין בית-המשפט, בין-השאר, כי הפעלת אמצעי חקירה פסולים בתכלית, אינה פוגעת רק בזכויות אלא גם מסכלת את התכלית של בירור האמת ואכיפת הדין.

בענייננו טוענת ההגנה, כי הפעלת הסוכן הייתה נגועה בחלק מהפגמים שהביאו לפסילת האמרות בפרשת חייבטוב, ובניגוד לנהלי העבודה החדשים שעליה הצהירה המדינה בבית-המשפט העליון; שכן המשטרה הפעילה נרקומן כמדובב, מבלי להפסיק את פעילותו לאחר שהתברר לה שהוא משתמש בסמים; המשטרה התחייבה כלפי הסוכן, כי אם יביא להרשעתו של הנאשם יקבל גמול כספי נוסף (בנוסף); הפעלת הסוכן לא הייתה מופרדת מהיחידה החוקרת; ותדרכי הסוכן כלל לא תועדו. המדינה מדגישה, כי הטעם המרכזי לזיכוי של המערער בפרשת חייבטוב נסב על הפגיעה בזכות ההיוועצות בעורך-דין, והפגם המשמעותי בהפעלת המדובב היה בכך שהוא והנאשם השתמשו בסמים במהלך שהותם בתא עובר למסירת ההודאה, שהייתה הראיה היחידה בתיק. לטענתה, בשונה מעניינו של המערער חייבטוב, אשר נעצר לצורך חקירה, ולא נתאפשר לו להיוועץ בעורך-דין, הרי שהנאשם לא נעצר, והראיות נאספו נגדו על-ידי סוכן סמוי; ואין דרישה בדיון או בפסיקה שלאסוף ראיות באמצעות סוכן סמוי, יוקדם שלב של מעצר ומתן זכות היוועצות. עוד מדגישה המדינה, כי בפרשת חייבטוב לא נפסלו הודעות המערער בפני המדובב משום "יחסי תלות" של תמיכה והענקת מזון וסיגריות, עת הציג עצמו המדובב בפני הנאשם כעבריין רב מעללים, העומד בראש ארגון פשיעה. באשר לשימוש בסמים במסגרת הפעלת הסוכן, מדגישה המדינה כי הסוכן היה זה שחשף ביוזמתו בשנת 2009 כי השתמש בסמים יחד עם הנאשם בעת שהיו בצינוק; וכי מכל מקום, הנאשם התוודה בביצוע הרצח בשנת 2014 בתקופה שבה הסוכן ערך שינוי מהותי באורחות חייו, נגמל מסמים ועלה על דרך הישר.

מן הכלל אל הפרט - משקל הודאות המערער

56. אקדים ואציין, כי בענייננו החשש האמור, שלפיו מסר הנאשם באוזני המדובב התוודות שווא ברצח המנוחה, הנו מוגבר ומשמעותי, לנוכח "המציאות המדומה" שיצר המדובב בפני הנאשם, עת הציג עצמו כעבריין בכיר בעל תעוזה עבריינית של ממש ויכולות רבות, ובשעה שפיתה את הנאשם, שהיה חסר כל יכולת כלכלית, באמצעות הטבות, תמריצים

כספיים, הבטחות, ואף מתן סמים בתקופה מסוימת (בשנת 2009), להצטרף אליו לביצוע פעילות עבריינית חמורה, תוך שמירה על "דיסקרטיות", וכן "גילויי נפש" הדדיים שביקש הסוכן לשמוע. על-רקע "פער הכוחות" בין השניים - בין הסוכן שיצר מצג של עבריון "בכיר" רב מעללים בתחום של פשיעה חמורה, לבין הנאשם שהיה בודד ומנותק חברתית ונתון ברמה סוציו-אקונומית נמוכה - אף הפעיל הסוכן על הנאשם לחצים בלתי פוסקים, חוזרים ונשנים, לשמוע ממנו התוודות ברצח המנוחה, עת סיפר לנאשם כי רצח את חברתו (חברתו של הסוכן), וכי ככל שהנאשם חפץ לקבל "עבודה" של ביצוע פעילות פלילית חמורה משותפת שיוכל להפיק ממנה רווח קל, ובטרם יוכל "לסמוך עליו" בצרפו אותו לפעילות העבריינית המשותפת - עליו גם להוכיח את מקצועיותו כעבריון מנוסה, וכן להיות גלוי לב עם הסוכן בעניין מות חברתו, כפי שהסוכן היה גלוי לב עמו עת התוודה ברצח חברתו שלו. בנסיבות אלו, קיים חשש ממשי ומוגבר, כי הודאת הנאשם - שלפיה גם הוא, כמו הסוכן, רצח את חברתו - נועדה לרצות את הסוכן, הן בכך שיתרשם שמדובר בעבריון מקצועי בעל תעוזה, כמותו (כמו הסוכן), והלה יסכים לצרפו לפעילות העבריינית המשותפת שיוכל להפיק ממנה רווח כספי ניכר; והן בכך שיסיר את החשש, מהאיום המרומוז של הסוכן, שלפיו נוצר מצב "בעייתי" בכך שהוא הודה באוזניו ברצח חברתו והנאשם אינו גלוי כלפיו באותה מידה, ומחזיק ב"יתרון" של קבלת מידע מפליל לגביו, מבלי שלסוכן יהיה מידע דומה, או מידע מפליל חמור אחר, אודות הנאשם, על כל המשתמע מכך.

57. נשאלת השאלה, האם כאשר הנאשם נמצא במציאות מדומה, כאמור, עת הוטעה לחשוב שבפניו עבריון בכיר וקשוח שעשוי לספק לו עבודה בתחום הפשיעה החמורה, תמורת רווח כלכלי, ושאין כל סיכון הכרוך בכך שיספר לו על רצח חברתו - נפגעה זכותו לאי-הפללה עצמית, במידה כזו המצדיקה את פסילת ההתוודות; בין מכוח דוקטרינת הפסילה הפסיקתית שנקבעה בהלכת "יששכרוב" ובהלכת חייבטוב; ובין מכוח הוראות סעיף 12 לפקודת הראיות, מחמת תחבולה פסולה ששללה את חופש הבחירה בזכותו של הנאשם לאי-הפללה עצמית, או פיתוי והשאה בדרך של קבלת תמריצים כלכליים והבטחת כספים וטובות הנאה מפעילויות עברייניות משותפות, ככל ש"יתוודה", כמבוקש ממנו, במעשים פליליים חמורים.

58. נקדים ונאמר, כי לא נדרשנו להכרעה בשאלה, האם יש לפסול את אמרתיו של הנאשם באוזני המדובר, בין מכוח דוקטרינת הפסילה הפסיקתית ובין לאור הוראות סעיף 12 לפקודת הראיות; שכן סבורים אנו, כי אף אם מדובר בהודאות קבילות, הרי שמשקלן דל ביותר לנוכח הנסיבות הספציפיות שבהן נמסרו באוזני המדובר, על-רקע שיטת ההפעלה החריגה של המדובר וחילופי הדברים הקונקרטיים; ואין לסמוך, אפוא, על הודאות אלה כל ממצא לחובתו של הנאשם.

59. כאמור, בשיטת ההפעלה של המדובר, נוצרה מציאות מדומה, המקימה חשש ממשי להתוודות כוזבת, מתוך כוונה להתרברב באוזני הסוכן ולרצות אותו, על-מנת שיוכל לרכוש את אמונו, וכן לזכות בטובות הנאה כספיות ניכרות מפעילות עבריינית חמורה שהציע הסוכן לנאשם; והכל על-רקע פערי הכוחות ביניהם. במצב זה, החשש מהתוודות כוזבת הוא ממשי ומוגבר.

בעניין מעמד הסוכן, הוצג הסוכן בפני הנאשם - הן על-פי התכנית שהתוודתה על-ידי מפעיליו והן בפועל באופן התנהלותו כלפי הנאשם - כעברין בכיר, בעל מעמד, כוח וממון רב, אשר מתאפיין כעברין קשוח; זאת הן בשעה שנחשף לנאשם לראשונה בשנת 2009, הן כאשר בא עמו במגע בשנת 2010, והן כאשר חידש את מגעיו אִתּו בשנת 2014. גם מפעיליו של הסוכן אישרו זאת, ובכלל זה העד יעקב כהן. במסגרת יצירת התדמית של עברין בכיר, רב עוצמה וקשוח, יצרו החוקרים מציאות מדומה בביקורים שקיבל הסוכן בכלא בשנת 2009 על-ידי היועצת המשפטית של חוליית המדובבים, אשר התחזתה לסנגורית פרטית שבאה לבקר את הסוכן "כחלק מהתפאורה" (כלשונו). ניכר, כי מפעיליו של המדובר התאמצו לבנות דמות לא רק של עברין בכיר וקשוח, אלא מי שמצוי בצמרת הפירמידה העבריינית והוא ניחן ביכולות בלתי מבוטלות, כך שלמעשה קשה לסרב להצעותיו. על-רקע זה, אין לשלול את האפשרות שלפיה ראה הנאשם בסוכן דמות בכירה מעולם הפשע גם מחוץ לכלא, עת התלווה אל הסוכן; כאשר הסוכן הציג עצמו - הן על-פי עדות הסוכן עצמו הן על-פי עדות הנאשם - כדמות בכירה בהיררכיה העבריינית של ארגון פשיעה, המשדרת עוצמה מוגברת של תעוזה עבריינית, בשעה שהציג עצמו כ"גובה כספים" אגב ביצוע פעולות של סחיטה באיומים, כאשר הנאשם אמר היה להבין שמי שלא משלם לו את דמי הסחיטה יטופל על-ידי אחר, רוצח מקצועי. את עוצמת הסיכון הנשקף ממנו כעברין ללא עכבות, הפגין הסוכן גם בעת שאמר לנאשם בשיחתו בצינוק, כי רצח את חברתו לשעבר. יצירת התדמית העבריינית הקשוחה אף הושלמה בפעילות העבריינית שביצעו הסוכן והנאשם במסגרת המציאות המדומה של הצתת רכב והנחת מטען חבלה לשם רצח בשנת 2014.

אל מול מעמד זה של הסוכן ניצב כאמור הנאשם, אדם ממעמד סוציו-אקונומי נמוך, חסר כל, נעדר השכלה (שכן נשר ממערכת החינוך באתיפיה ולא שולב במערכת חינוך ישראלית לאחר עלייתו ארצה), מבודד חברתית ואף משתמש בסמים. בנסיבות אלו הייתה לנאשם תלות מוגברת בסוכן, אשר בתחילה סיפק לו סמים בכלא, וגם נתן לו הטבות שונות ותמריצים כספיים (כמו אספקת סיגריות, קפה, אוכל, כרטיס טלפון וכיוצ"ב, כמו-גם הפקדות כסף בקנטינה במסגרת הכלא); ובהמשך הפעילות - אף הבטיח לו תמורות כספיות ניכרות במסגרת פעילויותיהם העברייניות החמורות העתידיות (ובין-השאר הציע לו סכומי כסף ניכרים בגין שריפת הרכב, הנחת המטען, בנוסף להצעה לשלם לו 10,000 דולר על תקיפת בחורה באמצעות חומצה). בהקשר זה אישר הסוכן בעדותו, כי נתן לנאשם תחושה, כי עומד

מולו "אדם עם כסף וכוח", הן בתוך הכלא והן מחוצה לו. אקדים ואומר, כי אינני נדרש להכריע במחלוקות שבין הצדדים, בסוגית הרמה הקוגניטיבית של הנאשם, וממילא לא אדרש להכריע במחלוקות שבין המומחים מטעם הצדדים, בעניין רמת המשכל של הנאשם; זאת הואיל וסבורני, כי סביר להניח שהנאשם אכן פיתח תלות מוגברת בסוכן, היה נתון להשפעתו וביקש לרצותו. כפי שציננה ההגנה בסיכומיה, המציאות המדומה שיצרה המשטרה לצורך חילוץ הודאה מהנאשם, יצרה קשרי תלות בין אדם הנמצא בתחתית המעמד הסוציו-אקונומי של החברה הישראלית, חסר כל אמצעים וכסף, לבין אדם הנחזה כבעל כוח ואמצעים אשר לוקח אותו תחת חסותו, מבטיח לו עתיד מזהיר ואף נוטע בו את המחשבה שזו הזדמנותו היחידה לצאת מהמצוקה הכלכלית שבה הוא שרוי; תלות עד כדי הערצה ונטייה להיענות לכל בקשותיו של הסוכן, כמשתקף מהשיחות המוקלטות, וכעולה אף מעדות הסוכן עצמו. על כך שהנאשם היה הדמות החלשה יותר, ושהסוכן היה הדומיננטי ומי ששלט במערכת היחסים, ניתן ללמוד מתמלילי השיחות ביניהם; ואף הסוכן עצמו אישר כי "לרוב אני [הייתי] הדומיננטי". לכך יש להוסיף, בכל הנוגע לפער שבין השניים ולתלות של הנאשם בסוכן, כי אין חולק שהסוכן הוא בעל יכולות אישיות גבוהות, השולט בארבע שפות, והלה הפגין במהלך הפעלתו תבונה, תחכום ויצירתיות, ואף התווה חלק מדרכי הפעולה למפעיליו. בנסיבות אלו, כאשר התלות של הנאשם בסוכן, הייתה בעלת עוצמה חזקה מאוד, לא ניתן לשלול, כי בשיטת ההפעלה האמורה, מכוח יחסי התלות האמורים, הפך הנאשם למעשה ל"שוליה של הסוכן" (כלשון ההגנה בסיכומיה) והפגין מוטיבציה להוכיח עצמו כדי להתקדם ולעלות בסולם ההיררכיה העבריינית, דבר שאמור היה לשפר את מצבו הכלכלי כפועל יוצא מכך.

60. באשר לעדות הסוכן, יש להיזהר מקביעת ממצאים מעבר לעדותו בשיחות שהוקלטו, זאת ממספר טעמים. ראשית, ביסוד עדותו עומד מניע כספי, שכן שולמו לו והובטחו לו סכומי כסף ניכרים בגין פעילותו כסוכן וכמדובב, לרבות תוספת תשלום ככל שיחלץ הודאה מהנאשם. בהקשר זה כבר נפסק, "כי התמריץ הכספי הישיר המובטח בגין השגת הודאה מפלילה מעצים עד מאוד את האינטרס האישי של המדובב ותוצאות הדיבוב ומדברן אותו לעשות כל שביכולתו כדי להשיג הודאה מפלילה, לרבות נקיטת פעולות המצויות על הגבול שבין הפסול למותר. פועל יוצא של התנהלות מסוג זה עלול להיות השגת הודאות שווא והרשעת חפים מפשע", וכי פעילות של מדובב עבור תמריץ כספי ישיר תמורת השגת הודאה, מחייבת את בית-המשפט "להתייחס בזירות יתירה להודאה שהושגה בעקבות פעולת הדיבוב - לאמיתות תוכנה ולנסיבות בהן ניתנה" (ע"פ 4029/08 פלוני נ' מדינת ישראל (10.7.12) בפסקאות 51 ו-53 לפסק-דין של כב' השופט דנציגר). בענייננו, אף הובטח לסוכן "בונוס" כספי נוסף, ככל שיחלץ הודאה מהמערער, וגם בכך יש כדי להקטין את ערכה הראייתי של ההודאה, כאמור בהלכת חייבטוב. שנית, בענייננו מדובר בעברייני בעל הרשעות קודמות בעבירות חמורות (ובכללן עבירת שוד מזוין וארבע עבירות שוד, בצד עבירות רכוש ועבירות כליות שווא), שריצה מאסרים לתקופות לא קצרות, ואשר על-פי הודאתו, השתמש בסמים, ופעילותו כסוכן הייתה תמורת הטבות שקיבל מהמשטרה, לרבות תשלומים כספיים; וגם מטעם זה יש להתייחס לעדותו בזירות. שלישית, במקרה שלפנינו הזהירות נדרשת

שבעתיים לאור העובדה שהסוכן הודה כי בעבר היה מכור לסמים קשים, ואף אישר שבמהלך הפעלתו כסוכן בשנת 2009 אל מול הנאשם, בין כותלי הכלא, השתמש בסמים, ואף סיפק לנאשם סמים במסגרת ההפעלה עצמה, תוך הפרת הסכם המדובר שנחתם עמו; ושהוא אף אישר בעדותו, כי גם בשנת 2014, קרי - בתקופת הפעלתו האחרונה אל מול הנאשם, השתמש בחשיש מעת לעת, מבלי שעדכן את מפעליו על כך, ובניגוד להסכם ההפעלה, אם כי טען כי לא עשה זאת בנוכחות הנאשם. לאור האמור לעיל, ובפרט לנוכח העובדה שהסוכן סיפק לנאשם סם מסוכן במסגרת פגישתו עם הנאשם בצינוק בית הכלא בשנת 2009, לשם חילוץ הודאה ממנו ברצח המנוחה, זאת תוך הפרת הסכם עד המדינה ומבלי לדווח באותה תקופה למפעליו על כך - אין לקבוע ממצא כלשהו לחובת הנאשם, בעניין התוודות כלשהי של הנאשם באוזני הסוכן, מלבד אמרות שהוקלטו בשנת 2014.

61. באשר למחלוקת שנתגלעה בין הצדדים, בשאלה האם הסוכן השתמש בסמים בתקופת הפעלתו אל מול הנאשם בשנת 2014, והאם השניים השתמשו יחד בסם המכונה "קריסטל" (קוקאין) במפגש שהוקלט - הרי שלא ניתן לקבוע ממצא בשאלה, האם השניים השתמשו בסמים, אם לאו. כאמור, בהקלטה נשמעים רעשים של דפיקות. הנאשם העיד, כי מדובר היה בשבירת חתיכת "קריסטל", והסוכן הכחיש זאת. על-רקע האמור טענה המאשימה, כי מתוכן השיחה עולה שמדובר בהכנת קפה, ובלתי סביר שהסוכן יסתכן בשימוש בקוקאין בשיחה מוקלטת כאשר הוא נמצא במעקב על-ידי מפעליו. מנגד, טוענת ההגנה, כי מתוכן הדברים עולה, אמנם בעקיפין, כי מדובר בשימוש בסמים. באשר למחלוקת זו, סבורני, כי מתמליל ההקלטה לא עולה שהשניים משוחחים על הכנת סם מסוג "קריסטל", גם לא באופן עקיף; ולא ניתן, אפוא, לקבוע מהקשר הדברים, כי באותה שיחה נעשה שימוש בסמים.

62. מכאן אקדים ואתייחס למשקל האמרות שהושמעו באוזני הסוכן. מעבר לחשש המוגבר האמור, שלפיו מהטעמים שצוינו התוודה הנאשם בכזב באוזני הסוכן בביצוע רצח המנוחה, הרי שגם משקל ההודאות מעלה חשש מוגבר שמדובר בהתוודות שווא. כפי שצוין, החשש עולה לנוכח נסיבות מסירת ההתוודות, בשיטת הדיבוב שתוארה לעיל; עת נוצרו יחסי תלות בין הנאשם לבין המדובר, ב"פערי הכוחות" שתוארו לעיל, דבר שמקים חשש ממשי לכך שהנאשם, שסבר במציאות המדומה, כי הוא מגויס לשמש עוזר לעברין רב-תעוזה ורב השפעה, ביקש לרצות את הסוכן ואף להתרברב לפניו, כתוצאה מהפצרות חוזרות ונשנות של הסוכן, כי עליו להתוודות בפשעים חמורים שביצע, כפי שהסוכן התוודה באוזניו שרצח את חברתו שלו. הדבר גם מקבל ביטוי, כפי שיובהר בהמשך, במשקל הפנימי והמשקל החיצוני של ההודאות.

על מבחני משקל ההודאות

63. בכל הנוגע למבחן הפנימי שלפיו נבחנת אמינות של הודיה, הרי שבענייננו להתוודותו של הנאשם משקל דל ונמוך ביותר, שכן מעבר לעצם ההתוודות בביצוע הרצח, לא מסר הנאשם פרטים מלאים, ולא הציג את תיאור מהלך העניינים באופן קוהרנטי ורציף מעת שנפגש עם המנוחה ועד לשלב שבו עזב את זירת הרצח. כך למשל, הוא לא ציין היכן נפגש עם המנוחה, מנין השיג את הכלים לביצוע הרצח והיכן המקום המדויק שבו התבצע הרצח.

בכל הנוגע למבחן החיצוני של אמינות ההודאה, הרי שתיאור מנגנון גרימת המוות באמרותיו של הנאשם אינו תואם את הממצאים הפורנזיים. זאת ועוד, במסגרת המבחן החיצוני יובהר, כי המאשימה לא הוכיחה באופן פוזיטיבי, כי פרטים שנמסרו על-ידי הנאשם אודות הרצח היו פרטים מוכמנים שהיו ידועים רק למבצע הרצח בפועל; ויתרה מכך - עיקר הפרטים שמסר הנאשם בהתוודותו באוזני הסוכן בביצוע הרצח פורסמו ברבים בעיתונות בסמוך למועד ביצוע הרצח, והנאשם נחשף לעיתונים אלה, בין-השאר כאשר החוקרים הכניסו לתא המעצר שבו שהה בשנת 2003 עיתונים שבהם דווח על הרצח. אמנם בכל קטעי העיתונות שהוגשו כראיות צוין, כי המנוחה הוכתה באמצעות חפץ קשה, ככל הנראה באבן; ואולם, נזכר בהם כי נמצאה בזירה גם סכין. באשר למבחן החיצוני אף יצוין, כי הנאשם כלל בהתוודותו בביצוע פשעים חמורים באוזני הסוכן, גם מקרה של רצח נוסף שביצע לטענתו באותו הפעם ומעשה אלימות חמור של פציעת אדם בירי ברגליו ברחוב המסגר בתל-אביב, כאשר אין חולק, כי אירוע הפשע החמור ברחוב המסגר, לא התרחש, כעולה מביקורת המשטרה. לנוכח העובדה שהנאשם התוודה בעבירת אלימות חמורה, שלא אומתה על-ידי המשטרה, מתחזק החשש שלפיו גם ההתוודות ברצח המנוחה הייתה התוודות שווא; זאת ממכלול הטעמים שצוינו לעיל, ובעיקר ההתרברבות בפני הסוכן והצגת עצמו כ"מקצוען", כמו הסוכן אשר סיפר לו שרצח את חברתו שלו. אפנה להלן לדיון במשקלה של כל הודאה בנפרד.

משקל ההודאות

1.6.14 ההודאה מיום

64. מכאן, לבחינת משקלן של ההודאות, לנוכח סימני האמת העולים מהן. ותחילה להודאה מיום 1.6.14 (ת/31). על תוכן השיחה שבמהלכה נמסרה ההתוודות באוזני הסוכן עמדתי בהרחבה בפרק סקירת הראיות לעיל. בדיון שלהלן, אודות משקלה של ההודאה, אשוב ואפנה לעיקר הדברים, תוך התמקדות ברקע למסירת ההתוודות, כפי שהוא עולה מתמליל השיחה.

65. תחילה אפנה לרקע למסירת ההתוודות בשיחה האמורה. כאמור בסקירת הראיות בפתח פסק-הדין, ההודאה

המרכזית של הנאשם בביצוע הרצח, אשר הוקלטה על-ידי הסוכן, נמסרה במהלך מפגש ביניהם ביום 1.6.14. מפגש זה התקיים לאחר שכבר בוצעה פעילות עבריינית משותפת משמעותית בין הנאשם לבין הסוכן, שבמהלכה הוצת רכב ביום 27.5.14. בתקופה זו הנאשם עזב את עבודתו הקודמת, בשל הצטרפותו לפעילות הפלילית עם הסוכן, ואף השתמש בסמים; ולמעשה היה תלוי בסוכן. בשלב זה הנאשם כבר היה מעוניין בביצוע פעילות עבריינית עם הסוכן; ומשיחותיהם, כמו-גם מיציאתם המשותפת לביצוע הצתת הרכב, התרשם הנאשם מהסוכן, כפי שהסוכן ביקש להציג עצמו - כעבריין קשוח אכזרי, שלא יירתע מלפגוע בכל מי שעומד בדרכו. בשיחה מיום 1.6.14, כפי שעולה מן ההקלטה וכפי שתואר בהרחבה בסקירת אמרתיו של הנאשם לעיל, ניסה הסוכן לדובב את הנאשם בכך שהבהיר לו, כי המצב שלפיו הוא התוודה בפני הנאשם ברצח חברתו, כאשר מנגד הנאשם סיפר לו שהיה חשוד ברצח בלבד, אינו מוצא חן בעיניו. בנסיבות שכאלו, כאשר הנאשם מתרשם, כי בעל שיחו ושותפו לפעילות העבריינית הוא עבריין רב פעלים, קשוח, בעל תעוזה עבריינית של ממש ומי שאין עליו כל מורא - אפשר שהתוודות נמסרה כתוצאה מהדברים האמורים. אין לשלול האפשרות הסבירה שהתוודות זו נמסרה, הן מתוך רצון לרצות את הסוכן ולהרשימו לצורך המשך העסקתו בפעילות העבריינית, והן מתוך חשש מהאיום המרומז שהשתמע מדברי הסוכן, שלפיו הוא מתקשה להשלים עם מצב שבו הוא מתוודה באוזני הנאשם ברצח חברתו, שעה שהנאשם אינו משתף אותו במעשיו הפליליים בעבר; זאת כאשר ברור שכוונת הסוכן היא לשמוע התוודות בעניין רצח המנוחה, בהמשך לשיחות שהיו בינו לבין הנאשם בעבר שבהן מסר הנאשם על חקירתו כחשוד ברצח המנוחה.

ברקע למסירת ההודאה מיום 1.6.14 הייתה הצטרפותו הנאשם לסוכן לצורך נסיעה לדרום הארץ, לשם גביית חובות על-ידי הסוכן באמצעות סחיטה באיומים. במסגרת פעילות זו הציג הסוכן עצמו בשיחה עם הנאשם כעבריין בכיר, שלא יהסס לפגוע במי שלא יענה לו ואף במשפחתו; הסביר לו כי הוא מיעד לו תפקיד של נהג מילוט, בשעה שהוא יטפל בחייבים; והבהיר כי בפעילותו העבריינית הוא מגלגל מחזור כספים רב וניכר (ת/31 עמ' 59-15). הוא הדגיש, כדי ליצור רושם אודות תעוזתו, על מעשים אכזריים שהוא נוקט כלפי חייבים שלא משלמים לו, כמו שבירת ידיים ורגליים, ואף פעולות הצתה במקרי הצורך.

במהלך השיחה, יצר הסוכן סיטואציה שהביאה להתוודות הנאשם ברצח. הסוכן הציע לנאשם "עבודה" של רצח תמורת 10,000 דולר; והנאשם השיב בחיוב והוסיף שהוא נזקק לכסף עקב מצבו הכלכלי הקשה (עמ' 64). במענה לשאלות הסוכן, האם קיים סיכוי שככל שיתפס - יסגיר את הסוכן, השיב הנאשם כי לא יעשה זאת וניתן לסמוך עליו (עמ' 67). הסוכן אמר לנאשם, כי הוא אינו רגוע, כי בעבר כבר נעצר בגין חשד לרצח, והנאשם השיב לו: "גם אני". משלב זה, פנה הסוכן לנאשם בשאלות ישירות על הרצח שבגינו נעצר בעבר. הסוכן סיפר לנאשם, כי רצח את חברתו, ואמר

לנאשם כי כשם שהתוודה לפניו בכך, גם על הנאשם להתוודות בפניו על ביצוע רצח חברתו. הנאשם החל לספר לסוכן פרטים כלליים בלבד, אך הדגיש לפניו כי הוא יכול לספר רק לפי מה שמייחסים לו (כלשוננו - "לפי מה שכתוב"), ולפי מה שהאשימו אותו וחקרו אותו (כדבריו - "בקיצור אומרים שאני לקחתי אותה...") (לעיל); תוך שהוא מדגיש כי היה חשוד ברצח אך לא ביצע אותו, והעדויות העלילו עליו ("החברות שלה הפילו תיק עליי") (עמ' 69-70).

הסוכן, שקיבל מהנאשם התייחסות דלת פרטים לרצח עצמו, תוך הכחשת מעורבות הנאשם בו, החל בשלב זה להפציר בנאשם - "תספר בדיוק מה היה", וקשר זאת להמשך נכונותו לסמוך עליו ולהעסיקו בפעילות המשותפת - "אם אני רוצה להיכנס אתך לסיטואציה כזאת... אז אני רוצה לדעת מה היה... כדי שאבין אם ניתן לסמוך או לא לסמוך" (עמ' 70). הנאשם הגיב, כי עבר חקירה קשה, אך בשלב זה לא הודה במעורבות ברצח; והסוכן העיר כי הוא מאוכזב מהתנהלותו זו, באמרו - "אם אתה לא סומך עלי, אל תדבר". בתגובה אמר הנאשם, כי אינו מבין את הסוכן: "לא הבנתי מה להגיד לך, מה אתה רוצה לדעת, כאילו" (עמ' 71-72).

בשלב זה של השיחה, רמז הסוכן לנאשם, כי המצב שלפיו התוודה באוזני הנאשם ברצח, והנאשם לא מספר לו סיפור דומה של הפללה עצמית, הוא בעייתי - "אני את הסיפור שלי סיפרתי לך... אבל אתה... מה אתה מספר לי?" (עמ' 72). הרמז הוא ברור - הסוכן הבהיר למעשה לנאשם שהוא מאוכזב ממנו, שכן סיפר לו כי הוא מסוגל לרצוח ואף רצח את חברתו, ונוצר מצב שבו סודו ידוע לנאשם, אך הנאשם לא התוודה בסוד דומה לפניו. הנאשם הגיב, כי הוא מאמין בסוכן ואף אוהב אותו, וביקש ממנו להבהיר שוב מה כוונותיו - "לא הבנתי על מה כאילו... אתה רוצה לשמוע איך זה היה וזה, דברים כאלה כאילו?". ואם הרמז לא הועיל עד לשלב זה, הרי שהסוכן הבהיר מיד בהמשך דבריו רמז ברור יותר, בציינו כי הוא "רוצה לשמוע מה היה...". שכן הוא הודה באוזני הנאשם ברצח חברתו, ואילו הנאשם רק הודה שהיה חשוד ברצח, נחקר ושוחרר: "...סיפרתי לך איך ישבתי באוטו ודקרתי אותה... זוכר שאמרתי לך שלא יכולתי לישון בלילה, למה? כי אתה הבן אדם היחיד שסיפרתי לו את הדבר הזה... כמו שאני באתי, אחי, בהכי פתוח אתך, אז אתה בא אחי ומספר לי ככה וככה..." (עמ' 73). הוא הוסיף, כי מצב זה גורם לו לחששות - "אני מתחיל לאכול תסביכים" (עמ' 74). בשלב זה הנאשם הבין, כי הסוכן מבקש לשמוע ממנו התוודות, שלפיה גם הוא ביצע עבירת רצח, וכי דבריו על החשדות שהיו נגדו אינם מספקים את הסוכן; אך עדיין עמד על כך, שרק היה חשוד - "אמרו שאני רצחתי אותה" (עמ' 75).

הסוכן לא הרפה, ושב והבהיר לנאשם, באיום משתמע, כי נוצר מצב "בעייתי", שלפיו הוא התוודה באוזני הנאשם בביצוע רצח - "אני פותח לך את כל הקלפים... אני מכיר לך את כל המערכת שלי, אחי אתה יודע את כל

השיטה שלי" (עמ' 179), ואילו הוא לא יודע דבר על הנאשם. זה השלב שבו הנאשם התרצה, ואמר לסוכן כי שעה שיגיעו לדירתו של הסוכן יספר לו - "נשתה קפה נדבר... אני אפתח לך הכל... מה אתה רוצה, מה שאתה רוצה לדעת תדע עליי" (עמ' 76). בשלב זה, עוד בטרם הגיעו השניים לדירה, המשיך הסוכן להדגיש באוזני הנאשם, פעם נוספת, את שני ההיבטים שבעטיים נדרשת התוודות הנאשם, בבחינת שני המאמצים שהפעיל כלפיו: הראשון - הפיתוי - כי הוא רוצה להמשיך להעסיקו בפעילות הפלילית (שבצדה תמורה כספית); והשני - האיום המרומז - שהפך לממשי יותר, כי לא ייתכן מצב שבו יהיה הסוכן נתון לסחיטה על-ידי הנאשם כאשר הנאשם כבר שמע את התוודות שלו, וכלשונו: "לא יכול להיות עם בן אדם בשותף, כל מה שקשור אלי זה בסדר אחי לפתוח הכל, ואתה כאילו תישאר איתי בונקר, יעני מה אחי? **אתה מחזיק עליי קלפים על שמאל ועל ימין**, מחר, מחרתיים, אחי אני רב אתך, מסתכסך אתך, לא יודע מה, לא יודע... מה יהיה איתי, ואני כאילו, אתה מבין כמו טמבל, אתה יכול לזיין אותי" (עמ' 77).

בסיטואציה האמורה, לא ניתן לשלול את האפשרות, שלפיה הנאשם החליט לרצות את הסוכן בכך שיאשר כי ביצע רצח; זאת לאור הלחצים החוזרים ונשנים של הסוכן, שכללו כאמור שני היבטים: האחד - על-מנת שהסוכן יוכל לסמוך עליו וישלבו בפעילות העבריינית, שהיא כאמור פעילות מתגמלת מאוד; והשני - כדי להסיר חשש מהאיום המרומז של הסוכן. הנאשם החל בהתוודות כאשר השניים נכנסו לדירה והסוכן דרש ממנו בצורה מופגנת פעם נוספת לספר את סיפורו.

66. מכאן לבחינת תוכן ההתוודות מיום 1.6.14 ומשקלה הפנימי. בחינת תוכן ההודאה והרצף הדיוני שבה, ובכלל זה הפרטים שנמסרו בגדרה, מצביעים על הודאה דלת פרטים, אשר נמסרת ללא תיאור סדור הגיוני של האירועים. הנאשם ציין פרטים שכבר מסר קודם לכן לסוכן, עת תיאר בעבר את הפרטים שהובאו לידיעתו, לטענתו, "מהכתובים"; והוא אף "העתיק" תחושות שסיפר לו הסוכן בהתוודותו של הסוכן על הרצח שביצע. מכל מקום, הודאת הנאשם הייתה כללית, ללא מסירת פרטים על תכנון הרצח, מיקום הרצח או ההצטיידות בכלי הרצח. באשר לזירה טען הנאשם, כי הגיע "למקום מסוים", אך מעבר לכך לא מסר פרטים על המיקום. בכל הנוגע לתיאור הרצח, ציין הנאשם שהוא רצח את המנוחה באמצעות "קרש", וכי לאחר מכן דרך על צווארה של המנוחה בתנועת מעיכה. כאשר אמר לו הסוכן, כי הוא עצמו (הסוכן) לא יכול היה להירדם בלילה שבו רצח את חברתו, ושהרצח בוצע בסכין, מיד הגיב הנאשם, לגבי עצמו - "גם סכין"; וכאשר הסוכן אמר לו שחברתו אחרי הרצח הייתה "באה [אליו] בחלומות", מאמץ הנאשם את אותה גרסה - "נכון גם אני סיפרתי לך" (עמ' 91); ומוסיף בהמשך: "היא באה לי בחלומות" (עמ' 101). במסגרת ההתוודות סיפר אמנם הנאשם, כי חברות של המנוחה כביכול ראו אותו, אך לא פירט את מקום המפגש בינו לבין. לאחר ההתוודות, אף התרברב הנאשם בכך שביצע עבודה "נקייה" ולא נשבר בחקירה המשטרתית, ואף הודה ברצח נוסף

שביצע בגיל 17 באתיופיה, שאין עליו כל פרטים; והדבר מתיישב עם המטרה שלשמה התוודה - ניסיון לרצות את הסוכן ולהתרברב בפניו, על-רקע שני צירי הפעלת הלחצים - "ציר הפיתוי" של צירוף הנאשם לפעילות העבריינית תמורת תגמולים לא מבוטלים; ו"ציר האיום המרומז", עת הציג עצמו הסוכן כעבריון אכזרי שאינו מהסס לפגוע במי שאינו סר למרותו, ואמר לנאשם, כי הוא חושש מהמצב "האי-שיויוני" שנוצר, כאשר התוודה בביצוע רצח של חברתו, אך הנאשם נמנע מהתוודות דומה. על-רקע האמור, ומבלי להכריע בשאלה, האם אמצעים אלו עברו את הסף לפסילת האמרה, הרי שמשקלה הפנימי של ההתוודות מיום 1.6.18 הוא דל; מה-גם שהתיאור היה כללי, ונעדרו ממנו פרטים על נסיבות הרצח, זמן הרצח ומיקום הרצח; כאשר הסכין הוזכרה, לראשונה, רק לאחר שהסוכן הזכיר פרט זה.

ההודאה מיום 18.6.14

67. על נסיבות הודאתו של הנאשם לפני המדובר, בשיחה שהוקלטה ביום 18.6.18 (ת/33), עמדתי בהרחבה לעיל, בסקירת הרקע העובדתי. ההודאה ניתנה במהלך מפגש שבו נסעו השניים לצורך גביית כספים, במסגרת פעילות הסחיטה באיומים שהציג כביכול הסוכן. גם בהודאה זו מצויים מאפיינים דומים לאלו שבאו לידי ביטוי בהודאה הראשונה מיום 1.6.14, עם שימוש באמצעים הפסולים ב"ציר הפיתוי" ו"ציר האיום המרומז", כאשר הסוכן ממשיך לשוחח על העבודה שהוא מציע לנאשם תמורת תגמול כספי, ובמקביל ממשיך לספר פרטים על הרצח שהוא ביצע (הסוכן) אגב תחושותיו. הסוכן מבהיר לנאשם, כי לא יוכל להעסיקו וליתן לו כספים, מבלי שיקבל תמורה.

68. בחינת משקלה הפנימי של ההודאה מלמד, כי מדובר בהודאה שאינה כוללת פרטים מלאים, ושאינה תיאור סדור והגיוני של המהלכים. בתחילת השיחה תיאר הנאשם את קשייו הכלכליים, הסוכן מעודד אותו לעבוד עמו, והנאשם מבקש לרצות את הסוכן ומתפאר כי הוא בקי בפעילות העבריינית ומוכן לעשות הכל עבורו תמורת כסף, שכן הוא נתון במצוקה כלכלית: "קודם כל התלבטתי מה... אמרתי אני חייב לעשות את העבודה הזאת, כי אני צריך את הכסף. אין לי, [ש', שמו של הסוכן], אין לי כלום... אין לי... אני חייב לעשות עבודה נקייה" (עמ' 13). כאשר השניים מתחילים לשוחח על פעילות עבריינית קונקרטית, מנסה הסוכן לנתב את השיחה לכיוון הרצח המיוחס לנאשם, ומסיט את השיחה לרצח חברתו של הסוכן (עמ' 15). יש לזכור, כי הנאשם כבר מסר לסוכן את הסיפור על רצח חברתו במפגש הקודם מיום 1.6.14; וניכר משאלות הסוכן, כי הוא מעוניין לשמוע מהנאשם פרטים נוספים. בשלב זה הסוכן שב ומזכיר לנאשם עד כמה הפעילות העבריינית המשותפת תוכל להעשיר את הנאשם - "אתה כבר יכול להיות אחי עם עשריה בכיס.. עשריה ירוק... לא שקל... 35,000 ₪ אח שלי" (עמ' 22); וכן הוא מזכיר לנאשם שיוכל לספק לו נערות ליווי וחיי פאר (עמ' 24-25). עד כאן חזר על עצמו דפוס הפיתויים, שבא כאמור לידי ביטוי בשיחה מיום 1.6.14. בהמשך, ובמקביל נוקט הסוכן בקו של איום מרומז, עת תיאר את עצמו כעבריון רב תעוזה, ואף אכזרי, בהתייחסו לאדם שחייב לו כספים

(עמ' 27-28). בסיום הפעילות המשותפת הדגיש הנאשם באוזני הסוכן עד כמה הוא זקוק לכסף, וציין כי הוא נתון בחובות כבדים, ואמורים לנתק לו את חיבורי החשמל והמים בדירה (עמ' 47). בהמשך השיחה המשיך הסוכן להעצים את דמותו שלו; עת תיאר את תעוזתו, וכן את המקצועיות שלו ככל שמדובר בביצוע רצח - אי-השארת סימנים ושריפת החפצים ששימשו לרצח. הנאשם עצמו מאמץ את הדברים בעניין הפעילות העבריינית העתידית - "הכל אני שורף אחי, שום דבר לא משאיר... הכל מסודר" (עמ' 49). בשלב זה של השיחה, שקטעים ממנה אינם ברורים, מנתב הסוכן את השיח לנושא הרצח, זאת במרומו - "נזכרתי בזה עכשיו. וואי, אחי, החזרתי אותי עכשיו" (עמ' 57); והנאשם התוודה בביצוע הרצח. בשלב זה מסר הנאשם בשיחתו עם הסוכן, במענה לשאלות ותשובות של הסוכן, פרטים חדשים בעניין הרצח, ובכלל זה על שיחתו עם המנוחה: "אם אני הורג אותך, מה תעשי לי? אני עומד להרוג אותך ... אני רציני כבר הייתי, שולח אותך למעלה. היא לא חשדה התבלבלה כזה. אני אמרתי לה - מה לא תשמרי עליי כשתהיי למעלה... בום, במקום. במקום נפלה... לא חיכיתי שמה. לא עמדתי וחיכיתי... היא נפלה... לקח לה כאילו הנשימה וזה... " (עמ' 57-58). משנשאל הנאשם על-ידי הסוכן, האם חברה של המנוחה ראתה אותו, טען כי החברה אמרה זאת, אך לא ראתה אותו והוא לא ראה אותה (עמ' 59). בשלב זה, תיאר הנאשם את תחושותיו לאחר הרצח זאת לאחר ששמע מהסוכן, כי כאשר רצח הסוכן את חברתו הרגיש ש"השתחרר" וחש תחושה טובה "רוחנית". הנאשם "מעתיק" התבטאויות ששמע מהסוכן, והוסיף כי גם הוא חש באותה חוויה - "הרגשתי את הרוחניות הזאת" (עמ' 61). בהמשך השיחה הפנה הנאשם את הסוכן לפרוטוקול הדיון בעניין מעצרו של הנאשם בשנת 2003, הסביר כי על-פי הנתען מצאו את הזרע שלו על גופת המנוחה, וסיפר על קיום יחסי מין ביניהם (עמ' 67). לא ניתן לשלול את האפשרות, כי פרט זה השתלב עם המגמה של הנאשם למסור פרטים שעליהם נחקר או קרא עליהם בעיתונות; אך בצד זאת הוא לא מסר כל פרטים על סדר האירועים בערב הרצח, כמו-גם בעניין מיקום הרצח. בהמשך השיחה ניסה הסוכן לברר פרטים על אופן ביצוע הרצח, והנאשם השיב שנתן למנוחה מכה אחת בלבד, זאת לאחר הדיבורים עמה (עמ' 67, ש' 13-18). יוער, כי תיאור זה של מתן מכה אחת בלבד סותר את הממצאים הפורנזיים. לאחר מכן הסביר הסוכן לנאשם כיצד הוא עצמו היה מבצע את הרצח בצורה מקצועית יותר. בהמשך ביקש הנאשם מהסוכן לספק לו "עבודות" כמו שסיכמו בבית-הסוהר (דהיינו, עוד בשנת 2009). הדבר מצביע על המטרה של הנאשם באותה שיחה לרצות את הסוכן, כדי שיוכל להרוויח כסף מפעילות עבריינית. בתגובה, הסוכן הדגיש באוזני הנאשם שיש אנשים אחרים שיכולים לעשות עבורו "את העבודה"; והיה בכך משום רמז עבה שעל הנאשם להוכיח עצמו בפני הסוכן כדי לקבל אותה עבודה. לאחר מכן, תוך כדי שיחה על התכנון לבצע את הפעילות העבריינית בעתיד, שאמורה להיות "עבודה נקייה", הפנה הסוכן לנאשם שאלות בזיקה לאירוע שבו נחשד ברצח המנוחה; והנאשם הפנה לפרוטוקולים מחקירתו והדגיש שאין דבר שיכול להפליל אותו או לקשור אותו לאירוע (עמ' 75). בהמשך, סיפר כיצד חזר לביתו לאחר הרצח; והסוכן העיר, כי המהלך האמור אינו נשמע הגיוני "זה לא מסתדר לי בראש", שכן הוא "לא מקצועי". עוד סיפר הנאשם לסוכן, כשהוא "מעתיק" את התחושה שהשמיע הסוכן בעבר, כי הוא האדם היחיד שסיפר לו על אירוע הרצח שלו. לקראת סוף המפגש הדגיש הנאשם באוזני

הסוכן את הצורך שלו בכסף - "המצב שלי על הפנים" (עמ' 100); "אין לי כלום אחי, אני לא יודע איך לנשום אני לא יודע מה לעשות" (עמ' 102); והסוכן מרגיע אותו, במסגרת "ציר הפיתוי", ומבטיח לו "הכל" - "מה זה אין לך כלום? אתה לא צריך... תקשיב, אני אמרתי לך, אני אתן לך הכל. אתה לא צריך שום דבר" (עמ' 102). לבסוף הדגיש הסוכן, במסגרת "ציר האיום המרומז" ודרישת ההתוודות, את חשיבות יחסי האמון בין השניים, וכי עליו להיות "פתוח" אתו - "אני פתוח אתך... אני לא מסנן מילים כשאני מדבר אתך אחי. וזה חייב להיות הדדי. או שזה הדדי או שזה לא... או שאנו סומכים אחד על השני ובאמת עושים דברים ומתכוונים, או שלא..." (עמ' 106). לכך הגיב הנאשם, בין-השאר: "הפקדתי את החיים שלי בידיים שלך. את החיים שלך הפקדתי אותם בידיים...", וכן הוסיף "אני אתך, אתך יותר לא שואל מה, מו. איפה שבא לך אני מדבר אתך" (עמ' 107).

מהאמור לעיל, לא ניתן לשלול את האפשרות שלפיה הנאשם התוודה בביצוע הרצח באוזני הסוכן גם בשיחה המוקלטת מיום 18.6.14, לאחר שביקש לרצות את הסוכן, עת הפעיל עליו הסוכן לחץ להתוודות בשני המישורים שצוינו, של פיתוי במתן תמורה כספית ניכרת עבור ביצוע פעילות עבריינית משותפת, תמורת מסירת פרטים על הרצח, ושל יצירת מעין "מאזן התוודויות" הדדי, כאשר כל אחד מהשניים מתוודה באוזני חברו על רצח שביצע לשם הידוק הנאמנות איש לרעהו בקשר העברייני הנרקם. גם במהלך מפגש זה, ההתוודות של הנאשם הייתה כללית ודלה בפרטים על אירוע הרצח. לא נשמע מפיו של הנאשם תיאור סדור בעל רצף הגיוני, הקשור - לתכנון, להצטיידות באמצעי הרצח, להתנהלות ביום הרצח ולמיקום הרצח. כפי שצוין, אף במהלך שיחה זו המשיך הסוכן ללחוץ על הנאשם, והאחרון חש שעליו להוכיח את עצמו יותר מאי-פעם, כדי לרצות את הסוכן ולהשתלב בפעילותו העבריינית. לא זו אף זו, הנאשם אף "העתיק" להתוודותו פרטים ששמע מפי הסוכן על הרצח שהסוכן הודה בביצועו. מהמקובץ עולה, כי גם משקלה של ההתוודות מיום 18.6.14, בדומה להודאה מיום 1.6.14 הנו דל.

התוודות הנאשם מיום 25.6.14

69. כפי שצוין בסקירת הרקע העובדתי, במהלך מפגש בין הסוכן לבין הנאשם מיום 25.6.14, התוודה הנאשם פעם נוספת בביצוע הרצח. על תוכן השיחה בין השניים, אשר הוקלטה (ת/37), עמדנו בהרחבה בפרק סקירת הראיות לעיל. באותו מפגש נסעו השניים להניח מטעם חבלה, במסגרת "המציאות המדומה" שיצר הסוכן, ובסוף האירוע נעצר הנאשם. יש לזכור, כי עד לשלב זה כבר הודה הנאשם מספר פעמים באוזני הסוכן בביצוע הרצח, וכי על-רקע זה סביר היה, כי ימשיך להציג עצמו בפני הסוכן, בהתאם להתוודותו, כמי שביצע רצח. בתחילת המפגש הנאשם הפגין הערכה והערצה כלפי הסוכן, והבהיר לסוכן, כי רק הוא יוכל להגשים את חלומותיו (ת/37, עמ' 8-9). בהמשך, שוחחו הנאשם והסוכן על הנחת המטען, ולאחר מכן חזרו לדבר על הרצח שביצע הנאשם. הנאשם ציין, כי המנוחה בגדה בו, כי הציע

לה להיפרד, וכי אם הייתה נפרדת ממנו - "לא הייתי נוגע בה" (עמ' 14). יוזכר, כי באחת מהשיחות הקודמות ציין הנאשם, כי פגע במנוחה הואיל ובגדה בו. במהלך שיחה זו לא סיפק הנאשם מידע על אופן ביצוע הרצח או על מקום ביצועו. הסוכן שאל את הנאשם על נסיבות הנסיעה במונית, אשר נראו לו תמוהות, כאשר כל בגדיו היו מוכתמים בדם; והנאשם הגיב, בהסבר שאף הוא תמוה, שלפיו נהג המונית שאל אותו: "במה אתה עובד?", והוא השיב לו: "אני במשחטה עובד", ואף הורה לנהג לשתוק (עמ' 16). כן ציין, כי לאחר הנסיעה במונית רץ ברגל, שרף את "כל הבגדים" והלך לפאב של חבר שלו, ששימש כ"אליבי" שלו ואף אישר את האליבי במשטרה (עמ' 17). לקראת סוף השיחה המוקלטת ניסה הסוכן לקבל מהנאשם פרטים לגבי מיקום זירת הרצח, וכל שהשיב הנאשם היה, כי הרצח בוצע בירושלים, כשהוא מתקשה ליתן הסבר אודות המיקום (לעיל).

גם בעניין התוודות מוקלטת זו מיום 25.6.14, כמו-גם ההתוודות מיום 8.6.14 ומיום 1.6.14, ניכר שמשקלה הפנימי הנו דל ביותר, זאת בזיקה לנסיבות מסירתה, שצוינו לעיל, היעדר רצף סדור והגיוני, וכן אי-מסירת פרטים מהותיים על ההכנות, על ההצטיידות בכלי הרצח ועל מיקום הרצח.

המבחן החיצוני בעניין משקלן של שלוש ההודעות מחודש יוני 2014

70. עד כאן נקבע, כי משקלן הפנימי של ההתוודות שמסר הנאשם באוזני הסוכן, בשלושה המפגשים שהוקלטו (מיום 1.6.14, מיום 18.6.14 ומיום 25.6.14), הנו דל ביותר, זאת לנוכח נסיבות מסירת האמרות ותוכן. מכאן יש לפנות לבחינת המעגל החיצוני של ההודאות שבו בית-המשפט אמור לאתר סימנים שמחוץ לדברי הנאשם עצמו בהודאתו, אשר יש בהם כדי ללמד על אמיתות ההודאה. מטרתו של המבחן החיצוני הוא הסרת חשש שהנאשם נטל על עצמו עבירה שאינו אחראי לה, ובגדרו של מבחן זה בודק בית-המשפט את "מידת ההתאמה, או אי-ההתאמה שבין תוכן ההודאה לבין פרטי האירוע העברייני" (עניין וולקוב, לעיל, בפסקה 23 לפסק-דין של כב' השופט (כתוארו אז) גרוניס; וכן ראו: ע"פ 6679/04 סטקלר נ' מדינת ישראל (11.5.06) בפסקה 21 לפסק-דין של כב' השופט ארבל). כשם שמסירת פרטים מוכמנים, אשר מי שלא היה מעורב באירוע העברייני לא אמור היה לדעת אותם, עשויה לחזק את ההודאה, כך גם מסירת פרטים הסותרים את הממצאים האובייקטיביים, או לחלופין אי-מסירת פרטים חיוניים ומרכזיים בכל הנוגע לעבירה, עשויה להוביל להפחתת משקלה של ההודאה. כפי שכבר צוין, ככל שהמשקל הפנימי של ההודאה נמוך יותר, כך עולה הצורך להיזקק למבחן חיצוני מוגבר יותר.

71. בענייננו, לנוכח המשקל הנמוך והדל של ההודאות, כמפורט לעיל, יש להיזקק לראיות מוגברות במסגרת המבחן החיצוני. בחינת הראיות בגדרו של המבחן החיצוני, מובילה למסקנה, כי קיים חשש שמדובר בהודאת שווא.

אקדים ואומר, כי תיאור הרצח על-ידי הנאשם בהודאותיו, אינו תואם את הממצאים הפורנזיים, למשל בעניין כלי הרצח, מנגנון המוות ומיקום הפגיעות; כי חלק מהפרטים שמסר הנאשם נתגלו כשקריים אל מול ראיות חיצוניות, כמו תיאום האליבי והתוודות על פשעים חמורים נוספים שביצע הנאשם; וכי חלק מהפרטים שמסר הנאשם תואמים את הפרסומים בכלי התקשורת, שהנאשם נחשף אליהם בשלבים מוקדמים, ואינם יכולים להיחשב כפרטים מוכמנים. מכאן אפנה לדיון פרטני בסוגיית המבחן החיצוני.

72. באשר לפרסומים בתקשורת, הרי שפרטים אודות אופן ביצוע הרצח דלפו לתקשורת בסמוך לאירוע. ההגנה הגישה מספר קטעי עיתונות שפורסמו בסמוך לרצח, ואשר בהם הובאו פרטים לא מעטים בעניינו (נ/12-א-ד). ההגנה הדגישה, כי אין מדובר ברשימה ממצה של פרסומים, לנוכח קשיי איתור קטעי עיתונות בחלוף 14 שנים מהאירוע. מעיון בקטעי העיתונות עולה, כי פורסמו פרטים על מיקום מציאת גופת המנוחה בסמוך לאתר הקרוונים בגבעת המטוס, על פגיעה בראשה עם חפץ קשה ואף על דבר הימצאותו של סכין בזירה. לכך יש להוסיף שלא ניתן לשלול כי אנשים רבים מתושבי גבעת המטוס, היו עדים למציאת הגופה, והשמועות על הממצאים עברו מפה לאוזן. מכל מקום, הוכח, כי השוטרים אפשרו ביוזמתם הכנסת עיתונים לתא המעצר של הנאשם, שכללו כתבות על הרצח. המדובר אברהם מרה העיד, כי ראה בתא המעצר של הנאשם כתבה עיתונאית על מציאת הגופה בגבעת-המטוס. מכל מקום, לא ניתן לדעת מה המידע שהובא לנאשם על-ידי חוקריו במסגרת חקירתו, ואלו פרטים הוסתרו ממנו. בתשעה הימים הראשונים שבהם היה עצור בשנת 2009 קיים תיעוד לגבי שתי חקירות בלבד; כאשר החוקר (לשעבר) אלכס גפני העיד, כי קיימת אפשרות שהנאשם תחקר שבע או שמונה פעמים, למרות שנגבו ממנו רק שתי הודעות; שכן על-פי הנוהג של מפלג התשאול באותה עת, אם במהלך חקירה חשוד לא מוסר כל פרט "מפליל" או "מזכה" הדברים נרשמים במזכר בלבד ולא בהודאה מפורטת. מטעם זה, לא ניתן לדעת אילו פרטים הוטחו בנאשם בשנת 2003. זאת ועוד: לא רק שהנאשם נחשף לקטעי עיתונות בשנת 2003, אלא שמדבריו של הסוכן משנת 2009 עולה, כי הוא עצמו נחשף לפרסומים יחד עם הנאשם - "סלמון סיפר לי שהיה עצור על רצח של בחורה בירושלים... הוא לא רצה לספר לי ואמר שהוא ידבר איתי כשנצא לחופשה ואף העביר לי את כל הפרוטוקולים והכתבות בעיתון על הסיפור" (ת/93א). מכאן, שהנאשם ידע פרטים על הרצח מהעיתונות - הן קטעי עיתונות שראה בתא המעצר בשנת 2003; והן קטעי עיתונות שמסר לסוכן בשנת 2009 יחד עם הפרוטוקולים בעניינו; ושהסוכן נחשף עוד בשנת 2009 לפרטים אודות הרצח - העובדה שהמנוחה הוכתה למוות בחפץ קשה בראשה ושליד הגופה נמצאה סכין מגואלת בדם. עוד יצוין בהקשר זה, של הפרסום בעיתונות, כי בדיון בעניין הארכת המעצר של מנברה נרשם מפי בא-כוחה בפרוטוקול: "מצאו אותה בתוך קבר שיח", סכין עם דם, קווצת שיער חתוכה. זה חומר גלוי שפורסם בעיתונות" (נ/6א). לפיכך, לא הוכח שהנאשם מסר פרט מוכמן כלשהו בהודאותיו.

73. מכאן לבחינת הפרטים שנמסרו בהודאתו של הנאשם ולשאלת התאמתם לראיות החיצוניות.

תחילה לסיבת המוות. המאשימה גורסת, כי המידע שמסר הנאשם, שלפיו מות המנוחה נגרם כתוצאה מ"מכה בראש", מהווה פרט מוכמן שהיה ידוע רק למבצע הרצח. בהקשר זה יצוין, כי מתמליל השיחה עם הסוכן, כמו-גם מעדותו של הסוכן בבית-המשפט, עולה כי הנאשם התוודה שנתן מכה למנוחה בראש ובהמשך דקר אותה באזור הרגל. ואולם, הממצאים הפורנזיים הנם שונים. כעולה מעדויותיהם של ד"ר לוי אשר ניתח את גופת המנוחה, ושל ד"ר קוגל, אשר מסר עדות מבהירה ומשלימה, מותה של המנוחה נגרם כתוצאה מאיבוד דם כתוצאה מפצעים בצוואר, לרבות חתך בכלי הדם הגדולים של הצוואר. כאמור, הנאשם לא מסר בהודאתו כי דקר את המנוחה בצוואר; ולא רק שלא התגלה בדבריו "פרט מוכמן", אלא שלכאורה גם לא ידע הנאשם לספר כיצד נגרם מותה של המנוחה. חוסר ידיעה של הנאשם אודות הליך גרימת המוות, ומסירת תיאור השונה מהממצאים הפורנזיים, מחליש עד מאוד את משקל ההודאה.

74. מכאן לפרט שמסר הנאשם אודות גרימת החבלה עם חפץ קהה, שאף בו ראתה המאשימה פרט מוכמן. על-פי חוות-הדעת של ד"ר לוי וד"ר קוגל פצעי "הקציעה" בראשה של המנוחה נגרמו ככל הנראה על-ידי שוליים של "ברזל תומך" (פיגום ברזל), כאשר ד"ר קוגל הבהיר, הן בחוות-דעתו (ת/131) והן בעדותו (עמ' 2063), כי מדובר בחפץ כבד בעל שוליים דקים/חדים (ת/131). בהקשר זה יודגש, כי למרות שהנאשם מסר, כעולה מהודאתו המוקלטת ומעדות הסוכן, כי כלי הרצח היה "קרש", קרי - מקל או מוט, שלל ד"ר קוגל בעדותו את האפשרות כי החבלות בראשה של המנוחה - הן פצעי "הקציעה" והן החבלות בפניה, נגרמו מ"קרש", ממקל או ממוט. מכאן יש לקבוע, כי החבלות בראשה של המנוחה שהותירו פצעי "קציעה", לא נגרמו באמצעות קרש, מקל או מוט, אלא באמצעות חפץ בעל שוליים חדים; וכי נתון זה (שהוא בבחינת פרט חיצוני להודאה) אינו מתיישב עם הודאתו של הנאשם, שלפיה גרם למנוחה חבלה קהה בראש באמצעות קרש. לפיכך, גם מטעם זה של תיאור הנאשם את הפגיעה בראש באמצעות קרש, בשעה שעל-פי הממצאים הפורנזיים הפגיעות נגרמו באמצעות כלי מתכתי חד, חל כרסום משמעותי במשקלה של ההודאה, דבר הפוגם במהימנות הגרסה שהועלתה בה.

75. באשר למספר החבלות בראש, מסר הנאשם בשיחתו עם הסוכן, כי נתן למנוחה מכה אחת, שעה שעל-פי הממצאים הפורנזיים, הנסמכים על חוות-הדעת של ד"ר לוי, למנוחה נגרמו מכות רבות בראש - תשע מכות, ובהם מספר פצעי "קציעה". על-פי חוות-הדעת: בראש נמצאו 9 פצעי חתך-קציעה, 2 פצעי קרע ו-4 פצעי דקירה, בצוואר 9 פצעי דקירה ובבית החזה 9 פצעי דקירה (ת/119). גם בהיבט זה של מספר החבלות ניתן למצוא חוסר התאמה משמעותי בין הודאת הנאשם לבין חוות-הדעת הפתולוגית, אשר יש בו כדי לקעקע את מהימנות ההודאה.

76. בכל הנוגע למיקום הדקירות, ציין כאמור הנאשם באוזני הסוכן, כי דקר את המנוחה ברגלה בעת ביצוע הרצח - בחלק העליון של הרגל, באזור הירך; כאשר הסוכן הבהיר, כי הנאשם הדגים על המקום באמצעות טפיחה על אזור הירך (עמ' 856-857). פרט זה מופרך בחוות-הדעת הפתולוגית, שכן המנוחה לא נדקרה כלל באזור הרגל או הירך. מכל מקום, הנאשם לא הזכיר דקירות כלשהן בחזה או בצוואר, למרות שעל-פי חוות-הדעת הפתולוגית נדקרה המנוחה בחזה ובצוואר מספר פעמים. הסתירה האמורה בין גרסת הנאשם בדבר מיקום הדקירות, לבין הממצאים הפורנזיים בעניין מיקום הדקירות, מחלישה עד מאוד את משקלה של ההודאה.

77. גם בעניין הדריכה על הצוואר מסר הנאשם פרט שאינו מתיישב עם הממצאים הפורנזיים. כאמור, בהודאתו הראשונה סיפר הנאשם לסוכן, כי בעת הרצח אף דרך על צווארה של המנוחה, ב"תנועה של מעיכת סיגריה, כמו שמכבים סיגריה עם הרגל", ומעדות הסוכן עולה שמדובר בדריכה בעוצמה שגרמה למנוחה להשמיע חרחורים (עדות הסוכן עמ' 853). ואולם, מחוות-דעתו של ד"ר קוגל (ת/131), כמו-גם מעדותו (עמ' 2062), עולה כי הפצעים בצוואר הם פצעי חתך ופצעי דקירה אשר לא נגרמו באמצעות דריכה עם רגל; וכי גם השבר של מפרק הלסת התחתונה נגרם ככל הנראה על-ידי חפץ בעל שוליים דקים ולא כתוצאה מדריכת רגל על פניה של המנוחה. אמנם ד"ר קוגל לא שלל שפצעי שפשוף על הראש או הפנים נגרמו גם באמצעות נעל; אך הוא הדגיש, כי אין ראייה פוזיטיבית לכך שהייתה דריכה על צווארה של המנוחה. לאור האמור, הפרט שמסר הנאשם לסוכן בדבר דריכה בעוצמה על צווארה של המנוחה אינו נתמך בממצאים הפורנזיים, ואף לא מתיישב עִמָם.

78. מכאן למספר כלי הנשק, לנוכח טענת המאשימה, כי העובדה שהמנוחה הותקפה בשני סוגים של נשק קר מהווה פרט מוכמן. אֶזְכוּרִם של שני כלי נשק על-ידי הנאשם אינו מוסיף נופך של מהימנות להתוודות, זאת לנוכח נסיבות מסירת ההודאה. ראשית, אין מדובר בפרט מוכמן, שכן בפרסומים בעיתונות צוין שהמנוחה נחבלה בחפץ קשה בראשה, ושנמצאה סכין מגואלת בדם בזירה. נתון זה גם עלה בדיון בהארכת המעצר של מנברה. שנית, הנאשם, במסגרת התוודותו הראשונה לא הזכיר שימוש בסכין, ורק לאחר שהסוכן ציין כי הוא עצמו (הסוכן) השתמש בסכין ברצח חברתו, "העתיק" הנאשם את הגרסה אף לעצמו, וציין כי בעניינו "היה גם סכין". שלישית, כפי שכבר צוין, התיאור שמסר הנאשם בדבר אופן השימוש בסכין (דקירות בירך) אינו מתיישב עם הממצאים הפורנזיים (של דקירות בחלק העליון של הגוף).

79. באשר לפצעים שלאחר המוות, גורסת המאשימה, כי הודאת הנאשם בדקירת המנוחה גם לאחר מותה, מהווה פרט מוכמן, שעה שד"ר קוגל ציין שהמנוחה נדקרה גם לאחר המוות. סבורני, כי בעובדה שהנאשם ציין שדקר את

המנוחה גם לאחר מותה, אין משום פרט מוכמן שרק הרוצח היה יכול לדעת עליו. ראשית, ד"ר לוי, שביצע את הנתיחה הפתולוגית לא התייחס כלל לפצעים שנגרמו לאחר המוות; וד"ר קוגל, שאמנם העיד על אפשרות שלפיה חלק מהדקירות נגרמו שניות לאחר המוות, הבהיר - כי מסקנתו זו נמסרת "בהסתייגות" ואינה מוחלטת, שכן לא ראה את הגופה והסתמך על תמונות שאינן ברורות, וכי לכל היותר מדובר בדקירות שנגרמו שניות ספורות לאחר המוות (עמ' 2058, 2078). מכל מקום, גם אם חלק מהפצעים נגרמו לאחר המוות, הרי שד"ר קוגל הבהיר שמדובר בשניות לאחר המוות ובמהלך רצף הדקירות, דהיינו - סיטואציה של ריבוי דקירות, זו אחר זו. זאת ועוד, לא ניתן להבין מהודאתו של הנאשם, כי דקר את המנוחה לאחר מותה. אמנם הסוכן העיד, כי הבין מהנאשם שבתחילה נתן מכה אחת בקרש ולאחר מכן דקר את המנוחה ברגל כדי לראות שהיא נפטרה; אך סיפור זה של דקירה לאחר המוות אינו מופיע בתמלילים. לכך יש להוסיף, כי אכן הנאשם התוודה, בדרך של מסירת תיאור כללי, שחבט במנוחה ולאחר מכן דקר אותה. ואולם, כפי שכבר צוין, תיאור הדקירות כלל לא הולם את הממצאים הפורנזיים, שכן לטענתו דקר אותה בירך, ועל גופתה של המנוחה נמצאו פצעי דקירה רק בפלג העליון של הגוף, ובכלל זה פציעות בצוואר (הפציעות הקטלניות); וגם מטעם זה, כשלעצמו, אין מדובר כלל ועיקר בפרט מוכמן, אלא בפרט שאינו מתיישב עם הראיות הפורנזיות.

80. הפרט שמסר הנאשם בהתוודותיו בדבר תיאום אליבי עם חברו רפאל כהן התברר כפרט שנשלל בראיות חיצוניות. כאמור, הנאשם סיפר לסוכן, כי לאחר שנסע במונית, שרף את בגדיו, התקלח והלך לפאב של חברו, ש"הוא האליבי שלי". בהודאה שנגבתה מרפאל כהן בשנת 2003, לא רק שהלה לא אישר את טענת האליבי של הנאשם, אלא שטען כי אינו מכיר את הנאשם מאזכור שמו (נ/א3). כאשר הציגה המשטרה לעד כהן את תמונתו של הנאשם, נזכר כהן שהנאשם אכן היה אצלו בליל הרצח (נ/א3, נ/ב3), אך לא ציין את השעות. בעדותו בבית-המשפט (עמ' 2271) ציין כהן, כי הנאשם כלל לא דיבר אתו על אליבי, וממילא לא תיאם עמו אליבי. מכאן, שהפרט שמסר הנאשם בהודאתו, לפיו תיאם אליבי עם רפאל כהן, נשלל על-ידי העד, שממילא לא מסר אליבי מפורט התואם את שעות הרצח; והדבר מהווה אינדיקציה נוספת לכך שבהתוודות הנאשם נמסרו פרטים כוזבים.

81. הודאתו של הנאשם בביצוע עבירות חמורות נוספות - ירי לעבר אדם ושני מעשי רצח נוספים, במהלך ההתוודות באוזני הסוכן ברצח המנוחה, אשר אין כל ראייה כי בוצעו, מערערת אף היא את אמינות משקלה של ההודאה ברצח המנוחה, ומחזקת את האפשרות כי מדובר בהתרברבות כדי לרצות את הסוכן. הנאשם הודה באוזני הסוכן, כי ירה ברגליו של אדם ב"פיצוציה" ברחוב המסגר בתל-אביב, זאת כשש שנים לפני שיחתו עם הסוכן (נ/7 יז); ואולם, מפעילו של הסוכן, העד יעקב כהן, אישר בעדותו, כי סוגיה זו נבדקה על-ידי המשטרה ונמצא כי אין דיווחים על אירוע כאמור.

בנוסף ציין הנאשם במסגרת התווודותו ברצח המנוחה, כי ביצע רצח באתיופיה בעת שהיה נער צעיר. התווודות זו נמסרה על-ידו הן לסוכן והן לשוטר עודד יניב (תמליל ת/59 לד, עמ' 4, 5, ו-11). הוא אמר לשוטר עודד יניב, כי שמו של הנרצח הוא סיסיי ממולה (לעיל, עמ' 11). בהקשר זה יצוין, כי הנאשם נקב בשם דומה לזה של האדם שהתלונן נגדו בעבירת השוד שבעטייה נידון בשנת 2005 למאסר, שאותו ריצה יחד עם הסוכן (השם סיסאי מולה מופיע בהחלטה בעניינו של הנאשם מאותה תקופה (נ/11)). לכך יש להוסיף, כי הנאשם גם דיווח לסוכן בצינוק הכלא בשנת 2009 על רצח נוסף שביצע, כלשון הסוכן - "רצח בתיק תקשורת" - כאמור בדיווח הסוכן (ת/93א עמ' 13) ובעדות הסוכן. המשטרה לא ניסתה לברר פרטים כלשהם בעניין התווודות זו; ויש להניח, אפוא, לטובת הנאשם שההתווודות ב"רצח התקשורת" הנוסף נשמעה באוזניה כדמיונית וככזו שנועדה רק לפאר את הנאשם בעיני הסוכן, ולרצות את הסוכן.

מכאן, שבמסגרת ההתווודות של הנאשם באוזני הסוכן, התרברב הנאשם בביצוע פשעים חמורים ביותר, בנוסף לרצח המנוחה: ירי ברגליו של אדם ברחוב המסגר, שהוכח כי אין למשטרה כל מידע אודותיו; רצח באתיופיה (בעת שהיה נער), של אדם ששמו דומה לשמו של מי שהתלונן נגדו בשנת 2005; ו"רצח תקשורת", שהוא לא מסר כל פרט אודותיו והמשטרה אף לא חקרה עליו. הדבר מפחית ממהימנות משקל ההתווודות ברצח המנוחה, ומעלה חשש מוגבר שמא התווודות הנאשם ברצח המנוחה הייתה בדויה, כמו-גם ההתווודות במעשי הרצח הנוספים והירי ברחוב המסגר, והכל - כדי לרצות את הסוכן, ממכלול הטעמים שצוינו לעיל.

82. פרט נוסף המצביע על אי-התאמה בין הודאות החשוד לפני הסוכן לבין עדויות חיצוניות הוא הקרחת שעשה הנאשם עובר לרצח, על-פי הודאתו. הנאשם אמר לסוכן, במסגרת ההתווודות, כי לפני הרצח עשה קרחת. בהודעתו ציין הסוכן - "סלומון גם סיפר לי שלפני הרצח של הבחורה הוא עשה קרחת" (ת/75ד, ש' 75-76), ובעדותו אמר שהוא זוכר את הפרט אודות הקרחת, במעורפל (עמ' 881). הפרט שמסר הנאשם בהתווודות לסוכן, שלפיו עשה קרחת לפני הפגישה עם המנוחה, אינו מתיישב עם הראיה החיצונית - עם עדותו של בעל הקיוסק העד דוד כהן שציין כי המנוחה הגיעה אליו עם אדם נוסף. כהן לא ציין כי האדם שהתלווה למנוחה היה קרח; ויתירה מכך - בקלסטרון שצויר על-ידי עד התביעה גיל ג'יבלי, על-בסיס זכרונו של כהן, הדמות שהתלווה אל המנוחה הייתה בעלת שיער קצר, אך לא קרחת (ת/151א-ה).

83. אי-התאמה נוספת בפרטים, באה לידי ביטוי בסיפור שמסר הנאשם לסוכן אודות הכנותיו לקראת ביצוע הרצח, ופרטים שרכש. כאמור, על-פי עדותו של דוד כהן, האדם שהיה עם המנוחה בקיוסק רכש שתייה וסיגריות; ובכך ראתה המאשימה פרטים מפלילים אודות הנאשם, אשר סיפר לסוכן כי קנה כפפות, שתייה וסיגריות. בהקשר זה יצוין, כי כהן לא

העיד כי מי שהתלווה אל המנוחה קנה כפפות, ואף לא זכר שהלה גם קנה סיגריות ורק הסיק זאת, כהשערה, ממחיר הקניה. מכל מקום, הנאשם לא סיפר בהודאתו כי קנה את הפריטים שצין, יחד עם המנוחה. נהפוך הוא: הסוכן הדגיש את העובדה שהנאשם סיפר לו שקנה את שתייה והכפפות מבעוד מועד בטרם נפגש עם המנוחה, וכי רק לאחר רכישת הדברים נסע לקחת את המנוחה, הסיע אותה ליער שם הכה אותה בקרש (הודעת הסוכן ת/75ב, עמ' 2). ההשתלשלות הכרונולוגית שסיפר הנאשם לסוכן בדבר רכישת הפריטים האמורים, שלפיה קנה שתייה מבעוד מועד ורק לאחר שסיים את ההכנות אסף את המנוחה מנקודה מסוימת, שונה לחלוטין מהתמונה העולה מהראיות החיצוניות, קרי - עדותו של כהן, שממנה עולה, כי המנוחה נראתה בקיוסק קונה שתייה בליל הרצח יחד עם האדם הנוסף שהתלווה אליה.

84. פרטים שמסר הנאשם במסגרת ההתוודות באוזני הסוכן, בדבר קללות שהשמיע כלפי מנברה במהלך העימות במשטרה (כדבריו, "בת שרמוטה אמרתי לה ליד כל הקצינים" (ת/31 עמ' 94); אף הם אינם נכונים שכן בעימות לא הושמעו קללות. אם כן, גם בעניין פרט זה, ניכר כי הנאשם מפרז בסיפור ההתוודות, ומוסר לסוכן דברים שלא קרו במציאות כדי להרשימו ולרצות אותו.

85. ההגנה התייחסה, בין-השאר, לפרטים ייחודיים שנמצאו בזירה, שלא הוזכרו על-ידי הנאשם בהתוודותיו באוזני הסוכן; ומבקשת ללמוד מכך, על משקלה הדל של התוודות הנאשם. בהקשר זה מפנה ההגנה לעובדה שבקרבת המנוחה נמצאה "צמת שיער" על הקרקע (דו"ח המעבדה הניידת של מז"פ, ת/21); ולכך שהנאשם לא ציין בגרסאות שמסר לסוכן, כי חתך את הצמה של המנוחה. סבורני, כי אין להסיק מסקנות בעניין הצמה, שכן החוקרים לא בדקו את התאמת הצמה למנוחה; ואף לא הוכח, כי למנוחה הייתה צמה, וממילא - כי מדובר בצמתה. פרט ייחודי אחר שהתייחסה אליו ההגנה, אשר יש בו לטענתה כדי לכרסם במשקל התוודות הנאשם באוזני הסוכן, הוא מציאתו בזירה של הסכין (אולר מתקפל מוכתם בחומר החשוד כדם; ת/21 סעיף 5.ג) - פרט שאינו מתיישב עם הודאת הנאשם באוזני הסוכן שלפיה לא השאיר כלל עקבות, ובכלל זה אף דאג לשרוף את בגדיו.

86. ולסיכומם של דברים בסוגיית המבחן החיצוני להתוודות הנאשם - ניכר כי פרטים לא מעטים שמסר הנאשם במסגרת הודאתו אינם תואמים לעובדות שהוכחו בראיות עצמאיות וחיצוניות; וכי פרטים שהוכחו, על-יסוד ממצאים פורנזיים ועדויות, לא נמסרו על-ידי הנאשם בהודאותיו. בכך יש אינדיקציה המחלישה במידה משמעותית וניכרת את משקל ההודאה, אשר פוגעת, אפוא, במהימנותה.

על-רקע משקלן הדל של ההודאות במסגרת המבחן הפנימי, ולנוכח הקשיים המהותיים המשמעותיים הנוגעים

לאופן מסירת ההודאות לסוכן והרקע למסירתן, אמור היה המבחן החיצוני לספק פרטים משמעותיים שיחפו על חולשתו של המבחן הפנימי, זאת במסגרת "מקבילית הכוחות" שצוינה לעיל, בין המבחן הפנימי לבין המבחן החיצוני. ואולם, כעולה מהאמור לעיל, גם החלת המבחן החיצוני מובילה למסקנה שלפיה קיים פגם משמעותי וניכר במהימנות ההודאות, כך שמשקלן אמור להיות דל ואפסי.

ההודאה הנטענת משנת 2009

87. אין מקום לבסס כל ממצא לחובת הנאשם, על-יסוד עדות הסוכן בדבר ההתוודות הנטענת של הנאשם באוזניו כבר בשנת 2009 בעת שהייתם המשותפת בצינוק.

ראשית, מרבית שיחותיו של הנאשם עם הסוכן, ובכלל זה השיחה שעל-פי טענת הסוכן במסגרתה הודה הנאשם באוזניו בביצוע הרצח, לא הוקלטו. הפסיקה הדגישה את החשיבות המיוחדת של הקלטת השיחות בין הנאשם לבין המדובב, על-רקע הזהירות האינהרנטית שיש לייחס לפעילות מדובבים (ע"פ 1520/97 מוריס חדד נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 337 (2000), בפסקה 8 לפסק-דינו של כב' השופט א' לוי). הקלטת השיחות בין חשוד לבין מדובב, מאפשרת "לגורמי החקירה והתביעה, וכך גם לבית-המשפט ככל שיוגש כתב-אישום, להתרשם באופן ישיר מפעולת הדיבוב ומאמיתות הודאתו של החשוד". בקרה ופיקוח אלו הכרחיים "על-מנת שניתן יהיה להתמודד עם הקושי הנובע מפעילותם של מדובבים"; אם כי, עשויים להיות מקרים שבהם ניתן להסתמך על פעולות דיבוב, למרות שלא בוצעה הקלטה, זאת "במקרים מיוחדים וחריגים ומטעמים שיירשמו" (ע"פ 4029/08 בעניין פלוני (לעיל) בפסקה 48 לפסק-דינו של כב' השופט דנציגר).

שנית, בענייננו, להיעדר ההקלטה חשיבות מכרעת, לאור העובדה שהצלחת הדיבוב הבטיחה לסוכן תגמול ראוי; שכן בהסכם ההפעלה מאותה שנה הוצעו לו סכומים נכבדים למדי כתוספת על הצלחה (כעולה מהסכם הפעלה ת/25, סעיף 20). בנסיבות אלו, כאשר למדובב היה אינטרס מובהק להצליח בדיבוב, היעדר ההקלטה מונע מבית-המשפט כל בקרה ופיקוח מספקים לצורך בחינת מהימנות דבריו אודות הדברים שהשמיע הנאשם, ומעקב ובקרה על השיטה שבה דובב את הנאשם.

שלישית, אופן ביצוע דיבוב בשנת 2014 משליך גם על המסקנות בדבר הדיבוב משנת 2009. כאמור, כפי שצוין בהרחבה לעיל, בעניין שיחותיו של הסוכן עם הנאשם משנת 2014, משקלן של התוודויות הנאשם בביצוע הרצח באוזני הסוכן, במהלך אותן שיחות שהוקלטו, היה דל; זאת לנוכח האופן שבו נמסרו ההודאות והרקע למסירתן, ומשקלן הדל

הן על-פי המבחן הפנימי והן על-פי המבחן החיצוני. על-רקע האמור, יש לצאת מן ההנחה שבשיחות שלא הוקלטו בשנת 2009 ננקטה אותה שיטת דיבור, ובמהלכה לכל היותר הנאשם התוודה ברצח, ככל שהתוודה, רק כדי לרצות את הסוכן.

רביעית, בשיחה היחידה שהוקלטה בשנת 2009, מיד לאחר שלטענת הסוכן הנאשם התוודה לפניו בשיחה לא מוקלטת, אין כל אֶזְכוּר לאותה התוודות (ת/91א ו-ב), למרות שמדובר בשיחה של מספר שעות.

חמישית, בהודאתו של הסוכן משנת 2010 על שיחותיו עם הנאשם (בצינוק בכלא) אודות הרצח (ת/75ט), ציין הסוכן כי הנאשם אמר לו ש"היה חשוד ברצח". הסוכן לא ציין שהנאשם התוודה באוזניו בשיחות בצינוק בביצוע הרצח. בעדותו בבית-המשפט, לא הייתה לסוכן תשובה עניינית לשאלה, מדוע לא ציין בהודעה משנת 2010 כי הנאשם הודה בזמנו ברצח, וציין שהלה היה "חשוד ברצח". לשאלה האמורה השיב: "כנראה באותו שלב, כנראה לא חשבתי שזה רלבנטי...", והוסיף: "גם ב-2014 הוא אמר לי את זה. אז מה זה קשור? שהוא אמר לי במילים האלה, הייתי חשוד. זה אותו דבר" (עמ' 1010 ואילך).

שישית, טענתו של הסוכן, שלפיה בשנת 2009 דיווח בזמן אמת למפעילו, כי הנאשם הודה ברצח, אינה נתמכת בדו"חות כלשהם של המפעיל. לכך יש להוסיף, כי גם בשיחות המוקלטות הרבות משנת 2014 לא הזכיר הסוכן לנאשם, ולו פעם אחת, את העובדה שהנאשם הודה, כביכול, לפניו, עוד בשנת 2009. נהפוך הוא: במהלך השיחות בשנת 2014, מביע הסוכן כעס כלפי הנאשם על-רקע העובדה שהוא עצמו התוודה באוזני הנאשם ברצח, אך הנאשם נמנע מלספר לו על מעורבותו הרצח.

שביעית, בעדותו בבית-המשפט אף הסתייג הסוכן בסופו של יום מכך שהנאשם התוודה בפניו בשיחה בצינוק בביצוע הרצח; וציין כי ייתכן שלא מדובר היה בהתוודות: "הוא לא התוודה. לא אמרתי שהוא התוודה. אמרתי, אני, אני אמרתי שהיה שם הדיבור בנושא הזה... לא אמרתי שהוא התוודה... היה שם דיבור רלבנטי לגבי התיק... כשאני דיברתי וסיפרתי על עצמי אז הוא מאוד הזדהה אתי" (עמ' 1003-1004).

שמינית, והחמור מכל, הוא דבר השימוש בסמים בצינוק; שכן הסוכן אישר בעדותו, כי במהלך השיחות שבהן דובב את הנאשם, סיפק לנאשם סמים והשניים השתמשו בסמים; וכי לא דיווח על כך למפעילו בתקופה האמורה. רק בשל טעם זה, ככל שהיה מוכח שהנאשם התוודה באותה שיחה בביצוע הרצח, היה מקום לפסול את ההודאה, כאמור בהלכת חייבטוב.

מכאן יש לקבוע, כי לא הוכח שהנאשם התוודה באוזני הסוכן בשנת 2009; ומכל מקום, הטעמים שבגינם נקבע משקל אפסי להתוודות משנת 2014, חלים, אפוא, שבעתיים לגבי ההתוודות הנטענת משנת 2009.

עדויותיהן של מנברה וירושלים

מבוא

88. האדן השני המרכזי שעליו מבקשת המאשימה לבסס את ההרשעה מתייחס לגרסאות שמסרו מנברה וירושלים, כי ראו את המנוחה והנאשם במרכז ירושלים במוצאי שבת 26.4.03. לגבי העדה ירושלים, מבקשת המאשימה לקבוע ממצאים על-יסוד עדותה בבית-המשפט; ובעניינה של מנברה מבקשת היא להעדיף את אמרותיה בחקירה, על-פני עדותה בבית-המשפט, לפי סעיף 10א לפקודת הראיות. מכל אחת מהשתיים נגבו הודעות רבות, רובן בשנת 2003 וחלקן בשנת 2014. על-פי הנטען, מדובר בעדות ראייה שראו את המנוחה עם הנאשם במרכז העיר ירושלים במוצאי השבת האחרון שבו נראתה המנוחה. שתי העדות נחקרו ארוכות במשטרה, מסרו כאמור, הודעות רבות, חלקן סותרות; בשאלה, האם ראו את הנאשם ואת המנוחה בירושלים, והאם הנאשם איים עליהן שלא לספר זאת.

89. ההגנה טוענת, כי המשטרה הפעילה נגד השתיים אמצעים פסולים. על-פי הנטען, המשטרה חקרה את מנברה וירושלים חקירות אינטנסיביות, תוך הפעלת אלימות מילולית, ואף פיסית, וכן הטיחו בהן עלבונות הקשורים להיותן עולות מאתיופיה. כן נטען, כי החוקרים חקרו את השתיים כחשודות במעורבות ברצח ואף עצרו אותן בעילה זו, רק במטרה להפעיל לחץ עליהן, בשעה שלא חשדו שהשתיים מעורבות ברצח. עוד נטען, כי החוקרים ביצעו פעולות חקירה שלא היה בהן צורך אמיתי, שמטרתן הייתה להשפיל ולבזות את השתיים ואף הפעילו לחץ על ירושלים, עת לקחו אותה לרשות האוכלוסין וההגירה לקראת "שימוע פיקטיבי" לפני גירוש, למרות העובדה שהיא יהודייה ואזרחית מדינת ישראל. מנברה וירושלים תיארו את השפעת החקירה עליהן בשנת 2003, כאשר ירושלים העידה ששקלה לשלוח יד בנפשה במהלך החקירה, ומנברה ציינה בעדותה שהיא עדיין נתונה בטרומה מהתנהלות החוקרים כלפיה. בנוסף, טוענת ההגנה, כי בעת שמנברה וירושלים הוזמנו לחקירה בשנת 2014, החליטו השתיים לומר שראו את הנאשם והמנוחה בליל 26.4.03, זאת מתוך החשש שתחזור על עצמה ההתנהלות החקירתית הקשה שהייתה בשנת 2003, ולאור העובדה שהחוקרים אמרו לכל אחת מהן שהנאשם כבר הודה ברצח. ההגנה מבקשת לפסול את גרסאותיהן של השתיים הואיל ונמסרו כתוצאה מהפעלת אמצעים פסולים, זאת בהתאם להלכה הפסוקה שלפיה ניתן לפסול הודעה של עד אם נגבתה תוך הפעלת אמצעים פסולים (ע"פ 5002/09 בעניין ז'אנו (2.12.10)). לחלופין סבורה ההגנה שאין לקבל את הודעות מנברה במשטרה, לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, בשל הטעם שמנברה מסרה בהודעותיה גרסאות שונות וסותרות,

בשאלה אם ראתה את המנוחה והנאשם יחדיו; ונדרשים, לשיטת ההגנה, נימוקים מיוחדים מקום שמבקשים לקבל חלק מהודעות עד במשטרה, ולדחות חלק מההודעות. לחלופי חילופין, גורסת ההגנה כי לא ניתן לקבוע כי השתיים ראו את המנוחה והנאשם בערב ה-26.4.03, זאת ממספר טעמים: האחד - לנוכח הגרסאות השונות שמסרו כל אחת מהשתיים בעניין זה; השני - בשל העובדה שגרסאותיהן סותרות ראיות אובייקטיביות, כאשר כל אחת מהן מתארת את האירוע באופן שונה מהשנייה; השלישי - מחמת היעדר יכולת לקבוע שבנסיבות המקום והזמן הייתה לשתיים אפשרות לזהות את הנאשם ממרחק כמי שהלך ליד המנוחה; והרביעי - לאור משקלן הדל של הגרסאות בעניין הזהוי.

באשר לאמצעים הפסולים שהופעלו כלפי מנברה וירושלים במהלך חקירתן, כדי לחלץ מהן, על-פי הנטען, אמירה שראו את הנאשם והמנוחה בירושלים בליל ה-26.4.03, מפנה ההגנה בעיקר לאמצעים הבאים: שימוש בלימות מילולית ופיסית כלפי מנברה וירושלים ואי-העברת תלונותיהן למח"ש; חקירת מנברה וירושלים בחשד לשיבוש מהלכי משפט ובחשד למעורבות ברצח; איומים על מנברה וירושלים על-מנת שיגידו שראו את המנוחה והנאשם בליל ה-26.4.03, שאם לא כן - ייעצרו אותן או יאשימו אותן ברצח; מעצרן של מנברה וירושלים; איום בגירושה של ירושלים מהארץ ושליטת אזרחותה, באמצעות "תרגיל" שבו נלקחה לרשות ההגירה לקראת "שימוע פיקטיבי" לפני גירוש; וחיפוש משפיל שנערך על גופה של מנברה, ללא הצדקה, תוך פגיעה בזכותה לאוטונומיה על גופה. על הלחצים האמורים נשמעו תלונות בזמן אמת בעת הדיונים של הארכת המעצר של העדות בשנת 2003. על-פי טענת ההגנה, אמצעים פסולים אלו אמורים, בהתאם לפסיקה, לפסול את הודעותיהן של מנברה וירושלים במשטרה וכן לפסול את עדות ירושלים בבית-המשפט, זאת לנוכח הפסיקה שלפיה דוקטרינת הפסילה הפסיקתית שנקבעה בהלכת יישכרוב, אינה מוגבלת להודעות נאשם בלבד, ותחולתה היא אף לגבי גרסאותיהם של עדים שנקטו נגדם אמצעים פסולים (ע"פ 5002/09 בעניין מאיר ז'אנו (לעיל)).

על התהפוכות והסתירות בגרסאות העדות

90. אקדים ואומר, כי לא מצאתי הצדקה להעדיף את חלק מאמרותיה של מנברה במשטרה, על-פני עדותה בבית-המשפט, שלפיה לא ראתה את הנאשם עם המנוחה ביום ה-26.4.03; וכי לא מצאתי מקום לקבוע ממצא על-יסוד עדותה של ירושלים, שלפיה ראתה את הנאשם והמנוחה; זאת הן לנוכח הלחצים הבלתי פוסקים מצד החוקרים כלפי שתי העדות, כל אימת שלא אישרו שראו את השניים בירושלים, והרפיית הלחץ רק כאשר טענו שראו את הנאשם עם המנוחה; והן לנוכח הספק הרב אם בנסיבות המקום והזמן יכלו השתיים לזהות את הנאשם כמי שהלך ליד המנוחה, עת הפנו מבט חטוף לעברם, ממרחק רב יחסית, בסיטואציה שכל אחת מהן מסרה גרסה שונה בעניינה.

91. ראשית יצוין, כי בשנת 2003 נחקרו העדות, לסירוגין במשך כחודשיים, בין המועדים 30.4.03 ל-25.6.03. מהשתיים נגבו כ-40 הודעות באותה תקופה, שבהן מסרו, כאמור, גרסאות שונות וסותרות בשתי הסוגיות הנדונות - בשאלות האם ראו את המנוחה והנאשם ביום שבת 26.4.03, והאם הנאשם איים עליהן. חלק מההודעות נגבו ללא אזהרה, חלק נגבו תחת אזהרה בחשד לעבירת שיבוש הליכי משפט, וחלק אף נגבו תחת אזהרה של חשד במעורבות ברצח. אין מדובר בהתפתחות בחקירה, שלפיה בתחילתה הכחישו השתיים כי ראו את הנאשם והמנוחה ביום שבת, ובהמשך אישרו כי ראו את השניים במועד האמור והנאשם אף איים עליהן; אלא בגרסאות שונות וסותרות שמסרו השתיים בסוגיות הנדונות במהלך כל התקופה. במרבית ההודעות הכחישו העדות, כי ראו את הנאשם ואת המנוחה ביום שבת, וממילא לא אישרו כי הנאשם איים עליהן; בחלק מההודעות טענו כי ראו את השניים ביום שבת; ובמקצת הודעות אף דובר על איום מצד הנאשם. בחינת 40 אמרותיהן על ציר הזמן מעלה, כי בתחילת החקירות טענה כל אחת מהשתיים כי לא ראתה את הנאשם עם המנוחה ביום שבת; כי בהמשך החקירות אישרו כי ראו את השניים; וכי בחקירות רבות (למעלה מ-15), החל מיום 22.5.03 ועד לתום חקירתן באותה שנה -25.6.03, טענו השתיים כי לא ראו את הנאשם והמנוחה ביום שבת. בשנת 2014 זומנו השתיים בעקבות מעצרו של הנאשם לחקירה נוספת, ביום 2.7.14. ירושלים מסרה ביום 2.7.14 ארבע הודעות. בשתיים הראשונות טענה, כי לא ראתה את הנאשם והמנוחה ביום שבת, ובשתיים האחרונות אישרה שראתה אותם. ממנברה נגבתה רק הודעה אחת ביום 2.7.14. היא טענה, כי לא ראתה את הנאשם והמנוחה ביום שבת, אך במהלך החקירה שינתה גרסתה ואישרה כי ראתה את המנוחה.

92. תיעוד חקירותיהן של מנברה וירושלים היה חלקי. החקירות משנת 2003 לא תועדו קולית וחזותית (למעט חקירתה של מנברה מיום 4.5.03; וכן עימות שבו השתתפה; זאת בשונה מהחקירות הספורות משנת 2014 שתועדו). צפייה בחקירות הבודדות שתועדו מלמדת, כי לא כל הדברים שנאמרו בחקירה נרשמו בהודעה הכתובה. כך למשל, בהודעה בכתב שנגבתה מירושלים ביום 4.5.03, שנחזית כ"עדות פתוחה" שלא באזהרה (ת/53ג), שהייתה אחת מהחקירות הבודדות שתועדו קולית וחזותית. עיון בתמליל החקירה מלמד, כי העדה שואלת את השוטרים: "איך יכול להיות שאני ארצח אותה?" וכן: "למה שאני ארצח?" (ת/53כא, עמ' 11 ש' 24 ועמ' 28 ש' 27). מכאן ניתן להבין שבחקירות הקודמות שלה, שלא היו תחת אזהרה, ואשר לא תועדו קולית או חזותית, הטיחו השוטרים בירושלים, כי היא חשודה ברצח המנוחה, דבר שלא צוין בהודעות בכתב, ובכך הפעילו עליה לחץ לרצות אותם, באופן שתאשר שראתה את המנוחה עם הנאשם במוצאי שבת. יוער, שההגנה הוסיפה, כי כאשר תועדו ההודעות הקוליות והחזותיות בשנת 2014, נמצאו פערים בין ההודעה הכתובה, לבין התמליל, בנושאים מהותיים הנוגעים ללחץ שהופעל על העדות. כך, על-פי הנטען, בחקירה הראשונה של ירושלים בשנת 2014 (ת/53כד), אמרה ירושלים מספר פעמים שהחוקרים אמרו לה בשנת 2003 להגיד שהיא ראתה את המנוחה ואת הנאשם וכי הם "הלחיצו" אותה, כאשר דברים אלו לא מופיעים בהודעה הכתובה שנרשמה על-ידי החוקרת (ת/53יח). אמנם לא הייתה חובה על-פי דין לתעד את חקירותיהן של

העדות. ואולם, לנוכח עשרות ההודעות שנגבו מהעדות, שבהן מסרו גרסאות שונות וסותרות בסוגיות שבמחלוקת, הרי שהיעדר תיעוד למרבית החקירות מעורר קשיים בשאלה, האם להעדיף את אמרותיה של מנברה על-פני עדותה בבית-המשפט, וכן להבין את נסיבות מתן עדותה של ירושלים, אשר כאמור העידה, כי ראתה את הנאשם והמנוחה בירושלים.

גרסאותיה של מנברה

93. כאמור, לא מצאתי מקום להעדיף את חלק האמרות של מנברה במשטרה על-פני עדותה, זאת לנוכח נסיבות חקירה, והספק המתעורר מכך בשאלה האם ראתה את הנאשם והמנוחה ב-26.4.03, אם לאו.

אין חולק שמנברה לא הייתה מעורבת ברצח; והיא נחקרה במשטרה רק בשאלה אם ראתה את המנוחה יחד עם הנאשם בערב שבו נראתה המנוחה לאחרונה. ואולם, מנברה עברה חקירה אינטנסיבית וקשה, שבמהלכה הואשמה בשותפות ברצח ואף נעצרה. ספק רב אם היה צורך לעצור את מנברה, ומבלי לקבוע עמדה בשאלה, האם תכלית המעצר נועדה לאלץ את מנברה לומר שראתה את המנוחה עם הנאשם, הרי שלנוכח אישומה במעורבות ברצח וכן לאור מעצרה, רובץ צל כבד על משקל גרסתה המפלילה.

94. מנברה העידה על-כך שעברה מסכת התעללות פיסית ונפשית בחקירתה במשטרה, כלשונה - "התעללו בי כאילו אני זו שרוצחת", "מיררו לי את החיים"; ובעת מתן עדותה הייתה נסערת ודמעות בעיניה (עמ' 354-356). היא ציינה, כי החקירה הותירה בה טראומה עד היום. בין-השאר העידה, כי השוטרים כבלו את ידיה ורגליה באזיקים (עמ' 363), הראו לה תמונות של גופת המנוחה, וכן אמרו לה: "הלוואי שיקרה גם לך כך כמו שקרה לה" (עמ' 379). כן ציינה, כי החוקרים איימו עליה, גידפו אותה (בכינוי "זונה", "בת זונה") ואת עדת עולי אתיופיה במילות גנאי קשות. לדבריה החוקרים אמרו לה: "תגידי שראית" (את המנוחה עם הנאשם), ומפקד צוות החקירה, דודו עמר, אף נתן לה מכה בגב (עמ' 389 ו-454 לפרוטוקול). היא הדגישה, כי היא מדייקת בפרטים, וכי אינה מבקשת להגזים או להעצים את התקיפה, שכן הקצין לא הכה אותה אלא נתן לה מכה בודדת בגב (לעיל).

95. מנברה גם הלינה על השפלה שחוותה בחקירה, עת החוקרת לילך ערכה חיפוש על גופה. מנברה העידה שהחוקרת לילך ערכה חיפוש על גופה באופן אגרסיבי ואף שלחה את ידיה לתוך חולצתה ולעבר שדיה (עמ' 459). היא הוסיפה, כי החוקרת אף פנתה אליה באופן פוגעני וביזתה אותה (עמ' 460). ביום 3.6.03, ולאחר שמנברה חזרה בה מהגרסה שלפיה ראתה את המנוחה ואת הנאשם, היא הוזמנה לחקירה. ואולם, אין כל תיעוד לחקירה זולת מזכר שכתבה החוקרת לילך: "הכנסנו את מנברה לחדר החקירה אני והחוקרות רויטל פירו וימית כהנא. הסברנו לה שהיא

חשודה בשיבוש הליכי חקירה ושאלנו אותה מספר שאלות והיא שתקה לגמרי. החוקרת רויטל ואני **ערכנו לה חיפוש על הגוף** לאחר ששאלנו אם יש ברשותה מכשיר הקלטה וזו שתקה" (נ/14). החוקרת לילך לא זכרה בעת מתן עדותה מדוע לא תיעדה את החקירה ומדוע נערך החיפוש. היא לא הכחישה את עצם עריכת החיפוש, אך עמדה על-כך שלא נגעה בחזה של מנברה. החוקרת רויטל לא זכרה בעדותה את נסיבות המקרה. עריכת חיפוש על גופו של עד, בפרט כאשר לא מדובר בעיכוב או במעצר, הוא דבר חריג; ולאור המזכר שערכה החוקרת לילך, שלפיו נערך חיפוש על גופה של מנברה כדי לברר אם היא מסליקה מכשיר הקלטה, יש לצאת מן ההנחה, כי החיפוש היה גם בחזה, כפי שהעידה מנברה; וכי הדבר גרם לה לתחושות השפלה וביזוי.

96. יצוין, כי עוד במהלך שנת 2003 התלוננה מנברה על האלימות וההתעללות בחקירת המשטרה, ועו"ד אריאל עטרי, ששימש כבא-כוחה בעת מעצרה באותה שנה, העיד, כי שלח למשטרה מכתב שבו התלונן על אופן חקירתה. חלק מהתלונות (לגבי האיומים, ההטרדה בהיבט המיני על-ידי החוקרות רויטל ולילך, כינויה ללא הפסק "אתיופית" ו"זונה") אף מופיעות בפרוטוקול הארכת המעצר בעניינה של מנברה מיום 25.6.03, מפיו של עו"ד עטרי, עת הוסיף וציין, כי גם הכין מכתב בעניין תלונות אלה (נ/6ב, עמ' 9 ו-10). ביום 29.5.03, כחודש לאחר חקירתה הראשונה במשטרה, כתבה מנברה מכתב, בכתב-ידה, המתאר את האלימות וההתעללות בחקירות שעברה במשטרה (ת/57 יב). היא תיארה במכתב את החוויה שעברה בחקירה, שכללה: מכות (דחיפה בגב), קללות, והשפלות שהביאו אותה לומר את מה שהחוקרים ציפו ממנה - שהיא ראתה את המנוחה והנאשם בליל ה-26.4.03. בעניין הארכת מעצרה ביום 25.6.03, כחודש לאחר כתיבת המכתב, הטיח בא-כוחה של מנברה, עו"ד אריאל עטרי, ברפ"ק דוד עמר את טענותיה של מנברה בעניין היחס אליה במשטרה, והעובדה שהוטרה מינית על-ידי החוקרות רויטל ולילך, הוכחה והשמיעו לעברה עלבונות. החוקר דוד עמר הצהיר לבית-המשפט, כי יעביר התלונות למח"ש (נ/6ב, עמ' 9 ו-10); אך לא נמסר על-ידי המאשימה אם התלונות כלל הועברו למח"ש. באשר לטענות על אלימות, הרי שמעיון במזכר שערך החוקר חיים מלכה עולה, כי הוא הושיב את מנברה בכוח על הכיסא כאשר רצתה לקום מכיסאה במהלך החקירה, זאת על-מנת שלא תסתכל על ירושלים כשהיא משוחחת אֶתה (ת/101 - "היא קמה מכיסאה כדי לדבר עם ירושלים, ועוד לפני שקמה שמתי ידי על כתפה והושבתי אותה **בכוח**..."). תימוכין לטראומה שעברה מנברה בחקירה המשטרתית בשנת 2003 ניתן למצוא גם בהקלטת חקירתה משנת 2014, עת הוזמנה לחקירה נוספת בעקבות מעצרו של הנאשם. מנברה אמרה לחוקרת בחקירה משנת 2014, כי יש לה טראומה מהמשטרה ("יש לי טראומה גם מהמשטרה וגם ממנו"), והחוקרת רויטל לא שאלה את מנברה למה כוונתה (ת/57יח, עמ' 1). יוער, כי ההגנה אף הפנתה לדיסק חקירה של מנברה משנת 2014 (ת/57כ), שבו על-פי הנטען סיפרה מנברה לאלי כהן, ראש הימ"ר שכל פעם שראתה את החוקר עודד יניב ברחוב סיפרה לו כמה סבלה ממנו, ואף ציינה לפני החוקרת רויטל שהיא ראתה את החוקרת לילך מחוץ לחדר החקירות ועברה צמרמורת בכל גופה "רק מלראות אותה".

97. מעבר לטענות של מנברה אודות אלימות, השפלה ואיומים, הרי שכאמור גם הופעל כלפיה לחץ בכך שנחקרה תחת אזהרה, תחילה בחשד לשיבוש הליכי משפט, ובהמשך - בחשד למעורבות ברצח המנוחה, והיא אף נעצרה לצרכי חקירה. מהראיות עולה שמנברה, כמו ירושלים, שינתה את גרסתה ואמרה שראתה את המנוחה והנאשם בירושלים בליל ה-26.4.03, רק לאחר החשדתה ברצח המנוחה. מנברה הבהירה בבית-המשפט, כי החוקרים, ובכללם לילך, אמרו לה לומר שראתה את המנוחה והנאשם בירושלים באותו ערב, אחרת תואשם ברצח המנוחה ותרצה עונשי מאסר ("אם לא תגידי שראית אותו נאשים אותך בקשירת קשר לרצח ונכניס אותך לשנתיים, או שיבוש בחקירות" (עמ' 388)). לדבריה, בעקבות החשדתה בעבירות חמורות, לרבות בחשד לרצח, ונוכח הלחצים והאלימות, שינתה את גרסתה וסיפרה שראתה את המנוחה והנאשם בירושלים. לאחר מכן נערך מפגש בין מנברה לבין ירושלים, שבמהלכו אמרה מנברה לירושלים לומר לחוקרים כי ראתה את המנוחה בעיר. משאישרו החוקרים, כי מנברה לא הייתה חשודה בקשר לרצח, ומשלא נתנו הסבר משכנע לשאלה, מדוע האשימו אותה בחשד זה, שבגינו אף נעצרה, לא ניתן לשלול את האפשרות שההחשדה ברצח והמעצר בשנת 2003 למשך שבעה ימים, נועדו בין-השאר לשמש לחץ על מנברה לספר כי ראתה את המנוחה והנאשם במרכז העיר. לא ניתן לשלול את האפשרות שהלחץ היה אפקטיבי, שכן בעקבותיו מסרה מנברה כי ראתה את הנאשם יחד עם המנוחה במוצאי שבת, אם כי גם מסרה גרסאות שונות וסותרות בעניין זה.

98. מכאן לא ניתן לשלול, שהאמצעים שננקטו נגד מנברה בשנת 2003 גם השפיעו על מסירת גרסתה במשטרה בשנת 2014. בעת חידוש החקירה בשנת 2014 עמדה מנברה על-כך שלא ראתה את המנוחה והנאשם. היא הוזמנה לחקירה בשעת צהריים, זמן קצר לפני שהיה עליה לאסוף את ילדיה מהמסגרות החינוכיות, והיא הובאה בניידת לתחנה כאשר רכבה הפרטי נשאר במקום עבודתה. מנברה הייתה בהיריון מתקדם בשעת החקירה. חקירתה של מנברה תועדה בכתב-יד וכן הוקלטה (תמליל ת/57). בתחילת החקירה הודיעו החוקרים למנברה, כי הנאשם הודה ברצח. בחקירה מסרה מנברה, בין-השאר, כי סבלה מאוד מהמשטרה בשנת 2003, וכי יש לה טראומה מהמשטרה, אך החוקרים לא שאלו אותה למה כוונתה. החוקרים אמרו למנברה שהנאשם הודה שראה אותן בירושלים במוצאי שבת, וכי אין לה ממה לחשוש; אך היא השיבה כי לא ראתה אותו וייתכן שהוא ראה אותה. בהמשך, כאשר הבהירו לה כי הנאשם הודה ונעצר ואין לה ממה לחשוש שאל החוקר את מנברה: "האם ראיתם אותו נכון?", ומנברה השיבה: "לא יודעת" (ת/57, עמ' 21). לשאלתו המדריכה של הקצין אלי כהן: "ראיתם אותו נכון? נכון האמת שראיתם אותו?" (לעיל, עמ' 22), השיבה מנברה "כן"; ומשנדרשה לספר על הנסיבות הוסיפה: "נפנפנו זהו". בשלב זה אמר הקצין כהן לעדה: "תספרי הכל, תלכי הביתה תודה רבה זהו" (לעיל). בשלב זה בכתה העדה ואמרה: "מאז כבר אני סובלת מכם"; והקצין הגיב: "לא את לא תסבלי מאתנו... אני מביט לך לא תסבלי מאתנו ולא תשמעי מאתנו". מנברה אמרה לקצין שכבר התלוננה בפניו בזמן אמת, כי סבלה מהחוקרים, ובהצביעה על אחת החוקרות הוסיפה: "סבלתי גם ממנה סבלתי". או-אז הגיב הקצין כהן: "עזבי, את לא תסבלי מאף אחד אני רוצה שתספרי לנו את האמת כמו שאת זוכרת וזהו... וניקח אותך תלכי חזרה

לעבודה" (עמ' 23). בשלב זה מסרה מנברה את הגרסה שלפיה ראתה את המנוחה במרכז העיר ממרחק, עת "נפנפה" לעברה ביד כשהנאשם היה עמה והם עלו במעלה הרחוב (עמ' 24). בהמשך הפצירה החוקרת רויטל במנברה לספר על נסיבות הזיהוי והדגישה שהנאשם כבר הודה. כאשר מנברה אמרה לרויטל, כי חשה צמרמורת (ככל הנראה לאחר שראתה את החוקרת לילך בחוץ), השיבה החוקרת: "אני יודעת, זו הייתה לך חוויה לא נעימה היית יותר צעירה די בואי נגמור עם זה נגמור" (עמ' 23). או-אז חזרה מנברה וציינה, כי ראתה את המנוחה מנפנפת ממרחק, לאחר שקודם לכן שוחחה עמה בטלפון. לטענת ההגנה, מנברה אמרה משפט נוסף שמופיע בתקליטור, אך לא מופיע בתמליל, לפיו ראתה את הנאשם בשנת 2003 בציינה: "אמרתם לי תגידו ככה וככה". בהמשך אמרה מנברה לחוקרים, כי ראתה גם את הנאשם ליד המנוחה (עמ' 23-24). ואולם, כפי שפורט בהמשך, היא מסרה תיאור שונה על הפגישה, ביחס לתיאור שמסרה ירושלים, וביחס לתיאור שמסרה היא עצמה בשנת 2003. לטענת ההגנה, בסוף אותה חקירה יצאו החוקרים מהחדר והשאירו את מנברה לבדה, ואז החלה לדבר לעצמה באמרהרית, שעל-פי תרגום שהוגש על-ידי ההגנה מלמלה לעצמה: "אוי מה זה השטויות האלה, לאיזה צרה נכנסתי; אוי זה בעיה". יוער, ההגנה רואה בכך אמירה המבטאת את רחשי לבה של מנברה, לפיה הכניסה את עצמה לצרה כשמסרה גרסה לא מדויקת.

באשר לגרסה שמסרה בשנת 2014, העידה מנברה בבית המשפט, כי בעת שהביאו אותה לחקירה הייתה בחודש התשיעי להיריון, והייתה אמורה לאסוף את ילדיה מהמסגרות החינוכיות. החוקרים אמרו לה להגיד שראתה את הנאשם והמנוחה, והיא הבינה שאם לא תעשה כן תחזורנה עליה החוויות הקשות שפקדו אותה בשנת 2003. לדבריה, החוקרים אמרו לה לומר שראתה את הנאשם ותלך לדרכה, וכלשונה: "אני אומרת להם שאני צריכה להוציא את הילדים. לא, תגידי, זהו, זהו, גמרנו, תגידי שראית אותו, אנחנו מכניסים אותו, תגידי כל זה. אז אמרתי אני אדבר בבית-המשפט את כל האמת" (עמ' 471, ש' 17). היא הבהירה, כי אמנם לא חוותה אלימות, אך כשראתה את החוקרים "חזר לי כל הסיוט" (לעיל).

99. סיכומם של דברים: לא ניתן לשלול, כי מנברה, שהייתה אמורה להיות עדת ראייה ולהתייחס לשאלה, האם ראתה את המנוחה במוצאי שבת ומי התלווה אליה, עברה חוויה קשה וטראומתית של חקירה אינטנסיבית ופוגענית, שכללה האשמתה בשותפות לביצוע רצח כאמתלה להפעלת לחצים עליה, ואף מעצר של ממש למספר ימים. במהלך החקירה והמעצר בשנת 2003 מסרה מנברה גרסאות סותרות בשאלה הנדונה, ולא ניתן לשלול את גרסתה כי עשתה זאת רק בשל לחצי החקירה על-רקע הטראומה שחוותה. אף לא ניתן לשלול את גרסתה כי משזומנה לחקירה בשנת 2014, מסרה שראתה את המנוחה והנאשם, רק מתוך חשש שאם לא תעשה כן תחווה את החקירה הקשה שהייתה מנת חלקה בעבר, כולל מעצר. בנסיבות אלו, יש להיזהר עד מאוד בהעדפת חלק מהודעותיה במשטרה על-פני עדותה

בבית-המשפט, זאת כאשר גם בבית-המשפט וגם בהודעות רבות במשטרה טענה, כי לא ראתה את המנוחה יחד עם הנאשם במוצאי שבת.

עדותה של ירושלים

100. כאמור, ירושלים העידה בבית-המשפט, כי ראתה את הנאשם והמנוחה במוצאי שבת, 26.4.03. כפי שכבר צוין בהודעותיה במשטרה מסרה גרסאות שונות וסותרות בעניין זה. בתחילה טענה, כי לא ראתה אותם; ובהמשך, לאחר שנעצרה, מסרה גרסאות שונות, לסירוגין, בשאלה שבמחלוקת. אקדים ואומר, כי לנוכח נסיבות חקירתה של ירושלים במשטרה, והפעלת לחצים קשים עליה - למרות היותה עדת ראייה ולא חשודה - מתעורר ספק אם ניתן לסמוך ממצא כלשהו על-יסוד עדותה, שלפיה ראתה את המנוחה והנאשם במרכז העיר במוצאי-שבת. לחצים אלו כללו החשדה בשותפות לרצח, ואף מעצר למשך ארבעה ימים.

101. ללחצים האמורים נתווסף לחץ חמור מאין-כמותו, של מה שמכונה על-ידי המאשימה "תרגיל חקירה", שבמהלכו נלקחה ירושלים, אזרחית המדינה עולה מאתיופיה, למשרדי רשות האוכלוסין לשם "ראיון פיקטיבי", בבחינת "שימוע", לקראת גירוש מהארץ. מדובר באמצעי פסול, של הפעלת לחץ מאיים ומשמעותי של גירוש לאתיופיה של עולה מאתיופיה, שמרבית משפחתה בארץ ושאחיה שרתו בצה"ל, רק כדי לאלץ אותה לאשר שראתה את המנוחה והנאשם במרכז ירושלים. מדובר בתרגיל חקירה פסול שננקט כלפי עדת ראייה שלא הייתה חשודה במעורבות ברצח. בעניין יצירת המצג הכוזב של גירוש מן הארץ של עולה מאתיופיה, חצתה המשטרה את הגבולות המותרים בחקירת עד. תרגיל שכזה, הן כלפי חשוד, והן (כל שכן) כלפי עד ראייה, עלול להביא להודאת שווא או להפללת שווא. ניתן להצטרף להערת ההגנה בסיכומיה, כי תרגיל החקירה, בזיקה לתחושות של ירושלים, שמסרה לשוטר דודו מולה, כי תשו כוחותיה וחשבה להתאבד - "הוא מסמר שיער ומרעיד את אמות הסיפים" (עמ' 139 לסיכומים).

102. ירושלים התלוננה עוד בשנת 2003, בזמן אמת, על לחצים קשים שחוותה בחקירה המשטרתית שבמהלכה נעצרה כאמור. במסגרת הבאתה למינהל האוכלוסין ההגירה, לקראת "שימוע" לשם גירוש מן הארץ, אמרה ירושלים לקצין דוד מולה, דברים שנרשמו על-ידו בזיכרון דברים, אשר מצביעים על לחץ כבד ביותר שעבר עליה בחקירה, ובכלל זה האיום להרחיק אותה מישראל. על-פי המזכר ציינה העדה, כי אחיה שירתו בצה"ל, כי היא מפרנסת את אמה, כי היא בוגרת פנימיית כפר חסידים, וכי גדלה בארץ ורוב משפחתה כאן חוץ מאמה ואחיה שנשארו באתיופיה. ירושלים אמרה לרפ"ק דוד מולה: "החוקרים לחצו עליי... דודו, כשראיתי אותך שמחתי רק כשראיתי אותך משהו הקל עליי אבן כבדה ירדה מעליי כי אפילו חשבתי להתאבד בתלייה, נפגעתי נפשית, אין לי כוח" (נ/14).

בעדותה בבית-המשפט ציינה ירושלים, כי אחת החוקרות סטרה לה (עמ' 225, ש' 11). לשאלת בית-המשפט לב"כ המאשימה במהלך אותו דיון, האם התלונה הועברה למח"ש, ציין ב"כ המאשימה, כי הועבר דיווח למפקד של החוקרת בלבד. יש לזכור, כי המאשימה לא ראתה בירושלים "עדה עוינת" שכן זו ציינה בעדותה, כי ראתה את המנוחה עם הנאשם במוצאי שבת בירושלים. העדות, כאמור, כללה טענה שלפיה במהלך החקירה סטרה לה אחת החוקרות. העדות בעניין הסטירה מתיישבת עם התרשומת שערך החוקר משנת 2003 במשטרת ההגירה, לפיה התלונה לפניו העדה על החקירה הקשה שננקטה כלפיה עד כי חשבה לשלוח יד בנפשה.

103. מכיוון שהמאשימה מבקשת לסמוך ממצאים על-יסוד עדותה של ירושלים, ולא על-יסוד אמרותיה בחקירה, לא נתייחס לאמרות. ואולם, הגרסאות השונות והסותרות שמסרה ירושלים בעניין זה בעת חקירתה במשטרה, מעוררות ספק בשאלת משקל עדותה, בשאלה האם ראתה את המנוחה עם הנאשם במוצאי שבת במרכז העיר. לא ניתן לשלול אפשרות, שלפיה העדה מסרה פרטים לא מדויקים בהודעתה בעניין המפגש, מחמת לחצי החקירה. הלחצים נבעו מהתנהלות החוקרים כלפיה, כפי שציינה, וכן מכך שהאשמה, ללא כל עילה או הצדקה, בסיוע ברצח; ואף נעצרה לצורכי חקירה למשך ארבעה ימים. השלב שבו אישרה כי ראתה את המנוחה והנאשם בירושלים, בא לאחר מפגש עם מנברה, זמן קצר לאחר שמנברה מסרה, כי היא וירושלים ראו את הנאשם והמנוחה במרכז העיר.

104. בעניין המפגש בחקירה בין מנברה לבין ירושלים, ציינה ירושלים בשיחתה עם רפ"ק דודו מולה במשרדי רשות ההגירה, כי שיקרה במהלך המפגש עם מנברה: "בהתחלה אמרתי את האמת כי לא ראיתי ולא יודעת מי קשור לאירוע, אבל אחרי החקירה כשהפגישו אותנו, אותי עם מנברה, היא חיבקה אותי והתחננה שנשקק, לכן שיקרתי ואמרתי כי ראיתי, מנברה הפילה אותי למלכודת אמרה לי מה להגיד ומה לא להגיד" (נ/14, עמ' 3). מיד לאחר המפגש במשטרה בין מנברה לבין ירושלים, נחקרה ירושלים לאחר תשאול שנערך לה, אשר לא תועד כלל - לא בהודעה, לא במזכר ולא בהקלטה. יצוין, כי מתמלול החקירה (ת/53כא) שבאה לאחר התשאול, עולה כי החוקרת לילך אמרה לירושלים לחזור על מה שסיפרה לה בתשאול (שכלל לא תועד), כי היא ומנברה ראו את הנאשם בירושלים; ומיד בהמשך מופיעה גרסתה של ירושלים. ואולם, בהודעה הכתובה (ולא בתמלול), מופיעים הדברים כאילו יצאו מפיה של ירושלים, ללא ציון העובדה שהחוקרת הזכירה לה הדברים שנאמרו בתשאול קודם שלא תועד. מתמלול גביית ההודעה ניתן אף להבין, כי החוקרים הטיחו בירושלים אמירות שמהן עולה, שרצחה את המנוחה, שכן בתמליל אומרת ירושלים: "איך יכול להיות שאני ארצח אותה? איך? ככה אני מסוגלת?... למה שאני ארצח?" (ת/53כא, עמ' 11 ו-28). פרט זה לא נרשם על-ידי החוקרת בהודעה הכתובה, למרות שהדברים מופיעים בהקלטה; ומצביע, כאמור, על לחצים שהופעלו על ירושלים בחקירה, עת "הואשמה" בשותפות לרצח; והבינה מהרמזים של החוקרים, כי אם לא תפליל את הנאשם תואשם ברצח המנוחה.

החוקרים רויטל וחיים מלכה לא נתנו כל הסבר משכנע לשאלה, מדוע חקרו את ירושלים כחשודה בקשירת קשר לביצוע רצח; כאשר השניים אישרו שלא היה חשד נגד ירושלים בעניין זה. לא ניתן לשלול את האפשרות, שלפיה ההאשמה בחשד זה נועדה אך לשמש כלחץ על ירושלים, במסגרת חקירתה האם ראתה את המנוחה עם הנאשם במוצאי שבת במרכז ירושלים - לחץ דומה לזה שהופעל על מנברה. לאור דבריה של ירושלים לרפ"ק דודו מולה, גם לא ניתן לשלול שמנברה אמרה לירושלים לומר כי ראתה את הנאשם והמנוחה במרכז העיר. לנוכח האמור, מתעורר החשש כי ההחשדה של ירושלים בשותפות לרצח (כמו ההחשדה הדומה של מנברה), הובילה להפלת הנאשם, כדי לרצות את החוקרים. החשש כאמור הוא אף מוגבר לנוכח העובדה שמשתי העדות נגבו בסך הכל כ-40 הודעות, שבהן מסרו גרסאות שונות; ושהגרסה המפלילה בשנת 2003 הושגה בעקבות האשמה במעורבות ברצח וכן מעצר; והגרסה המפלילה בשנת 2014 הושגה כתוצאה מהשפעות טראומות החקירה והמעצר משנת 2003 בשילוב המידע שמסרו החוקרים לנחקרות, שלפיו הנאשם הודה ברצח.

105. מכאן לנסיבות מתן אמרתיה של ירושלים בשנת 2014. בעת חידוש החקירה בשנה זו הגיעו החוקרים למקום עבודתה של ירושלים כדי לקחת אותה לחקירה. שיחתה עם החוקרים עודד יניב ורויטל שרף הוקלטה, וכבר בתחילתה הזכיר החוקר יניב לירושלים את החקירה שעברה בשנת 2003, ואף התנצל על התנהלות השוטרים בחקירה בעבר. בין-השאר אמר לה: "את זוכרת מה היה בחקירה, נכון? את זוכרת שנחקרתם ונשאלתם שאלות והסתיים הקשר בינינו, **הסתיים לא טוב. הסתיים שאתם כעסתם עלינו** ואנחנו כעסנו עליכם... **סליחה** אם כעסנו **ואם היינו לא בסדר** וגם להגיד שאנחנו מבינים גם אותך" (ת/53ז, עמ' 4, ש' 34 ואילך). בהמשך הדברים, הזכיר החוקר לירושלים, כי בחקירה בשנת 2003 מסרה גרסאות סותרות: "את זוכרת שאמרת בהתחלה לא ראינו, אחר כך כן ראינו אחר כך לא ראינו?", ולכך השיבה: "**כי נלחצנו. לא ידענו מה להגיב, כי גם אתה יודע שדיברתם איתי ואמרתי לכם אני לא ראיתי, הלחצתם אותי, מרוב הלחץ הזה דברים שלא ראיתי אמרתי**". או-אז, דיווח החוקר לירושלים, כי הנאשם נעצר והודה שראה אותה יחד עם מנברה ושהשתיים ראו אותו. הדבר לא שינה את תשובתה של ירושלים שהבהירה בתגובה: "אני, האמת לא ראיתי אותו לא ראיתי אותו" (ת/53ז, עמ' 6). יוער, כי ירושלים לא ידעה שהשיחה מוקלטת, ומסרה את הדברים כמשיחה לפי תומה. משנוכח החוקר לדעת, כי ירושלים אינה מאשרת שראתה את הנאשם, השמיע משפט, שלכאורה מרמז על-כך שירושלים עלולה לעבור חקירות דומות כמו שעברה בשנת 2003, שכללו כאמור מעצר, עת אמר לה: "אנחנו לא רוצים, **אנחנו לא רוצים עוד פעם, לעבור את הבלגן**" (לעיל, עמ' 19, ש' 1). בעדותו בבית-המשפט לא נתן יניב הסבר משכנע אודות פשר השמעת הדברים האמורים, ולא ניתן לשלול, כי מדובר היה במסר מרומז, שלפיו אם לא תאשר שראתה את הנאשם עם המנוחה, תעבור חוויה דומה לזו שהייתה בשנת 2003.

גם בחקירה הראשונה של ירושלים בשנת 2014, שבה הכחישה כי ראתה את המנוחה עם הנאשם, ציינה ירושלים מספר פעמים, כי בשנת 2003 אמרה שראתה את המנוחה ואת הנאשם, למרות שלא ראתה אותם, וזאת היות שהחוקרים צעקו עליה, הלחיצו אותה ואף אמרו לה מפורשות לומר שראתה את הנאשם, זאת כעולה מתמליל החקירה המוקלטת (ת/53כד). אמירות חשובות ומשמעותיות אלו לא הועלו על הכתב בהודעה בכתב (ת/53יח).

לאחר החקירה הראשונה האמורה משנת 2014, שבה אמרה כאמור ירושלים שלא ראתה את המנוחה והנאשם, הועברה ירושלים לתחקור של מפקד הימ"ר, אלי כהן, זאת בזמן שמנברה הגיעה לחקירה. תחקור זה לא תועד בהודעה ובזכ"ד של מפקד הימ"ר. בצד זאת, קיים זיכרון דברים מאוחר יותר של החוקרת לילך, שבו צוין, כי ראתה את ירושלים בחדרו של אלי כהן עת תוחקרה ירושלים. על-פי האמור בזיכרון הדברים, בשיחה בחדר נאמר לירושלים, כי הנאשם הודה ברצח, וכי גם מנברה סיפרה שראתה את הנאשם והמנוחה. על-פי זיכרון הדברים "ירושלים אמרה כמה פעמים שהם לא ראו, עד שהיא הפסיקה לדבר והתחילה לבכות ואמרה שכל הכבוד שמצאנו את הרוצח". בשלב זה, על-פי זיכרון הדברים "ביקשה [ירושלים] לשמוע שבאמת מנברה סיפרה את האמת ואלי כהן התקשר למנברה ושם אתה על רמקול. מנברה אמרה שהיא אמרה במשטרה את מה שהם אמרו אז - את האמת". לדבריה, שאלה את ירושלים מה היא רוצה לעשות, וזו השיבה: "לספר את האמת שהם באמת ראו את המנוחה וסלומון כאשר המנוחה נופפה להם לשלום" (ת/49ט). כאן המקום לציין, כי על-פי גרסתה של ירושלים, הייתה זו החוקרת לילך שסטרה על פניה בשנת 2003 וחקרה אותה במרבית חקירותיה, שלאחר מכן דיווחה ששקלה להתאבד. בהמשך נגבתה מירושלים הודעה נוספת (ת/53יט), שבה ציינה כי ראתה את הנאשם והמנוחה בירושלים. התקלה החקירתית החמורה היא, שהפגישה של לילך ואלי כהן, במשרדו של אלי כהן, שגרמה לירושלים לשנות את גרסתה לא הוקלטה, למרות ש**כל** שאר פעולות החקירה משנת 2014 הוקלטו, החל משלב הסערתה של ירושלים ברכב אל התחנה וכלה בגביית ההודעות עצמן. אמנם אין חובה להנציח עדויות של עד בתיעוד חזותי, אך בעת חידוש החקירה בשנת 2014, הקפידו החוקרים לתעד את כל השיחות, התחקורים וההודעות עם העדות. כבר נפסק, כי היעדר תיעוד חלק משמעותי של חקירה, שבמהלכה "משנה עד את גרסתו מקצה לקצה", מהווה מחדל חקירה שיש בו כדי להעלות "חשש ממשי כי נפל פגם מהותי בהתנהלותם של גורמי חקירה", פגם שאותו ההגנה אינה יכולה להוכיח (ע"פ 2869/09 זינאתי נ' מדינת ישראל (9.11.11)). אי-תיעוד השיחה במשרדו של מפקד הימ"ר, שבמהלכה, הביאו החוקרים את ירושלים לשינוי גרסתה, והיעדר כל הסבר ענייני לכך, מטיל צל כבד על אפשרות הברור העובדתי בדבר נסיבות חזרתה של ירושלים לגרסה המפלילת; על-רקע טענותיה החוזרות והנשנות כי לא ראתה את הנאשם יחד עם המנוחה, וכי הפעילו עליה לחצים בחקירות לומר שראתה את השניים.

בעקבות התחקור, שלא תועד כאמור, נגבתה הודעתה השנייה של ירושלים על-ידי החוקרת לילך שרף - הודעה

קצרה בת מספר שורות (ת/53ט), שגם הוקלטה (יוער, כי במקור צוין שההודעה נגבתה על-ידי עודד יניב, אך נעשה תיקון בכתב-יד, שלפיו נגבתה ההודעה על-ידי לילך). ההודעה בכתב היא בת מספר שורות, ולא משקפת את החקירה המתועדת בהקלטה (תמליל ת/53כ). ניכר, כי מדובר בהודעה כללית, ללא פרטים, כאשר הנחקרת פסיבית. בחינה מדוקדקת של החקירה המוקלטת מעלה, כי ירושלים לא סיפרה, שראתה את הנאשם והמנוחה; אלא בעיקר השיבה בחיוב לשאלות מדריכות של החוקרת. החוקרת הפנתה אותה לחקירה קודמת משנת 2003, שבה ציינה במהלך שחזור כי ראתה את המנוחה מנופפת לשלום; ושאלה, האם מה שסיפרה בעבר (בשנת 2003), כי ראתה, יחד עם מנברה, את המנוחה ואת הנאשם ביום שבת, היה נכון. לכך השיבה ירושלים: "כן". כאשר נשאלה ירושלים, אם היא זוכרת פרטים נוספים, כמו-גם שחזור שביצעה בשנת 2003 - בכתה, והשיבה כי מחמת חלופי הזמן אינה זוכרת פרטים נוספים (לעיל, עמ' 2). במהלך החקירה שאלה החוקרת את העדה: "למה היום את אומרת את האמת?"; והעדה השיבה: "... האמת, אני אגיד לך אתם אומרים לי שהיא אמרה שראתה אותו". בשלב זה החוקרת העירה לה, כי אכן מנברה אמרה מה שאמרה, וחזרה על השאלה מדוע היא עצמה, ירושלים, מספרת את הדברים. לכך הגיבה ירושלים, בשאלה, האם הנאשם "כבר אמר את זה שהוא עשה את זה נכון?" (ת/53כ, עמ' 4-5). ניתן להתרשם, כי היה חשוב לעדה לברר שמנברה והנאשם מסרו בחקירותיהם, כי הנאשם היה עם המנוחה במרכז העיר. ניכר, כי בהודעה זו, דלת הפרטים הייתה ירושלים פסיבית, בעניין עצם הפללה; וכי בהזדמנויות שבהן החלה ירושלים לומר לחוקרת, כי אמרה שראתה את המנוחה והנאשם משום שמנברה אמרה זאת, קטעה החוקרת את דבריה ולא אפשרה לה לסיים את המשפט. גם נאמר לה שעם סיום רישום ההודעה, היא תוכל ללכת לדרכה.

עולה אפוא, כי החוקרים הפעילו על ירושלים גם בחקירה בשנת 2014 לחץ לומר שראתה את הנאשם יחד עם המנוחה, תוך אזכור החקירה משנת 2003, והגרסה המפלילה שמסרה בשחזור באותה חקירה (באשרה עוד במהלך הנסיעה לחקירה שמדובר היה בחקירה לא פשוטה); ורמזו לה, אגב הדרכות חוזרות ונשנות, מה הגרסה שמצופה לשמוע ממנה.

סיכומם של דברים: קיים, אפוא, חשש, כי הלחצים שהופעלו על ירושלים בעת חקירותיה בשנת 2003, אשר גרמו לה בשעתו לתחושות של אובדן כוח עד כדי ניסיון לפגיעה עצמית, הביאו אותה למסירת הגרסה המפלילה הן בשנת 2003 והן בשנת 2014. ובנסיבות אלו, יש להיזהר בקביעת ממצאים על-יסוד עדותה של ירושלים, בדבר נוכחותם של המנוחה והנאשם במרכז העיר ביום 26.4.03, לאור תהפוכות גרסאותיה בעניין זה, על-רקע דרכי החקירה שהביאו אותה למסירת גרסתה.

הערות נוספות על משקל גרסאותיהן של מנברה ושל ירושלים אודות המפגש

106. מכאן לסקירת המשקל הפנימי של הגרסאות שמסרו מנברה וירושלים, בשאלה האם ראו את המנוחה והנאשם בליל ה-26.4.03. כאמור, המאשימה מבקשת להעדיף חלק מאמרותיה של מנברה במשטרה, על-פני העדות; ובהקשר זה יוער, כי מנברה מסרה בשמונה הודעות בשנת 2003 שלא ראתה את המנוחה ואת הנאשם, ובארבע אמרות ציינה שכן ראתה אותם; וכי ירושלים מסרה בעשר אמרות בשנת 2003 שלא ראתה את המנוחה ואת הנאשם, ובשתי אמרות - שכן ראתה אותם.

107. ראשית יצוין, כי בהודעות במשטרה משנת 2003, שבהן תיארו את הפגישה עם סלמון והמנוחה, מסרו השתיים פרטים שונים במספר סוגיות. בכל הנוגע לתיאור הרגע שבו ראו את הנאשם והמנוחה לראשונה, ציינה מנברה כי ראתה את השניים עולים לכיוון ביתו של המנוח דאודי, וכי השניים נכנסו לכניסה לבנין שבו מתגורר דאודי וסגרו את הדלת (ת/57ג, עמ' 2, ש' 58-60). ירושלים מסרה שהיא ומנברה לא ראו להיכן הלכו השניים (ת/53כא, עמ' 5, ש' 24-29). באשר למיקום של המנוחה ביחס לנאשם, ציינה מנברה, כי המנוחה הלכה ראשונה בצעדים מהירים והנאשם הלך אחריה (ת/57ג, עמ' 2, ש' 60-61). ירושלים לעומת זאת ציינה, כי הנאשם התקדם בשעה שהמנוחה התעכבה (ת/53כא, עמ' 4), ובעימות עם הנאשם אמרה ירושלים שהמרחק בין המנוחה לבין הנאשם היה בין 100 לבין 150 מטרים. לגבי תגובת המנוחה כשראתה את מנברה וירושלים, מסרה מנברה בהודעתה, כי "בדרך לפני שנכנסו לבית של דאודי ראתה אותנו **מרחוק** ונפנפה לנו לשלום... לא יודעת אם היא זיהתה אותנו" (ת/57ג, עמ' 2, ש' 63-64). ירושלים מסרה בהודעתה גרסה שונה, שלפיה המנוחה קראה להם, והשתיים שוחחו עמה - "אמרנו לה, כן מה נשמע, איפה את... אחרי זה אמרנו לה ככה ושלום"; "התעכבה, ואחרי זה אמרנו לה טוב, להתראות והלכה" (ת/53כא, עמ' 2-4). בעניין כיוון ההליכה של המנוחה, מסרה מנברה במהלך שחזור, כי ראתה את השניים יורדים ברחוב הלני המלכה מבנק טפחות לכיוון ביתו של המנוח דאודי שנמצא בסמטה של רחוב הלני המלכה (ת/99, ש' 6-7). לעומת זאת, ירושלים מסרה גרסה שונה בעניין זה, שלפיה המנוחה וסלמון עלו ברחוב הלני המלכה מכיוון רחוב יפו לכיוון ביתו של דאודי שנמצא ברחוב הלני המלכה (ת/53ג, עמ' 2), כאשר היא ומנברה היו במרחק של 150 מטרים מהן. עוד יצוין, כי למנברה וירושלים נעשה שחזור בשנת 2003 של המפגש, אך המשטרה איבדה את התיעוד החזותי של השחזור.

108. בנוסף, מסרו השתיים תיאורים שונים בשנת 2014, לעומת התיאורים משנת 2003. באשר לרחוב שבו ראו את המנוחה ואת הנאשם, ציינה מנברה בשנת 2003, כי ראתה אותם יורדים מרחוב הלני המלכה לכיוון בנק טפחות, בואך לבית של המנוח דאודי, אך בהודעה משנת 2014 ציינה, כי ראתה אותם ברחוב יפו ליד כיכר ציון (ת/57יח, עמ' 3, ש' 70-75). בכל הנוגע לכיוון ההליכה של המנוחה והמנוח, ציינה מנברה בשנת 2003, כי השניים כאמור ירדו ברחוב הלני

המלכה, אך בשנת 2014 מסרה שהשניים הלכו ברחוב יפו לכיוון האוטובוסים (ת/57, לעיל). בעניין אופי המפגש, ציינה מנברה בשנת 2003, כי המנוחה וסלמן נכנסו לבית של המנוח דאודי ברחוב הלני המלכה אחד אחרי השנייה, וכי המנוחה נופפה לה לשלום; ובאמרה משנת 2014 ציינה, שהמנוחה והנאשם הלכו לפניהם ברחוב, וכי המנוחה "הסתובבה ונופפה לשלום" (לעיל, עמ' 5).

109. בעניין משקל גרסאות מנברה וירושלים בכל הנוגע למפגש, הרי שאחד הפרטים שמסרה ירושלים בעניין המפגש עם המנוחה - תיאור לבוש המנוחה - אינו מתיישב עם ראיות חיצוניות. באמרתה בחקירה, ציינה ירושלים כי המנוחה לבשה מכנסיים שחורים וחולצה בצבע שחור, כאשר ראתה אותה במרכז העיר (ת/53ג, עמ' 2, ש' 4); ואולם, על-פי חוות-דעת של המכון לרפואה משפטית, נמצאה המנוחה כאשר היא לובשת חולצה לבנה, ג'קט ג'ינס ומכנסיים בצבע כחול (ת/119). ההגנה הפנתה לאי-התאמות נוספות בין גרסאות מנברה וירושלים אל מול הראיות בתיק, ובכללן לגרסאות מנברה כי ראתה את המנוחה והנאשם נכנסים לביתו של המנוח דאודי. בהקשר זה הפנתה ההגנה לגרסת המנוח דאודי בהודעה שנגבתה ממנו, עת טען, כי לא פגש את מנברה וירושלים ואינו זוכר שנפגש עם אדם נוסף. לא נתייחס לסתירה נטענת זו, ולו מן הטעם שדאודי נפטר עוד לפני הגשת כתב-האישום, ולא נשמעה עדותו.

110. תימוכין לכך שמנברה וירושלים לא ראו את המנוחה עם הנאשם בליל ה-26.4.03 ניתן למצוא בגרסאותיהן של שתי עדות, אשר שוחחו עם מנברה, בזמן אמת, וזו סיפרה להם ששוחחה עם המנוחה בשבת, אך לא ראתה אותה. העדה אסתר יוסיחון מסרה במשטרה עוד ביום 15.6.03, כי שוחחה עם מנברה יום לאחר מציאת גופתה של המנוחה, ומנברה מסרה לה כי שוחחה עם המנוחה בטלפון, כי המנוחה אמרה לה שהיא חוזרת בטרמפ, וכי "מאז היא לא שמעה ממנה" (נ/5, ש' 15). העדה חזרה על גרסה זו בבית-המשפט. העדה סללאם מוגס העידה, כי שוחחה עם מנברה, שמסרה לה כי דיברה בליל 26.4.03 עם המנוחה, אשר ציינה שהיא "בטרמפ עם גבר חתיך", אך לא אמרה לה שנפגשה עם המנוחה (עמ' 1876, ש' 10). העובדה שמנברה בזמן אמת לא אמרה לשתי חברותיה, כי ראתה את המנוחה בליל 26.4.03, מכרסמת במשקל האמרות המפלילות של מנברה, שבהן ציינה כי ראתה את המנוחה. לכך יש להוסיף, כי בא-כוחה של מנברה, עו"ד אריאל עטרי, העיד כי בזמן אמת מסרה לו מנברה שגרסתה השנייה במשטרה, שלפיה ראתה את המנוחה והנאשם, לא הייתה גרסת אמת.

111. כאן המקום לציין, כי אמרותיו של הנאשם בפני המדובר, שלפיו מנברה וירושלים ראו אותו, אינן בבחינת מסירת פרט מוכמן המחזק את דברי העדות; שכן עוד בשנת 2003 נערך עימות בין הנאשם לבין מנברה וירושלים שבו הטיחו בו השניים כי ראו אותו ואת המנוחה בעיר וסיפרו לו את שמסרו במשטרה בעניין מפגש זה. יצוין, כי בשיחותיו הראשונות של

הנאשם עם המדובב, טען הנאשם, שהשתיים "הפילו עליו תיק" (ת/31); וכי באותו שלב, עמד הנאשם על כך שמנברה וירושלים לא ראו אותו ומסרו גרסה כוזבת במשטרה. אמנם, לאחר שהנאשם החליט להתוודות באוזני הסוכן בביצוע הרצח, הוא ציין כי מנברה וירושלים ראו אותו; ואולם, כפי שכבר נקבע, משקלן של ההודעות אגב ההתוודות הנו דל. ומכל מקום - לא ניתן לשלול שבמסגרת הניסיון לרצות את הסוכן מסר הנאשם כי ראה את השתיים בעיר. לכך יש להוסיף, כי "בסיפור המסגרת" אודות השתיים מסר הנאשם לחוקר פרט שלא התרחש במציאות, שלפיו במהלך העימות בינו לבין מנברה, קרא לעברה במספר הזדמנויות "בת זונה ובת שרמוטה" בנוכחות כל הקצינים (ת/31); ואין חולק, כי במהלך העימות לא הושמעו גידופים מצד הנאשם כלפי מנברה. כפי שצוין, לא ניתן לשלול כי גם פרט זה נמסר, כדי להרשים את הסוכן. מכל מקום, הנאשם מסר גרסה לקונית וכללית על המפגש עם מנברה וירושלים, שאין בה כדי לשמש חיזוק לגרסאותיהן של מנברה וירושלים, שאף משקלן הוא כאמור נמוך ודל.

112. שיחת הטלפון של מנברה עם המנוחה ביום 26.4.03 בשעה 20:17 איננה תומכת בהנחה, כי המנוחה הייתה עם הנאשם באותה עת. אין חולק, כי המנוחה התקשרה למנברה במועד ובשעה האמורים ואמרה לה שהיא נמצאת עם "בחור חתיך", כך עולה מעדויות מנברה, ירושלים ובטי ארגאו (ת/60א, עמ' 2, ש' 41). יוזכר, כי דוד כהן, בעל החנות שממנו בוצעה שיחת הטלפון ציין כי ראה את המנוחה עם גבר נוסף. כפי שכבר צוין, הוא לא זיהה את הנאשם כאותו גבר, והתיאור שנתן במשטרה יכול להתאים גם לתיאור של ד' שיש לו עין תותבת; אם כי, כהן גם לא זיהה את ד' במסדר הזיהוי. עוד אין חולק, כי בשיחה שקיימה המנוחה עם מנברה שעתיים קודם לכן, בשעה 18:27, אמרה המנוחה למנברה שהיא נמצאת עם הנאשם בביתו. בהקשר זה מציינת ההגנה, כי ההיגיון והשכל הישר, על-רקע עדותו של דוד כהן, מביאים למסקנה, כי אם המנוחה הייתה עם הנאשם גם בחנות של כהן, היא הייתה אומרת למנברה שהיא נמצאת אִתו, כפי שעשתה מספר שעות לפני כן ולא אומרת לה שהיא נמצאת עם "בחור חתיך".

113. הראיות שהציגה המאשימה, בגרסאותיהן של מנברה וירושלים, על כך שפחדו מנאשם שאיים עליהן, ולכן לא הפלילו אותו בשלבים השונים של החקירות, לא מביאות למסקנה בדבר החשש מהנאשם והאיומים הנטענים, זאת הואיל והעדויות מסרו לאורך שלבי החקירה השונים גרסאות שונות וסותרות בעניין איומי הנאשם, הן לפני שהפלילו אותו, והן לאחר מכן; מה-גם, שבשנת 2014 חזרו בהן ירושלים ומנברה מהגרסה שלפיה הנאשם איים עליהן, אם כי אישרו שפחדו ממנו.

114. סיכומם של דברים: במסגרת הערכת משקל גרסאותיהן של מנברה וירושלים, בשאלת המפגש עם המנוחה והנאשם בליל ה-26.4.03, מובן שאין להתעלם מהגרסאות המפלילות, מבין מכלול הגרסאות, וכן בדברים שהשמיעו

השתיים בעימות שנערך ביניהן לבין הנאשם בשנת 2003. עם זאת, כפי שצוין בהרחבה לעיל, לנוכח הנסיבות שבהן הפלילו השתיים את הנאשם, לרבות הלחצים שהופעלו עליהן בחקירה, יש להיזהר במתן משקל לגרסאות המפלילות, בפרט כאשר בעניינה של מנברה מבקשת המאשימה להעדיף חלק מאמרותיה במשטרה, על-פני עדותה בבית-המשפט. בהתחשב במכלול הנסיבות שתוארו לעיל, משקל אמרותיה של מנברה ומשקל עדותה של ירושלים, בכל הנוגע למפגש, הנו נמוך ודל.

האזנות לשיחות בין מנברה לבין ירושלים ולשיחה בין מנברה לבין הנאשם

115. מחומר החקירה עולה, כי הוקלטו שיחות בין מנברה לבין ירושלים בתחנת המשטרה, בשנת 2003. הואיל והמשטרה איבדה את מרבית ההקלטות, יש להיזהר מקביעת ממצאים על יסוד תמלילים חלקיים שנערכו על-ידי השוטרים. התביעה ביקשה להסתמך על חלק מהאמרות, בטענה שהן תומכות בגרסה המפלילה את הנאשם; ואילו ההגנה טענה כי אין להסתמך על התמלילים, מחמת הנזק הראייתי שבאובדן התקליטורים. בנוסף ציינה ההגנה כי החלקים שתומללו, הנוגעים לשיחות בין מנברה לבין ירושלים, ובין מנברה לבין הנאשם, דווקא תומכים בגרסה שלפיה הנאשם לא היה עם המנוחה במרכז העיר במוצאי שבת. בין-היתר הפנתה ההגנה לתמליל של שיחה בין מנברה לבין הנאשם (מתקליטור שאיבדה המשטרה), במסגרת האזנת סתר למפגש ביניהם שלא במסגרת עימות, שלפיו מתנצלת מנברה באוזני הנאשם כי "ביצעה חטא" ושיקרה כשאמרה שראתה אותו; והנאשם הגיב, בין-השאר: "רק יש אלוהים אחד שיוציא אותי נקי ויגיד את האמת"; ובהמשך שואל את מנברה: "ראית אותי? תגידי את האמת, האם ראית אותי?"; ומנברה משיבה: "לא ראיתי" (ת57ג עמ' 5).

שאלת זיהוי של הנאשם במפגש

116. אף אם היה ניתן משקל לאמרותיה של מנברה או לעדותה של ירושלים, כי ראו את המנוחה בליל הרצח במרכז העיר ירושלים, הרי שבנסיבות שבהן ראו את המנוחה - ממרחק, בחשיכה ותוך כדי הפניית פניה של מנברה לעבר השתיים בחטף - לא ניתן לקבוע שהשתיים זיהו בוודאות את הנאשם כמי שהלך לידה.

ותחילה לזיהוי על-ידי מנברה. כאשר מנברה ציינה בחקירתה הראשונה במשטרה (שבה מסרה כי ראתה את הנאשם ואת המנוחה), היא הדגישה, כי ראתה אותם מרחוק (ת57ג, עמ' 2, ש' 62-63); היא לא נשאלה על-ידי השוטרים שאלות לגבי המרחק וודאות הזיהוי. באותו מועד גם נחקרה ירושלים, וציינה כי ראתה את המנוחה ואת הנאשם. ואולם, הגרסה שמסרה לא הצביעה על-כך שמדובר בזיהוי ודאי. לשאלת החוקרת, מנין היא יודעת שמדובר

בנאשם והאם היא מכירה אותו, השיבה ירושלים: "כי הוא רזה". ולשאלה הנוספת: "את יודעת שזה הוא?" ענתה: "כן, כן" (ת/53כא, עמ' 2). היא לא נשאלה על אופן הזיהוי ועל ודאות הזיהוי. לאחר מכן, התקשתה ירושלים לתאר את הנאשם; והדגישה, בהקשר לבגדים שלבשו המנוחה והנאשם, כי היה חושך - **"היה חושך"** אבל אני ראיתי כחול כזה" (לעיל, עמ' 3 ש' 10). כן הבהירה, כי ראתה את הנאשם מרחוק (לעיל, עמ' 4 ו-5). יצוין, כי בעימות שנערך בין הנאשם לבין מנברה בשנת 2003, שאל הנאשם את מנברה אם היא בטוחה שראתה אותו, החוקר לא אפשר לה לענות; ולאחר מספר דקות אמרה מנברה לחוקרים שהיא יודעת שמדובר בנאשם משום ש"אם היא הולכת עם אתיופי זה רק סלומון... " (ת/53כג). בתגובה לדבריה, שאל אותה הנאשם, האם היא בטוחה שראתה אותו, ואף החוקר חזר על השאלה, ומנברה השיבה שראתה: "אני עברתי, עברתי, שניהם הולכים... אז אני את הפרצוף שלו מכירה מרחוק... הם יוצאים ביחד, הולכים... אז מרחוק, אותה ראיתי, אחד אחרי השני נכנסים". לכך יש להוסיף, כי באחת מחקירותיה בשנת 2003 ציינה מנברה, כי היה במקום חושך עם תאורת רחוב בלבד (ת/57ו, עמ' 1, ש' 24). כן יצוין, כי בשנת 2014 מסרה מנברה גרסה מעט שונה, שלפיה ראתה את הנאשם והמנוחה הולכים לפניו ברחוב יפו והמנוחה הייתה צריכה להסתובב על-מנת לנופף לה לשלום. החוקרת רויטל שאלה את מנברה, כיצד היא יודעת שמדובר בנאשם שעמד עם הגב אליה, ומנברה השיבה: "כי רואים שחור ולבן, לא רואים?" (ת/57כ; ת/57ט, עמ' 37, ש' 11-18). לשאלה, האם זיהתה אותו בוודאות, השיבה בחיוב; ולשאלה, אם היא מכירה אותו טוב, ענתה: "ראיתי אותו כמה פעמים, בטח" (לעיל); אך לא מסרה פרטים על נסיבות ההיכרות. מהמקובץ עולה, כי אף אם יש לצאת מההנחה שמנברה זיהתה את המנוחה, הרי שמתעורר ספק בדבר זיהויה את הנאשם באופן ודאי, שכן ראתה את הנאשם ממרחק, בחשיכה, כאשר בחלק מהגרסאות ציינה שגבו היה מופנה אליה; ובמהלך גרסתה אף ציינה, כי סברה שמדובר בנאשם, בין-השאר, כי אם המנוחה הולכת עם "אדם אתיופי" זה בדרך כלל הנאשם.

117. מכאן לזיהוי הנאשם על-ידי ירושלים. בעדותה בבית-המשפט נשאלה ירושלים על-ידי ב"כ המאשימה, עד כמה ודאי הזיהוי של הנאשם, וירושלים השיבה: "כי היא הסתובבה ואמרה לנו שלום". ב"כ המאשימה חזר על השאלה, וביקש לדעת כיצד היא יודעת שמדובר בנאשם; ולשאלה זו השיבה ירושלים: "כי גם תראה, גם כמה שידוע לי, **הוא יוצא אתה...** חבר שלה.. אבל גם יודעת **שלפני זה אני מכירה את הפרצוף**" (עמ' 199 לפרוטוקול). יצוין, כי העדות נמסרה 13 שנים לאחר האירוע, כאשר העדה ראתה את המנוחה ממרחק, שעל-פי הערכת העדה היה כ-150 מ' (עמ' 241). על-רקע זה, הפנה בית-המשפט שאלות לעדה כדי לברר את ודאות הזיהוי (עמ' 254 ואילך). בשלב ראשון נשאלה העדה על-ידי בית-המשפט בכמה הזדמנויות ראתה את הנאשם לפני אותו מועד, והשיבה: "אני כמה פעמים ראיתי אותו... אז אני יכולה לזהות אותו"; והוסיפה כי ראתה אותו לפני כן רק פעמיים, מבלי ששוחחה עמו. לשאלת הסנגור, לפי מה היה הזיהוי, ענתה: "כי הוא היה רזה וגבוה"; ולגבי היכרות קודמת חזרה ואמרה שלא שוחחה איתו בעבר. מהאמור לעיל עולה, כי אף אם ראתה ירושלים את המנוחה בליל ה-26.4.03, הרי שאין ודאות בעניין זיהויה של

הנאשם על-ידה; הן בשל היעדר פרטים על ההיכרות הקודמת, הן מחמת החשש כי מדובר בהסקת מסקנה ולא בזיהוי ודאי, והן בשל תנאי הזיהוי - בחשכה, ממרחק של כ-150 מטרים, כאשר לפי חלק מהגרסאות - גבו של הנאשם היה מופנה לעבר העדה, עת הפנתה המנוחה את מבטה לאחור לנופף בידה לעבר העדה. לכך יש להוסיף, כי הנסיבות שבהן ראתה ירושלים את המנוחה ואת הנאשם, על-פי חלק מגרסאותיה, היו שונות מאלה שתוארו על-ידי מנברה (כאשר מנברה אמרה, כאמור, שהשניים ירדו במעלה הרחוב הלני המלכה, וירושלים ציינה שהם עלו במעלה הרחוב).

סיכום בשאלת זיהוי הנאשם והמנוחה במרכז העיר

118. ממכלול הטעמים האמורים, סבורני כי אין מקום להידרש לבקשת ההגנה, "לפסול" את הודעות מנברה, ואת עדות ירושלים, שלפיהן ראו את הנאשם עם המנוחה בירושלים בליל ה-26.4.03, בשל האמצעים שנקטו נגדן בחקירות; זאת הואיל ומכל מקום - לנוכח נסיבות החקירות של השתיים, הגרסאות השונות והסותרות שמסרו ותוכן הגרסאות - המשקל של הגרסאות בעניין זיהוי הנאשם הוא דל ואפסי. מעבר לכך, גם מדובר, כאמור, בזיהוי שאינו ודאי. לפיכך, לא ניתן לקבוע ממצא, שלפיו זוהה הנאשם כמי שהתלווה אל המנוחה במועד האחרון שבו נראתה בירושלים.

טענות ההגנה בדבר ביצוע הרצח על-ידי אדם אחר - עד התביעה ד'

119. כפי שכבר צוין, גורסת ההגנה כי מהראיות עולה שקיים ספק בדבר מעורבותו של אדם אחר בביצוע הרצח - עד התביעה ד'. לטענתה, החשדות נגד ד' לא נשללו ולפיכך עולה ספק סביר בדבר אשמתו של הנאשם. בהקשר זה הפנתה ההגנה לע"פ 347/88 דמיאניוק נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(4) 221 (בפסקה 456 לפסק-הדין), שם נקבע כי הספק במעורבותו של אדם אחר בביצוע עבירות שיוחסו לנאשם, מהווה כשלעצמו בסיס לספק באשר לאשמת הנאשם.

120. בהקשר זה ציינה ההגנה, כי קיימות ראיות רבות המצביעות על כך ש-ד' חשוד בביצוע הרצח, וכי חקירתו של ד' לא מוצתה עד תום ונותרו בעניינה סימני שאלה רבים. בהקשר זה הפנתה ההגנה למספר עובדות המבססות את טיעוניה, ובכללן, בין-השאר: העובדה שד' מכיר את המנוחה, ושגופתה נמצאה לא רחוק מביתו ב"גבעת המטוס" (על-פי דבריו לשוטר הסמוי גיא כחלון, במרחק של 150 מטרים מהקרוואן שלו); הפרכת האליבי שמסר ד', עת שללו העדים שבשמותיהן נקב, את טענתו כי היה עִמם באותה עת; עדותו של עד ההגנה רוני בן ארבון שלפיה ראה את ד' בליל הרצח בתחנת הדלק ליד "גבעת המטוס"; הליך הזיהוי שנערך לבעל הקיוסק, דוד כהן, אשר מחד-גיסא - לא זיהה את הנאשם ואת ד', אך מאידך גיסא - ציין בשלבים שונים של חקירותיו, כי מי שהתלווה למנוחה היה עם "משהו לא סימטרי בעיניים", דמוי "קטרקט", "כאילו הוא עבר משהו", "בעין אחת ישנה איזו שהיא בעיה" (ובעדו הוסיף: "או מכה, או איזה

קטרקט, או איזה לכלוך בעיניים, או... עין אחת יותר קטנה"), זאת שעה של-ד' יש עין תותבת מזכוכית; החשד שהיה למשטרה שלפיו ד' ביצע את הרצח, שבגין אותו חשד הפעילו את השוטר הסמוי גיא כחלון כסוכן סמוי מולו במשך כחצי שנה; "התנהגות מפלילה" של ד' בתקופת החקירה ובתקופה שהופעל מולו השוטר הסמוי גיא כחלון, כסוכן; העובדה שד' מסר למדובב משטרתי יומיים לאחר מציאת הגופה, כי הרצח היה במוצאי שבת, פרט שהוא בבחינת פרט מוכמן לטענת ההגנה; עברו הפלילי של ד', הכולל הרשעה בדקירת אדם; הודעתו של ד' לפני השוטר הסמוי שהוא מכה את חברתו; וכן התנהגות תמוהה של ד', עת ציין באוזני השוטר הסמוי, כי כדי "לנקות את עצמו", ולהוכיח כי הוא לא זה שביצע את רצח המנוחה, היה מוכן להרוג אדם אחר (עובר אורח ערבי שאותו תקף), "להסגיר עצמו למשטרה", להביא את גופתו של אותו אדם לתחנת המשטרה, ולומר לשוטרים כי את אותו אדם אכן רצח, אבל את המנוחה לא רצח.

121. סבורני, כי לנוכח המסקנות לעיל בדבר המשקל הדל של הודאות הנאשם באוזני הסוכן, והמשקל הדל של גרסאות מנברה וירושלים, בעניין נוכחות הנאשם יחד עם המנוחה במוצאי שבת במרכז ירושלים - קרי שני האדנים העיקריים שעליהם מבקשת המאשימה לבסס את ההרשעה - הרי שמתיתר הצורך להכריע במחלוקת בשאלה, האם התשתית הראייתית האמורה מעלה ספק בדבר מעורבותו של עד התביעה ד' בביצוע הרצח. עם זאת, למעלה מן הנדרש, כאמור, אציין כי יש להימנע מקביעת כל ממצא על-יסוד עדותו של עד ההגנה בן ארבון, לנוכח העובדה שהלה הורשע בעבר, על-פי הודאתו, בעבירות של בידוי ראיות ושיבוש מהלכי משפט, בתיק רצח. בן-ארבון החליט יחד עם הנאשם באותו תיק רצח, דניאל מעוז, לבדות ראייה אשר תשפיע על תיק הרצח שהתנהל נגד דניאל מעוז. מעוז ניסח מכתב, ובן ארבון היה אחראי על הדפסת המכתב ושליחתו לבא-כוחו של מעוז, לפרקליטות ולבית המשפט.

גרסאות הנאשם במשטרה ועדותו בבית-המשפט

אמרותיו של הנאשם בחקירה המשטרית

122. המאשימה ביקשה למצוא חיזוקים לראיות המאשימה בגרסאות שהשמיע הנאשם במהלך חקירותיו, שבהן ראתה משום "ראשית הודיה".

באשר לחקירות - נחקר הנאשם במשטרה חקירה אינטנסיבית. בתקופת מעצרו הראשונה בשנת 2003, במשך 30 ימים נחקר הנאשם כמעט מדי יום (כפי שציין החוקר לשעבר אלכס גפני), למרות שרק שבע חקירות הועלו על הכתב והיתר תועדו בזיכרון דברים. בשנת 2014 נחקר הנאשם תשע פעמים, בחשד לרצח המנוחה, וכן בחשד לעבירות שביצע יחד עם הסוכן הסמוי, במסגרת הפעילות המבויתת (חשד להצתת רכב וחשד להנחת מטען חבלה).

123. בחקירות בשנת 2003 תיאר הנאשם את קשריו עם המנוחה, וציין כי היה עמה ביום 26.4.03 עד מוצאי שבת, עת נותר בביתו בבית-שמש והמנוחה עזבה את הבית. הוא אף ציין, כי יצר קשר עם חברותיה של המנוחה וביקש מהן לפנות למשטרה. בהודעותיו מסר פרטים לחוקרים על קורותיו בימים שלפני הרצח ובימים שלאחר מכן. בין-השאר ציין, כי נסע לאחותו בקריית מלאכי יומיים לאחר שהמנוחה נעלמה; והוסיף שהסוללה של הטלפון הנייד של המנוחה (שנשאר בדירתו) התרוקנה ולכן ביקש מאחותו שתשאיל לו את הטלפון שלה כדי שיוכל להיות בקשר עם חברותיה של המנוחה, היות שדאג לה. עוד סיפר הנאשם, כי התקשר מהטלפון של אחותו לטלפון של מנברה, והדבר מופיע ברישומי שיחות הטלפון. כן מסר הנאשם, כי מנברה התקשרה לטלפון של אחותו מספר פעמיים, ואף נתן זה עולה מתדפיסי השיחות. בנוסף ציין, כי ביום 29.4.03 שוחח עם מנברה מהטלפון של אחותו ואמר לה שתיגש למשטרה - פרט שאושר בעדותה של מנברה וברישומי השיחות שהוגשו כראייה. מנברה התקשרה למשטרה כרבע שעה לאחר ששוחחה עם הנאשם.

124. בתקופת מעצרו בשנת 2014 נחקר הנאשם תשע פעמים במשטרה, כאמור, הן בעניין הרצח והן בדבר העבירות הנוספות שביצע עם הסוכן. במהלך החקירות לא חשפה המשטרה בפניי הנאשם את העובדה ששותפו לפעילות העבריינית היה סוכן משטרה; ויתרה מכך, החוקרים אמרו לנאשם כי הסוכן נחקר, נעצר ויועמד לדין. הנאשם העיד בבית-המשפט, כי עובדה זו מנעה ממנו לחשוף במהלך החקירות בשנת 2014 את מערכת היחסים שלו עם הסוכן; וממילא לא סיפר על הפחד ממנו, ועל רצונו לרצות אותו כדי לקבל ממנו "עבודות" במסגרת הפעילות הפלילית. הנאשם סבר, אפוא, עד לסיום חקירותיו בשנת 2014, כי הסוכן הוא עבריין בכיר, כפי שהציג את עצמו, ולא ידע שמדובר במדובר משטרה. ביום 2.7.14 נערך עימות בין הנאשם לבין הסוכן, שבמהלכו מסר הסוכן כי הנאשם סיפר לו שרצח את חברתו באמצעות מכה בראשה עם קרש. בתגובה לדברי הסוכן, סיפר הנאשם לחוקריו שהסוכן תמיד רצה לדעת על רצח המנוחה ולנאשם לא הייתה דרך לספק פרטים על הרצח היות שלא ידע את הפרטים. בשלב זה עוד לא ידע הנאשם שמדובר בסוכן. בחקירתו במועד מאוחר יותר חזר הנאשם על גרסתו שלפיה הוא לא ידע את פרטי הרצח, והכחיש הן את ביצוע הרצח והן את העבירות שביצע יחד עם הסוכן. בהמשך אמר, לאחר היוועצות עם עורך-דין, שיסביר את מעשיו בבית-המשפט ושמר על זכות השתיקה. בבית-המשפט העיד הנאשם, כי בכל השלבים האמורים סבר שהסוכן הוא עבריין מסוכן, ולא העלה על דעתו שמדובר בסוכן משטרה. הנאשם העיד, כי ההסברים השונים שמסר לחוקרים בעניין תוכן שיחותיו המוקלטות עם הסוכן אודות הרצח, ניתנו על-רקע העובדה שבאותו שלב של החקירות, לא ידע ששותפו לפעילות העבריינית הוא סוכן משטרה, ועדיין פחד הן מהסוכן והן מחשיפת פעילותם הפלילית המשותפת.

טענות המאשימה בדבר שקרי הנאשם

125. כאמור, המאשימה טענה כי שקרים של הנאשם במהלך החקירה המשטרית, לרבות כזבים שלטענתה

הושמעו בבית-המשפט, מהווים חיזוק לתשתית הראיות המפלילה המסבכת אותו. משהגעתי למסקנה, כי שני האדנים העיקריים של תשתית הראיות שהביאה המאשימה, קרי - אמרותיו של הנאשם באוזני הסוכן, וגרסאותיהן של מנברה וירושלים כי ראו את הנאשם בירושלים יחד עם המנוחה, הם דלי משקל, באופן שלא ניתן לבסס עליהם ממצאים לחובת הנאשם, לא כל שכן להביא להרשעתו מעבר לספק סביר, מתייחר הצורך לדון בתוספת הראייתית שהצביעה עליה המאשימה, בעניין שקרים של הנאשם בחקירותיו. מכל מקום, אתיחס בקצרה גם לטענות בדבר שקרי הנאשם.

126. אפנה תחילה לרקע המשפטי, בעניין שקרי נאשם. על-פי הפסיקה מקדמת דנא, על-מנת ששקרי נאשם יוכלו לחזק את ראיות התביעה, עליהם להיות מהותיים, ברורים וחד-משמעיים, להימסר בזדון מתוך כוונה להעלים את האמת, ולהיות בזיקה לעבירה הנדונה בכתב-האישום (ע"פ 161/72 סרסור נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(2), 203 (1974); וכן ראו: ע"פ 7832/04 פלוני נ' מדינת ישראל (4.5.06)). כמו-כן נפסק, כי יש לבדוק שקרים של נאשם בזירות מיוחדת, הואיל ונאשם עלול לשקר לאו דווקא בשל "תחושת אשם" אלא מטעמים אחרים, כגון ביצועה של עבירה אחרת או טעמים אישיים (ע"פ 543/79 אבישי נגר נ' מדינת ישראל, פ"ד לה(1) 113 (1980)).

127. מכאן לבחינת עיקר השקרים הנטענים, שהציגה המאשימה בסיכומיה. כאמור, הנאשם הודה בעדותו בבית-המשפט, כי חלק מההסברים שנתן למשטרה, כאשר השמיעו באוזניו את הקלטות שיחותיו עם הסוכן, לא היו נכונים; כמו למשל - ההסברים שנתן בשיחותיו בעניין הריגת החולדה והחלום, כפי שתואר לעיל. לא ניתן לראות בשקר זה משום ראייה המסבכת את הנאשם בעבירת הרצח, הואיל ולנאשם היה הסבר בדבר הכזבים שמסר בחקירה המשטרתית, שאינם הסברים בלתי סבירים. כאמור, בשלב החקירה המשטרתית, הנאשם סבר שהסוכן, שותפו לפעילות העבריינית החמורה הנוספת, הוא עדיין עבריין בכיר, ולכן רצה להסתיר את הפעילות העבריינית הנוספת (הצתת הרכב והנחת מטען החבלה), וכן עדיין חשש מהסוכן, שחשב שהוא רוצח כמפורט בהרחבה בפרק בעניין משקל אמרותיו של הנאשם בשיחותיו עם הסוכן. יש גם הסבר סביר בדבר הכזבים של הנאשם בחקירה אודות הפעילות העבריינית עם הסוכן בעניין הנחת מטען החבלה וההצתה. ראשית, הכזב לא מתייחס לכתב האישום אלא לאישומים שבוטלו ועל-כן אין מדובר ב"ראיה מסבכת" הקשורה למעשה העבירה שבגינה הואשם הנאשם. שנית, והעיקר, לא ניתן לשלול את האפשרות, שלפיה באותו שלב לא רצה הנאשם להפליל את הסוכן, אשר הצטייר בעיניו כאדם מפחיד ומאיים, ואף דרש ממנו לא להישבר בחקירותיו כתנאי לעבודתו אצלו בפעילותו העבריינית. על כן, לא ניתן לראות את הכזבים בעניין הפעילות העבריינית הנוספת, שאינה חלק מכתב האישום, כראיה המסבכת את הנאשם ברצח המנוחה. כך גם בעניין הכזבים בחקירתו במשטרה בעניין מיקום ה"שלט" בפעילות העבריינית הנוספת עם הסוכן, שגם בה רצתה המאשימה לראות "ראיה מסבכת"; שכן לפרט זה אין כל קשר לאירוע הנדון בכתב-האישום. באשר לשאלת ידיעת הנאשם קרוא וכתוב

בעברית, הרי שאינני סבור, כי ניתן לקבוע שהנאשם שיקר בטענתו לפיה הוא מתקשה לקרוא עברית. אמנם הנאשם קרא את הודעותיו במשטרה וחתם עליהן, ואף ציין באוזני החוקר עודד יניב כי הוא קורא טוב; אך אין בטענתו כי הוא מתקשה בקריאת עברית משום כזב, בפרט כאשר מדובר באדם שלמד רק חמש שנים באתיפיה ולא השתלב במסגרת לימודית כלשהי בארץ. על-רקע זה, אפשרי שמיומנויות הקריאה שלו לקויות; לשון אחר - שהוא מתקשה בקריאה. לפיכך, בעדותו של הנאשם, שלפיה הוא מתקשה בקריאה לא ניתן לראות משום "שקר" שיכול להוות חיזוק לתשתית הראייתית המפלילה; מה-גם, שאין מדובר בשקר בעל זיקה לאירוע נושא כתב-האישום. בכל הנוגע לטענת המאשימה בדבר כזב של הנאשם בטענתו שהשתמש בסמים ואף היה נרקומן בתקופה שקדמה למעצרו, הרי שגם בעניין זה לא הוכח שהנאשם לא השתמש בסמים; ובפרט כאשר הובאו ראיות לא מעטות על כך שהנאשם השתמש בסמים לפני המעצר, ובכללן: עדותה של אורה טוויטו על כך; אמרות הנאשם בשנת 2014 כי הוא מכור לסמים; הימצאותו של "באנג" על השיש במטבח בדירתו; וכן דבריו של הסוכן לנאשם בשיחות המוקלטות על כך שהנאשם משתמש בסמים. על-כן, בעניין זה אין מדובר בשקר מהותי שיש בו לשנות את המסקנה בדבר הערכת הראיות. שקר נוסף שציננה המאשימה היה בעניין היכרותו של הנאשם עם עדת התביעה ירושלים, עת טען בעדותו בבית-המשפט כי אינו מכיר את העדה, בעוד שבחקירתו בשנת 2003 אמר שהוא מכיר אותה "בפנים", אך לא בשמה. בהקשר זה יצוין, כי לאחר שהתובעת הציגה לנאשם את אמרתו משנת 2003, שלפיה הוא מכיר את ירושלים בפנים, הוא הגיב, כי אם זה מה שאמר באותה חקירה אזי ככל הנראה הדבר נכון. עוד יוער בהקשר זה, כי עדות הנאשם נמסרה כ-13 שנים לאחר חקירתו הראשונה, ולא ניתן לשלול את סבירות טענת ההגנה כי הנאשם שכח זאת הואיל וההיכרות עם העדות הייתה שטחית ביותר, שכן גם מנברה וירושלים ציינו שההיכרות הייתה "בפנים" בלבד, ולא בשם, ושטחית ביותר ממפגשים בודדים, שנסיבותיהם לא הובררו. על-כן, גם בעניין זה לא ניתן לשלול את סבירות ההסבר שנתן הנאשם. שקר נוסף שהתייחסה אליו המאשימה היה בעניין היציאה המתוכננת עם הסוכן לביצוע שוד בשנת 2010. המאשימה טוענת, כי הנאשם שיקר בגרסתו, שלפיה ביקש מאחותו לומר שהיא תתקשר למשטרה אם יצא מהבית. ראשית, אין מדובר בשקר המסבך את הנאשם ברצח המנוחה, שכן אין לו קשר לאירוע נושא כתב-האישום; ומכל מקום, עדות אחותו של הנאשם, נישאן (שהייתה כאמור עדת תביעה), אישרה באופן כללי את גרסת הנאשם, בציננה כי אחת הסיבות לכך שהנאשם לא יצא מהבית הייתה אי-רצונו לצאת לביצוע שוד. על כן, גם אם לא אמר הנאשם אמת במספר נושאים, ובכללם בחלק מהנושאים האמורים, הרי שבמרבית העניינים מדובר היה בנושאים שלא קשורים לאישום הנדון, ובחלק מהנושאים ניסה להסתיר את מעורבותו ואת מעורבות הסוכן בפעילות הפלילית, ממכלול הטעמים שבוארו בהרחבה לעיל.

האם השמיע הנאשם אמרות היכולות להיחשב כ"ראשית הודאה"

128. על-פי פסיקה רבת שנים, אמרה של נאשם יכולה להיחשב כ"ראשית הודאה" ככל שמדובר באמירה ספונטנית.

שיש בה כדי לסבך את הנאשם בביצוע עבירה המיוחסת לו (ע"פ 517/86 שמואל ברוקס נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 441 (1989)). גם פניות יזומות מצד חשוד לשמש כעד מדינה, יכולות להיחשב כ"ראשית הודיה", ולשמש סיוע וחיזוק לראיות האחרות המצביעות על אשמתו (ע"פ 275/74 הרצל אביטן נ' מדינת ישראל, פ"ד כט(2) 470 (1975)). כך גם התעניינות מצד הנאשם לגבי העונש הצפוי לו בגין העבירה (ע"פ 1361/10 מדינת ישראל נ' יניב זגורי (2.6.11)). אבחן להלן, האם נמסרו מפי הנאשם במהלך חקירתו אמרות או התבטאויות שיש לראות בהן ראשית הודאה.

129. באשר לטענה בדבר ראשית הודאה משנת 2003, בהתבטאויות ששמע השוטר אברהם מרה, ששימש כמדובב אל מול הנאשם בתא המעצר, הרי שאין לראות בדו"ח שכתב מרה כמבסס תשתית ראייתית ל"ראשית הודאה". כפי שכבר צוין בסקירת הרקע העובדתי לעיל, מרה לא הקליט את שיחותיו עם הנאשם, ורשם את תוכן הדברים רק לאחר יציאתו מתא המעצר, במסמך הכולל ששה עמודים. כאמור, במסמך נרשם כי הנאשם קם במהלך הלילה ממיטתו, דפק על הקיר וקרא: "למה עשית [כך במקור!] את זה, למה אני פה בגלל הזונה הזו כוס אמה שלה"; כי במענה לשאלתו של מרה מתי נרצחה המנוחה, הגיב הנאשם: "כל הכבוד למשטרת ישראל, אם זה היה באתיופיה לא היו מוצאים את הגופה בזמן קצר ככה אני חושב"; וכן אמר לו באחת מהשיחות: "אם אני לא משתחרר ביום שני, אני לא אשתחרר בחיים, ואם אני משתחרר מחר אני לא עושה יותר דברים כאלה", "פשעים". יוער, כי השוטר מרה העיד, שראה בתאו של הנאשם כתבות על מציאת הגופה בגבעת המטוס, וכי בהקשר זה שאל את הנאשם היכן נמצאת גבעת המטוס, והלה ענה לו - בדרום ירושלים. לשאלת השוטר את הנאשם, מהו הבור שאליו מתייחסים בעתון, הגיב הנאשם: "אל תשאל אותי שאלות כאלה בוא נשנה את הנושא". לנוכח אי-הקלטת הדברים, ורישומם על-ידי העד בזיכרון דברים, אגב ציטוטים נרחבים משיחות עם הנאשם שלא סימולטנית למסירת הדברים, אין ודאות בדבר דיוק הדברים שנרשמו על-ידי העד; מה-גם, שספק אם יש לראות בהם ראשית הודיה, בפרט כאשר הנאשם אמר לעד, כי הוא חושש מפני הקלטה בתא המעצר. יש לזקוף את אי-הקלטת השיחה לחובת המאשימה, ולצאת מההנחה שבשיחתו עם המדובב מרה, לא הייתה מצד הנאשם כל התבטאות שהיא בבחינת ראשית הודאה. בהקשר זה יודגש, כי באותה חקירה בשנת 2003 גם הוכנס מדובב נוסף לתא המעצר יחד עם הנאשם, כי כל השיחות עם המדובב הנוסף הוקלטו, כי המשטרה איבדה את כל התקליטורים של אותן השיחות, וכי מטעם זה אף לא ביקשה הפרקליטות להביא ראיות בעניין המדובב הנוסף. עוד יוער בעניינו של מרה, כי כאשר נגבתה ממנו בשנת 2015 הודעה, ציין כי הנאשם אמר לו בתא: "כוס אמא שלה, בגללה אני פה" (ת/50 א שורה 9), ומרה לא ציין שהנאשם אמר לו: "למה עשיתי את זה?". לאור האמור עולה האפשרות שלפיה טיב האמירות של הנאשם ומהותן כונו כלפי מות המנוחה ולא היה בהן כדי להצביע על אשמתו הוא. לסיכום, משלא הוקלטו השיחות על-ידי מרה בשנת 2003, ומשלא הוטחו בנאשם אמירות נטענות אלה במהלך הדיבוב במסגרת חקירתו בשנת 2003 (כאשר היה סיכוי שהנאשם יזכור מה אמר), לא ניתן לקבוע ממצאים בדבר מהות ההתבטאויות ומשמעותן; וכפועל יוצא - לא ניתן לקבוע כי להתבטאויות היה אופי מפליל או מסבך של "ראשית הודיה".

130. מכאן לטענה בדבר ראשית ההודאה בשיחה עם אלי בן-טל משנת 2014. כפי שכבר צוין בסקירת הראיות בפתח הכרעת-הדין, השוטר אלי בן-טל העיד, כי בעת שהוביל את הנאשם מתא המעצר, לצורך נטילת טביעות אצבע, אמר לו הנאשם: "מיהרתם לעצור אותי, הייתם צריכים לחכות עוד קצת ואז גם הייתי מודה לכם"; וכי כאשר אמר לנאשם שהוא יכול להודות בפניו עכשיו השיב לו הלה: "די עכשיו כבר מאוחר מדי, אני אשתחרר ואקבל פיצויים" (כאמור ביזכרון הדברים ת/96). למותר לציין, כי כל אימת שמבקש חוקר לחקור נאשם, עליו לתעד את החקירה, ובשעה שמדובר בעבירת פשע חמור כמו הנדונה - אף להנציח את החקירה בתיעוד קולי וחזותי; ולכך יש להוסיף כי גם "תחקור", בא בגדרה של חקירה. על נסיבות השיחה הקונקרטית עם הנאשם העיד השוטר בן-טל בתחילת עדותו כדלהלן: "בסיום אחת מחקירותיו של הנאשם היה צורך לקחת אותו לטביעות אצבע וצילום, זה חלק מהנהלים שלנו ואז מן הסתם, מדברים ומתחקרים" (עמ' 1531, שורות 8-9). ביזקה לעדותו זו, התריע בית-המשפט באוזני העד על הפגם שבעריכת תחקורים לחשודים במעין "שיחות מסדרון", אשר לא מתועדים כנדרש בחוק. בתגובה, ציין העד, כי לא הקליט את השיחה שכן לא התכוון לשוחח עם הנאשם, שכן רק הובילו לעמדת הטבעת טביעות האצבע, וכן נתן הסבר נוסף, כי אם היה מקליט היו רעשים מסביב ולא היו שומעים את הנאמר בהקלטה. ואולם בהמשך הדברים, במענה להערת בית-המשפט שלפיה שיחה לא מוקלטת מחוץ לחדר החקירה מהווה מעין "מכשיר חקירתי", אישר השוטר: "לא מעט פעמים, אני חייב להודות שאנחנו משתמשים בזה; לפעמים מוציאים מחדר החקירה כי החשודים יודעים שהחדר מתועד ואין להם בעיה להפליל אחרים, אבל שזה לא יהיה מתועד שזה יצא מהפה שלהם הם אומרים את זה", אם כי טען, כי כך לא היה במקרה דנן (עמ' 1536-1537). זאת ועוד, בהמשך החקירה אישר החוקר, כי שוחח עם הנאשם זמן רב, אך תיעד בזכרון הדברים רק חלק קטן מהשיחה, וזאת לא באופן סימולטני אלא רק לאחר כחצי שעה (עמ' 1539). כאן המקום להדגיש, כי תחקור לא מתועד הוא פגום בשני היבטים: האחד - היעדר תיעוד קולי וחזותי כנדרש בחוק, המאפשר הנצחה מדויקת של דברי הנחקר, מניעת מחלוקות בעתיד וביקורת של החוקרים ושל בית-המשפט; והשני - העובדה שמתוך שיחה ארוכה מובאים לפני בית-המשפט רק משפטים בודדים (ובענייננו שני משפטים בלבד) שלא ניתן לדעת מה היה הקשרם, והאם הוצאו מהקשרם. במאמר מוסגר יזכר, כי תחקור לא מתועד, אמנם לא של חשוד אלא של עדה, היה התחקור שנערך לירושלים במשרדו של מפקד הימ"ר אלי כהן, כמפורט לעיל. בנסיבות האמורות, לא מצאתי מקום לקבוע, כי הדברים נאמרו באופן המופיע בזכ"ד שערך השוטר אלי בן-טל; וכפועל יוצא - לא מצאתי כי בדברים יש משום ראשית הודיה שיש לזקוף לחובת הנאשם בעניין עבירת רצח המנוחה. לאור מסקנה זו, לא נדרשתי לטענת ההגנה, שלפיה יתכן שהתבטאויות הנאשם כוונו לעבירות ההצתה והנחת המטען, שבעניין נחקר, ולא לרצח המנוחה; ובפרט כאשר הנאשם נעצר במעמד הנחת המטען, וייתכן שדבריו - כי המשטרה מיהרה עם מעצרו - מתקשרים דווקא לסוגיית הנחת המטען, ולא לרצח המנוחה.

131. עתה אפנה לשאלה, האם בשיחה עם החוקר עודד יניב הושמעו התבטאויות על-ידי הנאשם שהן בבחינת

ראשית הודאה. כפי שצוין בסקירת הראיות לעיל, החוקר עודד יניב העיד, כי במהלך נסיעה אמר לו הנאשם, כי לאחר שהטיפול בתיק יסתיים ילך עמו לים, ויספר לו את האמת. שיחה זו הוקלטה על-ידי השוטר (ת/59כט, עמ' 8). על-פי התמליל אמר החוקר לנאשם: "אני ואתה יש בינינו הסכם"; הנאשם שאל: "מהו ההסכם?"; החוקר הגיב: "יש בינינו הסכם, לא משנה איך נגמר התיק אתה בסוף תספר לי מה היה שם"; הנאשם אמר: "לבד?"; והחוקר אישר: "לבד... לבד בים שנינו ערומים. אמיתי". לדברים אלה הגיב הנאשם: "אמיתי. נשבע לך אמיתי", והחוקר סיכם במילים: "יאללה סגרנו אני אתך"; אך הוסיף כי הוא מבקש לשאול על המנוחה לא על "שטויות אחרות". לכך הגיב הנאשם: "נדבר על זה לבד?"; והחוקר ענה: "כן"; והנאשם אמר: "או קי" (ת/59כט, עמ' 8). בשיחה נוספת שנערכה בין החוקר יניב לבין הנאשם, אמר הנאשם ליניב ש"טעה בדרך", יניב ענה לו שאף פעם לא מאוחר לתקן, והנאשם הגיב: "אי אפשר לתקן". כפי שכבר צוין, עיון בתמליל מעלה שהקשר הדברים הוא לא בזיקה לעבירה שבה נחשד הנאשם, שכן לאחר המילים "טעיתי בדרך" הוסיף הנאשם משפט המבהיר את הקשר: "טעיתי בדרך, אני נשבע לך טעיתי בדרך, הייתי צריך ל... הייתי צריך לעשות צבא, לסיים את הצבא, להתגייס להיות שוטר" (ת/159לא, עמ' 2). גם בהמשך שיחתו עם החוקר יניב לא נשמעה מפי הנאשם ראשית הודיה. הוא הבהיר, כי התיק "לא תפור" עליו ואין לשוטרים ראיות נגדו (ת/59לב, עמ' 14). כאשר אמר החוקר לנאשם, כי יגיע היום שהוא עוד יספר לו מה היה, הגיב הנאשם במילים: "יכול להיות כן ויכול להיות לא" (לעיל, עמ' 18). אין מדובר במקרה טיפוסי של ראשית הודיה, שבו נאשם משמיע אמירה ספונטנית שיש בה כדי לסבך אותו, או יוזם מצדו פנייה לחוקר בנושא הנחקר, או מתעניין לגבי העונש הצפוי לו, אלא עסקין בסיטואציה שבה החוקר מנהל שיחה "לא פורמלית" עם הנאשם (שיחה מוקלטת) במטרה "לגרור" אותו להתבטאויות מפלילות. בשיחות שכאלה, יש להיזהר מקביעת מסקנות בדבר "ראשית הודיה", כאשר ההתבטאויות הבודדות האמורות אינן ברורות, ויכולות לקבל מספר משמעויות. מכל מקום בהתבטאויות הקונקרטיות אין משום ראשית הודיה, בפרט כאשר הנאשם הקפיד במהלך כל השיחה לטעון לחפותו והכחיש כל קשר לרצח המנוחה.

132. מכאן לטענת המאשימה בדבר ראשית ההודיה מצד הנאשם בשיחתו עם ד'. לעדותו של ד' יש להתייחס בזהירות, וזאת לנוכח העובדה שד' היה חשוד בביצוע הרצח הנדון במשך תקופה ארוכה, לאור מקבץ מצטבר של חשדות שנאספו נגדו, כמבואר לעיל. כפי שכבר צוין בסקירת הראיות לעיל, ד' העיד על שתי שיחות שקיים עם הנאשם בעניין הרצח. השיחה הראשונה התקיימה לטענתו לפני הרצח, ובמהלכה אמר לו הנאשם, כי הכה את המנוחה עד שהתעלפה; והוסיף, כי אם היא תתקרב אליו "יפרק אותה שלא יזהו אותה". השיחה השנייה התקיימה לאחר הרצח כשהנאשם השתחרר ממעצרו בשנת 2003. כאמור, ד' העיד, כי שוחח עם הנאשם על המנוחה, וכי בשלב כלשהו אמר לו הנאשם: "אתה יודע מי עשה את זה?". לדבריו, לא רצה להמשיך את השיחה וניתק את הטלפון. אינני סבור, כי יש מקום לסמוך ממצא כלשהו על-יסוד עדותו הלקונית של ד' בנדון, ולו משני טעמים: ראשית, במשפט האמור שהובא כשאלה מצד הנאשם, אין משום "ראשית הודאה"; ושנית, ד' לא סיפר למשטרה במועד על השיחה הראשונה משנת

2003, ובחר לחשוף את הדברים לראשונה רק בשנת 2014, לאחר חלוף 11 שנים, למרות דבריו כי היה מעוניין לעזור למשטרה בחקירה; זאת מבלי שנתן הסבר סביר ומשכנע לכבישת הדברים ולשיהוי הניכר במסירתם.

הטענות בדבר עדות שיטה

133. אדן ראייתי נוסף שעליו מבקשת המאשימה לבסס תימוכין לשני האדנים העיקריים (ההודאות וגרסאות מנברה וירושלים) הוא ראיות בדבר "עדות שיטה", שלפיה נקט הנאשם אלימות, לפי המנוחה וכלפי בנות זוג אחרות. בהקשר זה ביקשה המאשימה לסמוך ממצאים הן על סמך אמרות חוץ של הנאשם שהיה אלים כלפי המנוחה (לפי סעיף 10(א) לפקודת הראיות); הן אמרות של המנוחה שהנאשם היה אלים כלפיה (לפי סעיף 10(2) לפקודת הראיות); והן אמרות חוץ של בנות זוג לשעבר של הנאשם (לפי סעיף 10א לפקודת הראיות).

סבורני, כי לא הוכחה לגבי הנאשם כל "עדות שיטה" בזיקה לעבירת הרצח שבה הואשם, שכן הראיות אינן מבססות "קווי דמיון מוחשיים", או "שיטה מיוחדת", או "דפוס פעולה" דומה, כעולה מהפסיקה.

בכל הנוגע לאמרות הנאשם עצמו, הרי שהלה דיבר על מקרים בודדים שבהם הייתה, לטענתו, אלימות הדדית בינו לבין המנוחה. מכל מקום, לפני בית-המשפט לא הובאה כל ראיה ישירה, שאיננה עדות שמיעה, על אלימות שנקט הנאשם נגד המנוחה או נגד בנות זוגו. בענייננו מתעוררת השאלה, האם ניתן להסתמך על עדויות שמיעה של עדים אשר שמעו מהמנוחה על אלימות שנקטה נגדה. במרבית המקרים שנדונו בפסיקה בהקשר זה, לא היה מדובר בעדויות שמיעה מפי הקורבן, והובאו עדויות ישירות של עדי ראיה למעשי אלימות כלפי הקורבן. בע"פ 1688/99 הוכברג נ' מדינת ישראל (15.5.02), שעליו מסתמכת המאשימה, נקבעו ממצאים על בסיס עדויות ישירות של עדי ראיה למעשי האלימות כלפי המנוחה ובית-המשפט קבע, כי "בנסיבות העניין איני מוצא מקום להכריע בשאלת קבילות עדויות החברים לגבי המניע כחריג לכלל הפוסל עדות שמיעה". החלטתי להימנע מלהכריע בשאלת קבילות אמרות המנוחה באוזני עדים על מעשי האלימות שנקט כלפיה הנאשם, זאת ולו מן הטעם שבעניין שני האדנים המרכזיים שעליהם ביקשה המאשימה לבסס את ההרשעה - הודאות הנאשם לפני המדובר וגרסאותיהן של מנברה וירושלים - הובאו ראיות דלות ואפסיות, שממילא אין בהן כדי להביא להרשעה. משכך, התוספת הראייתית של "עדות שיטה", אינה רלבנטית עוד, שכן שני האדנים שהייתה אמורה לתמוך בהם הנם חסרי משקל. למעלה מן הנדרש יוער, בעניין אמרותיו של נפגע העבירה, כי האמרות אמורות להיות בזיקה לעבירה המיוחסת לנאשם, ובענייננו לא הוכחה זיקה בין התבטאויותיה של המנוחה לבין העבירה המיוחסת לנאשם, ובפרט כאשר לא הובאה ראיה מתי השמיעה המנוחה כל אמרה ואמרה. זאת ועוד: הראיות שהובאו אינן מצביעות על עדות שיטה, שכן לא הוכח שרצח המנוחה הוא חלק משיטת פעולה ייחודית של

הנאשם (ראו והשוו: דנ"פ 864/12 משה קצב נ' מדינת ישראל (13.15.12)); וגם אם הנאשם הפעיל אלימות כלפי המנוחה בעבר, אין ללמוד מכך שמדובר בשיטת פעולה ייחודית בה נקט הנאשם, ואין קווי דמיון מוחשיים וממשיים, בין אלימות כלפי המנוחה, ככל שהייתה, לבין רצח המנוחה.

תרגיל החקירה במסדר הזיהוי המבוים

134. כפי שפורט בסקירת הראיות לעיל, ביום 6.5.03, לאחר שהנאשם לא זוהה במסדר זיהוי על-ידי עד התביעה דוד כהן, המוכר בקיוסק ברח' בן יהודה, ערכה המשטרה תרגיל חקירה, שבמסגרתו נגע שוטר בכתפו של הנאשם, כדי ליצור לנאשם מצג שלפיו זוהה במסדר זיהוי. במקום שהנאשם יחקר כנדרש בדין, באמצעות רישום הודעה (שכן בשנת 2003 עדיין לא נדרש התייעוד הקולי והחזותי), שוחחה החוקרת לילך עם הנאשם אודות המסדר הזיהוי המבוים ורשמה על כך זכרון דברים. לילך ציינה בזכרון הדברים כי הנאשם אמר לה, בשיחה, תוך כדי הכנת קפה, שהוא מכיר את מי שזיהה אותו ושלאותו אדם יש חנות. לטענת המאשימה מדובר באמירה הקושרת את הנאשם לקיוסק של דוד כהן, למרות שהבעלים של הקיוסק לא זיהה אותו. עוד טוענת המאשימה, כי העובדה שהמנוחה נצפתה בקיוסק של כהן בלוויית גבר, מהווה פרט מוכמן, ולפיכך העובדה שהנאשם קשר את מי שזיהה אותו לקיוסק ברחוב בן יהודה, מהווה חיזוק לראיות התביעה.

סבורני, כי אין בתרגיל החקירה האמור כדי לבסס ממצא מפליל, אף לא ממצא מסבך, נגד הנאשם. ראשית, מטרת שיחתה של לילך עם הנאשם הייתה חקירתית, ואין מדובר ב"שיחת חולין"; ועל-כן יש להיזהר מהנצחת הדברים בזכרון דברים שלא נרשם סימולטנית, כאשר יש חשיבות מוגברת לדיוק הנצחת הדברים הנשמעים מפי הנאשם. שנית, לתוכן זכרון הדברים, בכל הנוגע לדברי הנאשם, יש משקל דל ביותר, שכן החוקרת לילך שרף תיעדה את דברי הנאשם באותה שיחת חולין כעבור יומיים, ולא בזמן אמת או בתכוף למסירת הדברים. שלישית, הואיל ומדובר היה בתרגיל חקירה, לא ניתן הסבר משכנע לשאלה, מדוע השיחה לא הוקלטה, למרות שגם בחקירה משנת 2003 בוצעו הקלטות (למשל, בעניין המדובר); ובהקשר זה יוזכר, כי נתגלו פערים בחקירות אחרות בין דברים שרשמה החוקרת לילך בהודעה בכתב לבין דברים שהושמעו בחקירה על-פי ההקלטה והתמליל (כפי שצוין לעיל). לילך אישרה במענה לשאלת בית-המשפט, כי ניצלה את המעמד כדי לדובב את הנאשם ולהשיג ממנו אמרה מפלילה; ולשאלה, מדוע לא הקליטה את אותה שיחה, לא הייתה לה תשובה עניינית עת ציינה כי ייתכן שהשיחה הוקלטה ולא נמצאת (עמ' 148). רביעית, חלק מהפרטים המופיעים במזכר של החוקרת לילך לגבי תרגיל החקירה של "מסדר הזיהוי המדומה" סותרים את התיאור של התרגיל המופיע במזכר של העד דודו עמר. בשעה שלפי מזכרה של לילך השוטר המזהה אמר במעמד מסדר הזיהוי רק את המילים "זה הוא" (ת/ב49), הרי שלפי המזכר שרשם דוד עמר השוטר המזהה אמר במעמד מסדר הזיהוי כי ראה

את הנאשם יחד עם הנרצחת (ת/41), ולפיכך גם בעניין זה נפל פגם של אי-דיוק. חמישית, למרות שמטרת התרגיל הייתה להשיג אמרה מפלילה מהנאשם, במסגרת "דיבוב" על-ידי לילך, ולמרות שלילך על-פי הנטען שמעה ממנו התבטאות שעל-פי טענת המשטרה קושרת אותו לליל האירוע, נמנעה המשטרה מלחקור את הנאשם בעניין התרגיל בתכוף לתרגיל, והלה נחקר על התרגיל רק יומיים לאחר ביצוע מסדר הזיהוי. בנסיבות אלו, יש להעדיף את גרסת הנאשם על מה שאירע בתרגיל, שתועדה במלואה בחקירתו בכתב יומיים לאחר מכן. כפי שכבר צוין, הנאשם אמר לחוקר שהאדם שנגע בכתפו (וכאמור מדובר בשוטר ולא בעד דוד כהן) הוא קליינט של המנוחה ושראו אותו ליד המסעדה של משה לפני כחודש וחצי (ת/3). שיטת, העד המזהה בתרגיל, שאותו ראה הנאשם בזיהוי, היה שוטר ולא בעל הקיוסק, כך שדברי הנאשם לגבי היותו של העד אדם שיש לו חנות, כלל אינם נכונים ואינם קשורים לקנייה בקיוסק בליל האירוע. מכל מקום, החוקרים אף לא טרחו לעמת את הנאשם עם מה שאמר לכאורה לחוקרת לילך ולא הוטח בו שהוא אמר לה שהשוטר המזהה הוא בעל החנות ברחוב בן יהודה. התביעה גם לא הוכיחה שהעובדה שהמנוחה נראתה ברחוב בן יהודה הייתה פרט מוכמן בחקירה. לכך יש להוסיף, למעלה מן הנדרש, כי כפי שהעיד החוקר לשעבר אלכס גפני, למרות שבשנת 2003 נגבו מהנאשם רק שבע הודעות, הרי שבנוסף להודעות הנאשם גם תחקר הלה פעמים נוספות, מבלי שנרשמה הודעה (במקרים שבהם לא מסר פרטים נוספים). על-רקע זה של הודאה בדבר קיומם של תחקורים לא מתועדים, לא ניתן לשלול כי הוטח בנאשם במהלך חקירתו כי נראה על-ידי מוכר בחנות ברחוב בן יהודה, וגם מטעם זה אין מדובר בפרט מוכמן. בנוסף, לא נערך תיעוד חזותי של מסדר הזיהוי המבויס, ולא ניתן לדעת מה אמרו החוקרים לנאשם במהלך אותו מסדר. לאור האמור, לא ניתן לקבוע כי המזכר של החוקרת לילך, שנרשם יומיים לאחר התרגיל החקירתי, משקף את מהות הדברים שהשמיע הנאשם, ואין מקום לקבוע כי הנאשם מסר לה שהשוטר המזהה הוא בעל חנות ברחוב בן יהודה.

מחדלי חקירה

135. בסיכומיה עמדה ההגנה על מחדלי חקירה בתיק, וביניהם: הימנעות מבדיקת טענת האליבי שהעלה הנאשם עוד בשנת 2003; היעדר תיעוד של חקירות רבות; אובדן ראיות על-ידי המשטרה; אי-בדיקת פלטי התקשרויות טלפוניות שנעשו מהחנות שבה הייתה המנוחה בליל 26.4.03; הימנעות מהעברה למח"ש של תלונותיהן של מנברה וירושלים, בדבר אמצעים פסולים שננקטו כלפיהן, לטענתן, במהלך חקירתן; אי-עריכת עימותים חיוניים; ואי-מיצוי החקירה נגד ד', למרות החשדות שהתעוררו בדבר מעורבותו ברצח. לטענתה, לנוכח העובדה שאין ראיות ישירות נגד הנאשם בביצוע הרצח, אלא התוודויות בפני מדובב בנסיבות חריגות בצד ראיות נסיבתיות, הרי שיש לזקוף לחובת המאשימה את מחדלי החקירה, וכפועל יוצא לצאת מההנחה כי הראיות שלא נאספו, או שאבדו, היו שופכות אור על הראיות הנסיבתיות באופן המטה את הכף לזיכוי הנאשם.

136. לאור תוצאת הכרעת-הדין, שלפיה שני האדנים העיקריים שעליה נסמך האישום (הודאות הנאשם באוזני המדובר וגרסאות מנברה וירושלים בדבר היות המנוחה יחד עם הנאשם בירושלים בליל 26.4.03) הם בעלי משקל ראייתי דל ביותר, לא מצאנו מקום לדון ולהכריע בעניין כל אחד מהמחדלים הנטענים ונפקותם על ההכרעה; ונפנה רק לעיקרי המחדלים.

137. מחדל שיש לזקוף לחובת המשטרה הוא אי-חקירה במועד של טענת האליבי שהעלה הנאשם בשנת 2003. הנאשם העלה את טענת האליבי שלו בשלב מוקדם מאוד בחקירתו בשנת 2003. הוא טען, כי שוחח עם שכנו, ממוצא רוסי, בסמוך לשעות 21:00-22:00 בטרם הלך למועדון הסנוקר, שם שהה בין השעות 22:00-23:00. על הימצאותו של הנאשם במועדון הסנוקר העיד העד רפאל כהן; והשאלה היא האם נבדקה כראוי טענת האליבי שהעלה בדבר הפגישה עם השכן, בטרם הלך למועדון. ביום 14.5.03, שלח בא-כוחו דאז של הנאשם, עו"ד מיכאל הורוביץ, מכתב לחוקרים, שבו העלה במפורט את טענת האליבי של הנאשם. במכתב צוין, מפי הנאשם, כי שהה בביתו בבית-שמש במוצאי שבת 26.4.03, ולאחר שליווה את המנוחה לצומת שם ככל הנראה נסעה בטרמפ לירושלים, חזר הנאשם לביתו. עוד נטען במכתב, כי הנאשם נראה על-ידי שכנו בבית המגורים, הדייר בדירה מס' 26 ברחוב המשלט 648 בבית שמש, בין השעות 21:00 ל-22:00; כי אין בידי הנאשם פרטים מזהים אודות אותו שכן, אך מדובר בעולה מרוסיה, שהנאשם מכירו היטב, כשכנו לבניין המגורים; כי השניים נפגשו בחדר המדרגות ושוחחו; וכי גם בשעה מאוחרת יותר ראה את אותו שכן שהיה יחד עם שלושה חברים נוספים של אותו שכן (נ/15). עו"ד הורוביץ העיד בית-המשפט, כי העלה את טענת האליבי גם בדיון בעניין הארכת מעצרו של הנאשם ביום 18.5.03 (נ/17ב, עמ' 2, ש' 20-22), וכי החוקר השיב לו שנעשתה "בדיקה ראשונית" והדבר "יבדק שוב" (לעיל, ש' 24). עוד צוין עו"ד הורוביץ בעדותו, כי העלה את טענת האליבי גם בדיון בהארכת המעצר הנוספת של הנאשם מיום 22.5.03 (נ/17ג), שבמהלכה שאל את החוקר האם נבדקה טענת האליבי, וזה השיבו: "אמרנו שהגרסה שלו נבדקת" (נ/17ג, עמ' 3, ש' 12-19). את טענת האליבי כידוע תיעדו לראשונה החוקרים מפי הנאשם רק בחקירתו ביום 17.5.03, למרות שהטענה הועלתה, עוד קודם לכן. על כך שהטענה הועלתה על-ידי הנאשם עוד בתחילת החקירה, ניתן ללמוד ממזכר שכתב החוקר עודד יניב ביום 18.5.03, שלפיו בתום חיפוש בביתו של הנאשם שהתקיים ביום 5.5.03, ביקש הנאשם שיבדקו את טענת האליבי שלו באמצעות השכן (ת/59). לפיכך, נפל מחדל בבדיקת טענת האליבי, בכך שגרסת הנאשם בעניינה לא תועדה במועד, ובכך שהטענות שהעלה עו"ד הורוביץ, הן במכתבו לחוקרים מיום 14.5.03 והן בשני דיונים של הארכת מעצר, לא נבדקו בשנת 2003. המשטרה בדקה את טענת האליבי רק אחרי 11 שנים, בשנת 2014, זאת לאחר הגשת כתב-האישום. אין להתפלא, כי הניסיון לאתר את השכן ולבדוק את גרסתו לאחר 11 שנה, לא צלח, שכן דיירים בבניין התחלפו (ת/59כה). לכאורה, גם בבדיקת טענת האליבי שנעשתה בשנת 2014 לא מוצתה, שכן לא נעשה בירור מקיף לאיתור השכן, גם אם התחלפו הדיירים.

לנוכח אי-בדיקת טענת האליבי במועד שבו הועלתה, יש להניח לטובת הנאשם, כי שהה בבית שמש בין השעות 22:00-21:00 ביום 26.4.03. כאמור, אין מחלוקת כי המנוחה ביצעה שיחת טלפון מהקיוסק אל מנברה בשעה 20:17; ועל-פי גרסת התביעה המנוחה נראתה עם אדם נוסף (כאשר המחלוקת הייתה אם מדובר בנאשם אם לאו) בסמוך לשעה 20:35 לערך באזור קרן הרחובות יפו - הלני המלכה. ההגנה טוענת, כי יש לצאת מן ההנחה, לנוכח מחדל אי-חקירת האליבי, שהנאשם היה בבית שמש בשעה 21:00, ואין זה סביר כי בפרק זמן של כחצי שעה עלה בידו לעלות עם המנוחה לביתו של המנוח דאודי בסמטה ברחוב הלני המלכה, לנסוע עם המנוחה לגבעת המטוס, לרצוח את המנוחה בזירה, ללכת ממקום הרצח למקום שבו ניתן לתפוס מונית, לנסוע לבית שמש, לשרוף את בגדיו, לעלות לביתו, להתקלח בביתו ואז לרדת להשליך את הזבל ולהיתקל בשכנו בחדר המדרגות. אין צורך להכריע בשאלת לוח הזמנים האמור, שכן ממילא, אף ללא בדיקת האליבי, אין כאמור תשתית ראייתית מספקת להוכחת אשמתו של הנאשם, כמפורט בהרחבה לעיל.

138. באשר לטענות ההגנה בדבר מחדלי חקירה נוספים ותקלות בחקירה, נציין כי ההחלטה בדבר זיכוי של הנאשם אינה נסמכת על מחדלים אלו, אלא, כאמור, על-בסיס התשתית הראייתית דלת המשקל שהובאה נגד הנאשם, אשר אין בה כדי להביא להרשעתו בנטל הנדרש בפלילים. עם זאת, צודקת ההגנה בטרנויותיה על מחדלי חקירה ותקלות בחקירה, אשר מנעו את האפשרות לקבל תמונה ראייתית ברורה יותר, הן על האירועים בליל הרצח והן אודות נסיבות החקירה. בעניין זה אין לנו אלא להפנות לטענות ההגנה בדבר היעדר תיעוד של חלק מתחקוריו של הנאשם בשנת 2003 (כאשר החוקרים הסתפקו ברישום מזכרים ולא ברישום הודעות); הימנעות מתיעוד קולי וחזותי כאשר הדבר התבקש (כמו למשל השיחות של החוקרת עם הנאשם לאחר תרגיל "מסדר הזיהוי המבוים", והשיחות של החוקר אלי בן-טל עם הנאשם בדרך להטבעת טביעות האצבע, אשר לא הוקלטו); אבדן תקליטורים רבים, בין-השאר בעניין הפעלת מדובר בשנת 2003, ובדבר תיעוד חלק מהשיחות בין הנאשם למנברה ובין ירושלים למנברה; אבדן תמונות מהצבעה שנערכה לירושלים בשנת 2003; היעדר תיעוד, בתצלום, של השחזור שנעשה על-ידי מנברה בשנת 2003; אי-העברת תלונותיהן של מנברה וירושלים למח"ש בזמן אמת; ואי-בדיקת פלט השיחות מהקיוסק שממנו התקשרה מנברה, לשם בדיקה להיכן בוצעו שיחות לפני ואחרי השיחה לטלפון של מנברה.

המחלוקת בעניין הרמה הקוגניטיבית של הנאשם

139. כאמור, ההגנה טענה, על-יסוד עדותו של הפסיכולוג ד"ר דוד יגיל, כי רמתו השכלית של הנאשם היא גבולית (מנת משכל IQ 74) ולפיה הוא מתנהג ברמה של ילד כבן 11-12 שנה; וכי כפועל יוצא הוא מושפע ונגרר על-ידי אחרים, לא כל שכן - הושפע ונגרר על-ידי הסוכן אשר, כאמור, הציג עצמו כעברייני בכיר, שיאפשר לו לבצע "עבודות"

בתחום הפלילי ולהפיק רווח כספי. ההגנה הבהירה בסיכומיה, כי הפניית הנאשם לבדיקתו של המומחה מטעמה, נבעה משתי סיבות עיקריות: האחת - בחינת אישיותו של הנאשם ורמת המשכל שלו, במטרה לעמוד על הפערים בינו לבין הסוכן, זאת במיוחד לנוכח העובדה שהנאשם נמנה "עם אותה קטגוריה שבה קיימת שכיחות יחסית גבוהה של הודאות שווא"; והשנייה - לקבל את המלצותיו של המומחה בדבר דרך העדתו של הנאשם בבית-המשפט, על-מנת שלא ניתן יהיה להכשילו בשל מגבלותיו וכישורי השפה שלו.

מנגד, השמיעה המאשימה את עדותה של הפסיכולוגית הקלינית ד"ר רעיה אריאל, אשר דחתה את קביעותיו וממצאיו של ד"ר יגיל, וקבעה על-סמך בדיקתה את הנאשם, בין-השאר, כי מסקנתו של ד"ר יגיל בדבר רמת המשכל הגבולית של הנאשם אינה נכונה, וכי הנאשם התחזה בעניין יכולותיו הקוגניטיביות והאנטייליגנציה שלו, הן בפני ד"ר יגיל, והן בצורה קיצונית יותר בפניה. המאשימה אף ביקשה לקבוע על-יסוד עדותה של ד"ר רעיה אריאל כי מאמץ השווא של הנאשם להציג בפני בית-המשפט יכולות קוגניטיביות נמוכות, מחזק את המסקנה כי מדובר באדם בעל "יכולות שכליות מרשימות" (כלשון התביעה בסיכומיה), המגלה "תחכום" כדי לנטרל את הערך המפליל שבהודאותיו בפני המדובר.

שני המומחים מסרו בבית-המשפט, עדויות מפורטות על מהות הבדיקות שערכו לנאשם, והצדדים הקדישו פרקים נרחבים בסיכומיהם בכתב, לשאלת רמתו הקוגניטיבית של הנאשם.

באשר למטרה השנייה שביסוד הזמנת חוות הדעת על-ידי ההגנה, הרי שלא הייתה למעשה מחלוקת משמעותית בין המומחים. ד"ר יגיל סבר שהנאשם יתקשה להתמקד ולהשיב לשאלות, ויש להפנות אליו שאלות ספציפיות וממוקדות ו"לפרק שאלות שמכילות מידע מורכב, לשאלות ספציפיות קצרות". דברים דומים נאמרו גם על-ידי ד"ר אריאל, עת ציינה בחוות דעת: "מכיוון שמר רדאי הוא אדם בעל השכלה נמוכה וחשיפה מועטה מאוד ללמידה פורמאלית, אני שותפה להמלצתו של ד"ר יגיל לגבי הצורך בשימוש בשפת דיבור שאינה גבוהה בעתה התנהלות המשפטית מול מר רדאי". יצוין, כי גם אנו התרשמנו במהלך החקירה הנגדית, שהיה צורך בכך.

לאור תוצאת הכרעת-הדין, שלפיה בתשתית הראייתית שהובאה על-ידי המאשימה, אין כדי להביא להרשעת הנאשם בנטל המוטל על המאשימה במשפט פלילי, כמפורט בהרחבה לעיל, לא מצאתי מקום להידרש למטרה הראשונה שבגינה הוזמנה חוות הדעת, קרי - בחינת רמתו הקוגניטיבית של הנאשם ורמת המשכל שלו, לצורך בחינת מידת השפעתו של הסוכן עליו ב"יחסי הכוחות ביניהם"; וממילא לא אכריע במחלוקות שבין המומחים על בסיס המבחנים הפסיכולוגיים השונים שכל אחד מהם ביצע.

התוצאה

140. במשפט פלילי נדרשת מן התביעה מידת הוכחה כדי שכנועו של בית-המשפט מעבר לכל ספק סביר, ומוסכמת יסוד זו מעוגנת בסעיף 34(א) לחוק העונשין, הקובע: "לא יישא אדם באחריות פלילית לעבירה, אלא אם כן היא הוכחה מעבר לספק סביר". כבר נפסק, לא אחת, כי "אין הרשעה בדין, אלא אם הוסרו כל הספקות הסבירים". וכי "אם קיים ספק סביר, אין מרשיעים, שכן מוטב שהעברין ייצא זכאי בדינו מאשר שאדם יורשע למרות שנותר ספק סביר באשמתו, שכן גישה אחרת יכולה להוליך להרשעתו של חף מפשע" (ע"פ 347/88 בעניין דמיאניוק, לעיל, 648-644; וכן ראו והשוו: ע"פ 6890/04 מדינת ישראל נ' בלאוסוב (13.9.05)).

בענייננו, קופדו ח"י המנוחה ברצח אכזרי בשנת 2003, שהמשטרה עמלה על פְענוחו במשך למעלה מעשור; אך כמבואר בהרחבה לעיל, נותרו סימני שאלה באשר לזהות הרוצח, ולאור נסיבות האירועים ונסיבות החקירה, לא ניתן לבסס נגד הנאשם הרשעה בפלילים.

על-יסוד כל האמור לעיל, לא הוכחה אשמתו של הנאשם בנטל המוטל על המאשימה במשפט פלילי, ויש לזכות את הנאשם מעבירת הרצח שיוחסה לו בכתב-האישום.

יורם נועם, סגן נשיא

השופטת ר' פרידמן-פלדמן:

אני מסכימה.

**רבקה פרידמן-
פלדמן, שופטת**

השופט מ' בר-עם:

אני מסכים.

משה בר-עם, שופט

הוחלט, כאמור, לזכות את הנאשם מעבירת הרצח שיוחסה לו בכתב-האישום, זאת הואיל ואשמתו לא הוכחה בנטל הנדרש במשפט פלילי; קרי - מעבר לספק סביר.

מעבר לתוצאה הקונקרטית בעניינו של הנאשם, נעיר כי טוב יעשו גורמי החקירה והתביעה, אם יבחנו את התקלות וההערות שפורטו בהכרעת-הדין - הן בעניין הפעלת המדובב, הן לגבי חקירתן של שתי העדות שהעידו בסוגיית המפגש המוקדם עם המנוחה, והן אודות תקלות והערות אחרות שצוינו, זאת לשם הפקת לקחים, ככל הנדרש; ועל הנפקויות של תקלות מעין אלה, אין צורך להכביר מילים.

ניתנה היום, י"ח בכסלו התשע"ט, 26 בנובמבר 2018, ב"כ המאשימה, הסנגורים והנאשם.

משה בר-עם, שופט

**רבקה פרידמן-
פלדמן, שופטת**

יורם נועם, סגן נשיא